

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia profundissimi Doctoris de Auxilio gratiæ medicinalis Christi Salvatoris, & de prædestinatione hominum & Angelorum proponitur, ac dilucidè ostenditur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

De gratia Christi Salvatoris. Liber IX. Qui est de Pr[a]edestinatione hominum & Angelorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13704

CORNELII IANSENII
EPISCOPI IPRENSIS.
DE
GRATIA CHRISTI
SALVATORIS
LIBER NONVS.

Qui est de prædestinatione hominum
& Angelorum.

P R Æ F A T I O

PXREDITIS iis quæ de medicinalis gratiæ natura, effectibus, diversitate, & concordia cum libero voluntatis arbitrio dicenda videbantur, reliquum est ut nonnihil etiam de causa ejus, hoc est, de prædestinatione, itemque de reprobatione, utriusque status comparatione, innocentis damnatiue dicamus. Disputatio quippe de prædestinatione tam conjuncta est ei quæ de gratiâ instituitur, ut natura unius ad unguem sciri sine alterius cognitione non possit. Vnde proficiscitur, ut quot in partes Neotericorum schola de gratiæ operatione distractæ fuerint, totidem etiam opinionum dissensionibus inter se de prædestinatione contenderint. Nam alii de salute totius creaturæ rationalis, ante prævisa ulla merita vel bona vel mala, decretum immutabile sancitum esse volunt, quo quibusdam præteritis, quidam in gloriam assumerentur: alii tale decretum de nullis assumendis aut relinquendis, ante prævisa merita esse conditum: alii aliter de rebus istis differunt, suo quisque modo, prout gratia quam tuentur, postula verit. Ex quo effectum est, ut non exiguis quoque tricis ista materia implicata sit; dum suos pars quæque nervos intendit ut opinionem suam, vel Dei magnificentia & libertati, ac dominatrici potestati, vel hominum illorum consolationi accommodet; qui nihil impatientius ferunt, quam salutem suam in aliena potestate esse constitutam. Vtrique philosophia non mediocriter suas partes egit, cujus principis magis utraque pars, quam antiquæ & Augustiniana doctrina nititur. Hanc enim si magna ista ingenia vel indagando penetrassent, vel tanta sedulitate indagare statuissent, quanta subtilium & plausibilium rationum argumenta sectati sunt, invenissent, quantum mihi conjicere licet, aspera in vias planas. Nam præcipuæ difficultates in hanc materiam, ex nimia ratiocinationum philosophicarum contentione accersitæ sunt. Nos igitur Deo conatibus nostris aspirante, de præcipuis nodis, sanctissimi Doctoris mentem; hoc est, Ecclesiæ Catholicæ sensum, quàm fieri poterit fidelissime, brevissimeque declarabimus. Nam de omnibus istis subtilitatibus disserere, quæ nunc in scholis disputantur, nec nostri instituti est, nec verò necessarium, Nam ex ijs quæ dicturi sumus, pleraque per seipsa consequentur.

P p

CAP.

CAPVT PRIMVM.

De nomine prædestinationis. Scripturis & Patribus non est aliud, nisi prædefinire, prædecernere, præstituerè.

V T igitur à nomine prædestinationis ordiamur, notant scholastici communiter, dupliciter verbum *destinare* sumi; aliquando promittere; aliquando pro *animo proponere* seu *decernere* quo sensu dicitur de Eleazarò: *Destinavit non admittere illicita.* Et ad Corinthios: *Vnusquisque prout destinavit in corde suo.*

*Macchab. 16
2. Cor. 9.*

Quidam igitur à prima significatione prædestinationem sumptam esse volunt, ut prædefinire sit idem, quod præmittere aliquem ad vitam æternam, antequam videlicet re ipsa fiat; atque ita secundum illam significationem nominis, definitivè prædestinationem esse rationem transmissionis creaturæ rationalis in finem vitæ æternæ. Vbi cum videatur includi via & terminus, quasi medium & finis, orta est disceptatio non mediocris, utrum prædestinatio tantum esset respectu finis, an mediæ, an utriusque, singulæ quippe partes istæ suos defensores validos inveniunt.

Sed quid de ratione nominis *prædestinatio*, adeoque de tota materia prædestinationis sentiri debeat, & quid respiciat, gratiam, an gloriam, medium, an finem, aliaque similia ex scripturis illis, ad amissim congruente veterum sententia, eruere non est difficile. Et ex scripturis quidem apertissimum est, verbum prædestinandi, prout illud in rebus theologice usurpari cepit, non esse sumptum à mittendi significatione, sed proponendi, statuendi, decernendi; ut prædefinire nihil aliud sit, quam proponere, decernere, seu, ut tota vocis significatio exprimitur, prædecernere, prædefinire, prædeterminare aliquid, quod latini proprie dicunt *præstituerè*, ita ut illa vocula, *præ* superaddat tantummodo antecessionem æternitatis, in qua propositum conceptum est, ad tempus quo Deus exequitur ea quæ proposuit. Hanc esse genuinam verissimamque nominis significationem, inde claret, quod verbum prædestinandi, cum sit scriptoribus latinis inusitatum, sed Ecclesiasticum scripturisque proprium, in tota earum latitudine non aliter usurpatum est, quam ut exprimeret id quod græco textu dicitur *ἐπιζειν* & *προεπιζειν*. Est autem certissimum nec *ἐπιζειν*, nec *προεπιζειν*, ullam omnino habere mittendi significationem. Nam *ἐπιζειν*, præter significationem terminandi seu limitibus suis circumscribendi aliquid (*ὅρος* enim terminus seu limitis est) proprie significat definere, statuere, constituere: & *προεπιζειν*, prædefinire, prædecernere, præfigere, quod latinis est *præstituerè*, secundum id quod Poëta dixit,

Qui.

Dij summum præstituerè diem.

Hoc enim Theologi dicent: Deus sum-

A mum prædestinavit diem. In hac igitur significatione usurpatur verbum prædestinandi, ubicumque in scripturis occurrit: ut in Epistola ad Romanos: *Nam quos præscivit & prædestinavit.* Et ad Corinthios: *Loquimur de sapientiam inter perfectos, quam prædestinavit Deus ante sæcula.* Et ad Ephesios: *Qui prædestinavit nos in adoptionem filiorum.* Et rursus ibidem: *Prædestinati secundum propositum ipsius;* in quibus omnibus locis est græce verbum *προεπιζειν* & *προεπιζειν*, id est prædefinivit, prædecevit, & *προεπιζειν*, id est prædefinit. Et quia omnis Dei prædefinitio, hoc ipso quo Dei est, præcedit æternitate sua effectus temporales, qui ex ea proficiscuntur, hinc fit, quod loco *προεπιζειν*, prædefinire, prædecernere, prædecernere, usurpetur aliquando ipsum simplex *ἐπιζειν*, definire, decernere, ut in eadem Epistola ad Romanos: *Qui prædestinatus est filius Dei,* græce, *ὁ ἐπιζήσας*, id est, qui definitus seu decretus est esse filius Dei: Itaque sicut noster interpres isto loco simplex *ἐπιζειν*, id est, definire accepit & reddidit per compositum, *προεπιζειν* ita multis aliis in locis idem simplex verbum eodem modo ac sensu reddere potuisset, ut apud sanctum Lucam: *Et quidem filius hominis secundum quod definitum est vadit,* græce, *κατὰ τὸ ἀποκαταύχον.* Et in actis Apostolorum: *Hanc definitio consilio & præscientia Dei tradidit,* græce, *τὴν ἀποκαταύχον βουλὴν.* Et alio in loco, *deficiens statuta tempora,* græce *ἐπιζήσας* quod alibi redditur clarissime per, *statuit, constituit. Iudicaturus est orbem in equitate, in viro, in quo statuit,* græce, *ἐν ἀνδρὶ ἐπιζήσας.* Et alibi: *Testificari quia ipse constitutus est à deo iudex vivorum &c.* græce, *ἐπιζήσας.* In quibus omnibus locis verbum simplex, *ἐπιζειν* non aliam habet significationem, quam ad Romanos primo versu quarto, ubi nihil aliud significat quam definitus, decretus; & tamen redditur per *prædestinatus*, & eodem modo in omnibus istis citatis locis reddi potuisset, si interpreti illam antecessionem æternitatis, qua per particulam (*præ*) significatur, & in omni Dei decreto ac definitione involuitur exprimere placuisset. Nam hinc etiam nascitur è contrario, ut verbū *προεπιζειν* prædefinire seu prædestinare, prædecernere, aliquando reddatur in scripturis per simplex *decernere*, ut in actis Apostolorum: *Convenerunt facere quæ manus tua & consilium decreverunt fieri,* græce singulariter, *προεπιζήσας ἡμετέρας,* id est, prædecevit, seu prædestinavit fieri. Nam sic jam olim legit sanctus Augustinus libro de prædestinatione sanctorum: *Facere, inquit, quantum manus tua & consilium prædestinavit fieri.* Quod etiam statim eodem verbo repetit:

Tania

lib. de praedest. c. 10.

Tanta quippe ab inimicis Iudaei manus Dei & consilia praedestinavit fieri, quanta necessaria fuerunt Evangelio &c. Et post aliquot interiecta capita in eodem opere: Agit quippe Deus quod vult in cordibus hominum vel adiuuando, vel iudicando, ut etiam per eos impleatur quod manus eius & consilia praedestinavit fieri. Nempe quia hoc ipso quo est decretum Dei, antecedit aeternitate temporalem eventum, qui decretus est, & hoc ipso praedestinatus. Nam quando de Dei decretis loquitur respectu effectuum temporalium sive dicas, *deserui*, sive, *proposui* id est, sive dicas decernere, sive praedecernere, sive definire, sive praedefinire, sive statuere, sive constituere, sive praestituere, sive destinare animo, sive praedestinare, in idem redit, & idem omnino significatur. Nam quando Deus aliquid decrevit seu destinavit facere, hoc ipso etiam praedecreuit, seu praedestinavit facere.

Hec igitur est ratio cur sanctus Augustinus, qui notitiam praedestinationis non ex Philosophia, sed ex scripturis sacris, ubi usurpata & nobis insinuari ceperat, hauriendam esse sciebat, quando de illa loquitur, indifferenter verbis, praedestinandi, definiendi, praefigendi, statuendi, constituendi, ordinandi, disponendi vitur; quibus omnibus nihil aliud significatur quam quod Deus decernit hoc vel illud fieri vel illo modo, hac vel illa hora facere, quod facere praedestinavit: ut in tractatibus in Iohannem, de horis ac momentis operum Christi loquens, quae Deus praedestinavit ut fieret, *capitulum dicit, Omne tempus, quid & quando faceret vel fieri sinner a deo esse dispositam hora deo ordinante venisse Patrem cum filio tempus natiuitatis & clarificationis constituisse; & huiusmodi, hoc est praedestinasse. Nam de eadē clarificatione tractat, sequenti loquens ad hoc inquit valet quod ait nunc clarificame, hoc est sicut tunc ita & nunc sicut tunc praedestinatione; ita & nunc perfectione. Fac in mundo, quod apud te iam fuerat ante mundum; Fac in tuo tempore, quod ante omnia tempora statui sibi. Et adhuc de eadē clarificatione, tractatus cetero simo sexto, quod ante dixit statutum, & constitutum, dispositum, ordinatum, hic dicit, qui sciret praedestinatum esse nunc fieret. Itemque explicans, quo pacto scriptura dicat aliquando, Deum fecisse, quae tamen non dū facta sunt respondet hoc dici praedestinatione, verbumque praedestinandi, & praefigendi indifferenter usurpat: *Quicquid & immutabilibus causis omnia futura praedestinavit**

Tract. 104. in Iohann.

Tract. 105.

Tract. 106.

Tract. 107.

A quod facturus est fecit. Et tractatu sequente: Loquebatur quali fecisset, quod immobiliter esse praefixū sciebat ut faceret. De qua re paulo superius loquens dixerat: Illud praedestinandum erat, quod nondū erat: ut sic suo tempore fieret, quemadmodum ante omnia tempora praedestinatum erat ut fieret. Pro quo alibi verbum praefigendi adhibet quando dicit, quod Deus nulla tempora breuius vel productius, quā modulatio praecognita & praesumpta deposuit, praeterire permittit. Alibi verbum definiendi. Ita se habet de praedestinatione, defini a sententia voluntatis Dei. Alibi verbum sequendi, itemque praeparandi in voluntate; seruire vero & praeparare aliquid in voluntate, nihil prorsus aliud est quam velle, statuere, vel decernere. Nam de Ezechia loquens: *Idcirco faciens Deus, quod ante constitutionem mundi se facturum praescebat, & in sua voluntate seruabat.*

Tract. 108.

Tract. 105.

Epist. 28.

Lib. de de-

no 105. c. 22.

Lib. 6 de

Lib. 21. de

Et alibi: *dicimus, sicut si Deus noluerit: non quia Deus nouam voluntatem quam non habuit, tunc eam habebit, sed quia id quod ex aeternitate in eius immutabili praeparatum est voluntate tunc erit.* Quod paulo ante per verbum praesentis ac disponendi itemque per voluntatem eam praesentiam seipsum expresserat, quibus ipse sexcentis in libris duobus ad Prosperum & Hilarium naturam praedestinationis comprehendit.

Similiter & Prosper, quoties de praedestinatione tractat, indifferenter verbis praedestinandi, definitionis, a dispositionis vitur. Nam sicut galli quidam referent infidelitatem hominum ad praedestinationem Dei. *In fidelitas, inquit, non ad constitutionem Dei sed ad praesentiam referenda est, quod aliquoties repetit.*

Ad Capitul.

24. Gall. vis

de lib. &

sententia.

vid. ad q.

obicit 10.

vincent.

Alibi vero loco praedestinare, dicit disponere. Quae quidem tam prolixè ex Augustino adduxi, ut pateret, non aliam eum agnoscere significationem verbi, praedestinare, nisi illam quam ex scripturis haulerat; in scripturis vero nullā omnino aliam usurpā, nisi eam quae in greco textu unde, latinus expressus est apertissime reperitur. Ibi vero non significat aliud, praedestinare, quam praedefinire, praedecernere, praestituere, & hoc ipsum non significat aliud respectu Dei, quam definire, statuere, decernere, sicut ipsemet facer textus latinus hoc ipsum verbum *προορίζω* quod praedestinare, plerumque vertitur, subinde reddidit.

Quemadmodum & contrario, *τὸ ἐπιζῆν* quod plerumque pro definire seu statuere usurpatur, aliquando per praedestinare vertitur.

CAPVT SECVNDVM.

Inferuntur ex praedictis quatuor Corollaria. Et in primis, quod praedestinatio non magis ex ratione sua respiciat & includat medium quam finem, nec magis finem quam medium Fuisse, quod gloria sit etiam obiectum praedestinationis.

EX hoc itaque tam simplici & aperto principio, non est difficile multas quaestiones quarum aliquas ingenij sui subtilitate

scholastici implicuerunt, expeditissimos reddere quemadmodum in Augustino & antiquis Patribus, veris Ecclesiasticæ praedestinationis

nationis interpretibus, omni difficultate carent. Nam in primis hinc patet, prædeterminationem non esse de rebus æternis & immutabilibus, sed de illis quæ temporibus suis fieri debent. Decreta quippe & prædeterminationes Dei de rebus in tempore decurrentibus sancuntur, iuxta illud Augustini: *Re-De dicitur filius Dei, non prædestinatus secundum id quod est verbum Dei, deus apud Deum. Ut quod id enim prædestinaretur cum iam esset, quod erat sine initio, sine termino sempiternus? Unde autem prædestinandum erat, quod nondum erat ut suo tempore fieret, quemadmodum autem omnia tempora prædestinatum erat ut fieret.*

Tract. 105. in Ioan.

Hinc secundo patet, prædeterminationem Dei non esse de rebus alienis hoc est quæ ab alio fieri debent, quatenus ab alio sed de suis, hoc est, de his quæ in tempore Deus ipse factururus est. Illa quippe decernimus proprie, quæ nos ipsi factururi sumus, & si quid forte de rebus alienis constituimus, decretum istud non aliter efficaciam & effectum suum habet, nisi quatenus nos ipsi facimus, siue suadendo siue minando, siue cogendo, siue aliter operando ut ab alio fiat. Hinc est igitur, quod plurimis locis tradit Augustinus, prædeterminationem de iis esse quæ Deus ipse factururus est. *Hæc inquit, se Deus facturum esse præscivit. Ipsa est prædeterminatio sanctorum. Ex multo post, cum præscientiam pro prædeterminatione subinde accipi docuisset: Sed prædestinasse, inquit, hoc est, præscisse, quod fuerat ipse factururus. Et in lib. de prædeterminatione sanctorum: Prædeterminatio sine præscientia non potest esse, potest autem esse sine prædeterminatione præscientia. Prædeterminatione quippe Deus ea præscivit, quæ fuit ipse factururus. Et interior: Hæc se Deus facturum esse præscivit, ipsa est igitur prædeterminatio sanctorum. Et iterum paucis interjectis: Cum ergo nos prædestinavit, opus suum præscivit, quo nos sanctos & immaculatos facit. Unde illa sancti Doctoris definita & absoluta sententia: In sua quæ falli mutarique non potest præscientia opera sua futura disponere, id omnino, nec aliud quicquam est prædestinare. Quo fit ut apud Augustinum reciproca sint, seu ut loqui solent, convertibilia, Deum aliquid ab æterno prædestinare, & in tempore facere, seu prædeterminatio & opus Dei, quia videlicet quicquid Deus prædestinat ab æterno, hoc in tempore facit, & vice versa, quicquid in tempore facit, hoc ab æterno prædestinavit ut faceret. Non enim aut ignarus, aut casu, aut fortuna quicquam, sed omnia ex proposito seu decreto deliberato, æterno & immutabili fecit, secundum suam secretissimam, eandemque insidiosissimam & sapientissimam voluntatem.*

Lib. de dono perf. c. 7.

Cap. 18.

Lib. de præd. s. sanct. c. 10.

Ibid. c. 19.

Ibid. c. 19.

Lib. de dono perf. c. 17.

Hinc tertio patet, prædeterminationem Dei in sua ratione non magis respicere medium quàm finem, nec magis finem quàm medium. Decreta quippe seu prædeterminationes Dei indifferenter cadunt super omnibus omnino quæ Deus facit, siue medium id fuerit, siue finis. Unde si Deus alicui cæco constituerit oculos

reddere, vel lumen solis præbere, ut pro sua nativa libertate illis utatur, siue aperiendo & eornendo, siue claudendo, prædeterminatio eius cadit super medium visionis, non super ipsam visionem quæ est veluti oculorum & luminis finis. Et è contrario, si prædestinaverit alicui cupispiam operis ex libertate perpetrati mercedem reddere, prædeterminatio est circa finem, non circa medium. Ex quo etiam proficiscitur, &c.

Quarto patet, prædeterminationem prout de illa scripture sacre & sancti Patres locuti sunt, non minus esse de gloria Sanctorum, quam de sanctitate, hoc est, non minus esse de meritis liberationis, quam de præmio ejus, non minus de mercede bonorum operum, quam de bonis operibus, non minus de gratia, quam de gloria, & contra. Tam est enim necessarium, ut Deus decernat ac prædestinât unum dare, quàm alterum. Neutrum enim quisquam suis viribus sibi comparare aut obtinere potest, sed utrumque est opus & munus Dei, gratia & gloria, meritum & præmiu, medium & finis, & consequenter utrumque prædeterminatum, juxta illud *gratiam & gloriam dabit dominus; & illud Augustini generaliter de donis & beneficiis Dei: Quod si & dantur à Deo, & ea se daturus esse præscivit, profecto prædestinavit: quod toto libro de dono perseverantiæ, de quibuslibet donis Dei instanter inculcat. Cujus sane apertissimi principij sui filium sequens, innumeris locis non solum gratiam illam quæ bene operatur, seu opera bona si dei, spei, & charitatis, sed & ipsam vitam æternam ac gloriam à Deo prædeterminatam esse decernit. De operibus bonis seu gratia, nulla in scriptis ejus dubitatio esse potest; qui præterquam quod ex professo totis libris de prædeterminatione ac de dono perseverantiæ, docet fidem ipsamque credere & converti ad Deum, itemque perseverare & bene operari, esse opera ac dona Dei, ab ipso homini prædeterminata & collata diversis verbis dicit: *Inter gratiam & prædeterminationem hoc tantu interest, quod prædeterminatio est gratiæ præparatio, gratia vero ipsa donatio. Itemque: gratia est prædeterminationis effectus. Unde illud excenties in libris repetitum: Prædeterminavit Deus ea præscivit quæ fuerat ipse factururus. Quid verò est quod Deus in hominibus facit in hac vita tota, nisi gratiam, & per gratiam opera bona? Itaque locum illum Apollolicum exponens, ideo ex fide us secundum gratiam firma sit promissio, apertissime dicit, quod istis verbis Apostolus, non de nostra voluntatis potestate, sed sua prædeterminatione promissit. Promissit enim quod ipse factururus fuerat, non quod homines; quia etsi faciunt homines bona, quæ pertinent ad colendum Deum, ipse facit ut illi faciant, quæ præcepit, non illi faciunt, ut ipse faciat quod promissit. Et generaliter aduersus Malluientes de omnibus diviniæ gratiæ donis loquens, per quæ in operibus bonis & exordio vitæ bonæ in finem usque ambulamus: *An forte nec ipsa dicunt prædeterminata? Ergo nec dantur à Deo, aut ea se daturum.***

Lib. de dono perf. c. 17.

Lib. de præd. s. sanct. c. 10.

Ibid.

Ibid.

Lib. de dono perf. c. 17.

daturum esse nesciuit. Quod si & datur, & ea se daturum esse praeceperit, profecto praedestinavit. Quam doctrinam non ex alio hausit quam Apostolo Paulo, qui clare dicit: Qui praedestinavit nos in adoptionem filiorum Dei. Et: Loquimur sapientiam Dei quam praedestinavit. Et: Qui praedestinatus est filius Dei. Super quo loco sanctus Doctor: Ea gratia sit ab initio fidei sua homo quisque Christianus, qua gratia homo ille ab initio suo factus est Christus &c. Hec se Deus esse facturum praeceperit. Ipsa est igitur praedestinatio sanctorum qua in sancto sanctorum maxime claruit &c. Praedestinatus est ergo Iesus ut qui secuturum carnem suam erat situs David, esset tamen in virtute filius Dei &c. Praedestinata est ipsa natura humana tanta & tam esca & summa provectio &c. Sicut ergo praedestinatus est ille natus, ut caput nostrum esset, ita multi praedestinati sumus, ut membra eius essemus. Et Ananias de Paulo ad credendum noscendumque Christum praedestinatus: Deum Patrum nostrorum praedestinavit te ut cognosceres voluntatem eius, & videres iustitiam & audires vocem ex ore eius.

De gloria vero quod & ipsa homini praedestinetur, discretissimis verbis id ipsum Augustinus multis locis ac modis tradit. Nam in primis manifestum est in scriptis Augustini, quod, ut iam paulo ante diximus, quicquid in hominibus facit, usque donat Deus, hoc Deus praedestinavit ut faceret ac donaret. Nam ut ipse semper argumentatur, Deus non nescius id se facturum daturumque facit ac donat; ergo praedestinavit: Praedestinatio quippe Deus ea praeficit, quae est ipse factururus. Et vice versa, si aliquid eorum quod donat, non est praedestinatum inferre solet: Ergo nec datur a Deo, &c. si se daturum esse praeceperit, profecto praedestinavit. Iam vero certum est, Deum qui dat gloriam, Deum esse qui eam in hominibus facit, nam ut quid alioquin dicit; Et ipsam & glorificabo eum? Ut quid dicit, Quos praedestinavit &c. illos & glorificavit? Ut quid dicit: Gloria & honore coronasti eum? Ut quid omnium in agone certantium animos tam instanter excitando, iterum iterumque clamat: Ego fidelis usque ad mortem, & DABO tibi coronam vitae: Vincenti DABO mammam absconditam, & DABO illi calceum candidum. Qui vicerit DABO illi potestatem super gentes; & DABO illi stellam matutinam. Qui vicerit faciam illum columnam in templo Dei mei, & foras non egredietur amplius. Denique qui vicerit dabo ei sedere mecum in throno meo. Ut quid inquam ista toties scriptura dicit, si non est Deus qui gloriam caelestem & coronam vitae donat, & columnam immobilem in templo Dei facit? Quod si eadepse Deus donando in hominibus facit, profecto eadepse donare ac facere praedestinavit.

Illud ipsum ex natura quoque orationis manifestum est. Constat enim Ecclesiam non solum pro gratia, sed pro ipsa quoque gloria & regno Dei vehementer orare, ut illius quandoque potiarur. Hoc enim petit, quando quotidie clamat ad Deum: Adveniat regnum tuum, quemadmodum & Augustinus non uno loco

exponit, ex ipsisque verbis perspicuum est. Hoc in orationibus missae petit frequentissime. Oratio vero signum praedestinationis est certissimum. Nam ex illa fidem praedestinationis gratiae & bonorum operum semper in Ecclesia Dei fuisse, arguit Augustinus invictus; concludit. *Haec igitur, inquit, quae posuit a Domino, & semper ex quo esse coepit posuit Ecclesia ista Deus vocatus suis daturum se esse praeceperit. & in ipsa praedestinatione iam dederit. Et infra vim orationis, fidei & operum ponderans: Ille itaque, dicit Ecclesiam aliquando in fide sua non habuisse veritatem praedestinationis huius & gratiae, qui dicere audeat, aliquando eam non ORASSE, vel non veraciter orasse, sine ut crederent infideles, sive ut persuaderent fideles; addere potuisset nisi hoc ipsi haeretici credidissent, sive ut eis adveniret regnum Dei, ut acciperent regnum decoris & diademata speciei de manu Domini: ut perfectam libertatem consequi; ut pervenire ad gaudia aeterna mereantur, ut resurrectionis gratiam consequantur, ut eos Deus gaudiis faciat perfrui sempiternis. De quibus Dei beneficiis quae ab Ecclesia postulantur a Deo, concludendo pro eorum praedestinatione subiungit: Quae bona si semper oravit, semper ea Dei dona esse utique credidit, nec ab illo esse praecognita, unquam ei negare fas fuit. Ac per hoc praedestinationis huius fidem, nunquam Ecclesia Christi non habuit. Quae sane perspicue convincunt, non solum regnum & gloriam Dei sanctis esse praedestinata, sed illius doctrinae Catholicam fidem, tam de gratia quam de gloria, tam de medijs quam de fine, semper Ecclesiam in suis precibus habuisse. Semper enim fide credidit, illa precibus a Deo esse postulanda; ergo semper credidit esse dona Dei; ergo semper Deum esse ea daturum praecivisse; ergo praedestinasse.*

Et sane si de definitione Augustini ab omnibus receptissimam consulamus, nihil evidentius, quam utramque a praedestinatione pariter respici; utramque hominibus praedestinatione conferri. Cum enim praedestinatio sit preparatio beneficiorum Dei, quibus certissime liberantur quicumque liberantur, quis sane mentis vel dubitare sinitur, quin homines non minus immortalitate corporis & lumine gloriae visionis Dei a miseriis, quam a gratia liberentur? An forte istud grave mortalitatis iugum, quod hominibus in paenam impositum est, non est miseria, non est malum? A quo igitur etiam iusti & morti proximi petunt liberari, quando cum tanto gemitu quotidie clamant: Libera nos a malo? Ut quid clamat Christi: Insa x ego homo quis me liberabit a corpore mortis huius? Ut quid omnium fidelium in se personam exprimens dicit: Sed & nos ipsi primitias spiritus habentes & ipsi intra nos gemimus. Cur, quare, quam ob causam? Redemptionem expectantes corporis nostri. Quod etiam certo futurum spondens: Sed & ipsa creatura, inquit, liberabitur a servitute corruptionis, in libertatem gloriae filiorum Dei. Cum ergo corpus mortis & servitus illa corruptionis, sub quo imprimis durus ille assiduusque stimulus inquietae concupiscentiae

1. p. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Lib de dono per f. 23. Lib de dono per f. 14. Lib de dono per f. 14. Rom. 7. Rom. 8.

compehnditur, tam magnum malum sit, ut
Apostolus Christi & in verba Ecclesiae, tanto
gemitu ab eis liberari petat, fieri profecto ne-
quit, quin illa libertas glorie, per quam certis-
sime ab eis liberantur, sit immensum Dei be-
neficium. Hoc ergo imprimis prædestinatur.
Nam prædestinatio, non est aliud, nisi præpa-
ratio beneficiorum Dei, quibus certissime li-
berantur quicumque liberantur.

Hinc, ergo nascitur quod Augustinus, ut
omnem nobis ambiguitatem tolleret, prædestinatio-
nem non solum fidem, opera, perseverantiam,
sed ipsam quoque gloriam respicere, id-
que tot modis, ut nemo possit, nisi pervicax
de veritate dubitare. Nam subinde dicit nos
prædestinari ad vitam æternam, quæ non est
aliud nisi gloria per claram visionem Dei:

Lib. 20. de civit. c. 70

Tract. 54. in Ioan.

In Psal. 87.

Lib. de cor. & gratia c. 13.

Ibid. c. 12.

Serm. de ca- uenda scandali- to append. Lib. de dono p. 17. c. 22.

Ibid. c. 22.

In Psal. 104.

Lib. 9. de civit. c. 21.

Lib. de dono perf. c. 17.

Rom. 8.

Lib. de cor. & gratia. c. 9.

Nam seducere illum (diabolum) gentes etiam
nunc & secum trahere in æternam penam, sed
non prædestinatos in æternam vitam, quis fidelis
ignorat? Et in tractatibus in Ioannem:
Quidam crediderunt prædestinati in vitam æter-
nam, quos etiam vocavit oves suas. Et alii in
locis. Subinde prædestinari in æternam salu-
tem: Quia solus prædestinatus in æternam salutem
eius (Christi) bona opera profuerunt. Et alibi
Advocantur ad penitentiam qui vocati sunt ad
salutem. Subinde prædestinari regno, in reg-
num, ad regnum: Numerus ergo sanctorum per
Dei gratiam, Dei regno prædestinatus, donat
sibi etiam usque in finem perseverantia, illuc in-
ter perducitur. Et ibidem. Hæc de his loquitur,
qui prædestinati sunt in regnum Dei. Et paulo
ante: Nunc vero sanctus in regnum Dei per gra-
tiam Dei prædestinatus non tantum tale adiuto-
rium datur &c. quos in eodem libro vocat
electos ad regnandum, ad obtinendum regnum, &
huiusmodi. Subinde prædestinari ad hæredi-
tatem cælorum: Si aqua & spiritu renati si-
ad hæreditatem cæli, cum prædestinati, utique filij
Dei. Subinde prædestinari in regnum & glo-
riam: Si qui in regnum eius & gloriam prædesti-
nati non sunt, temporales sunt, neque usque in fi-
nem in eadem obedientia permanebunt. Et in eo-
dem libro dicit perseverantiam ab eo donari,
qui nos prædestinavit in suum regnum & glo-
riam. Et in psalmum celestium quintum:
Diaboli & Angeli eius captivaverant prædesti-
natos in Dei regnum & gloriam. Et in libris de
Civitate Dei: Ex quorum tyrannica quodam-
modo potestate fuerat liberaturus prædestinatos in
suum regnum & gloriam semper veracem & ve-
raciter sempiternam. De quibus alibi dicit:
Prædestinatos esse quos liberat & coronat. Deni-
que cum tractaret Apostoli verba quibus di-
cit: Quos prædestinavit hos & vocavit &c. iusti-
ficavit, glorificavit, & glorificationem non mi-
nus, ac vocationem, & justificationem ex
prædestinatione fluere significat, unâ senten-
tiosa discernens & complectens omnia quæ
sub prædestinationem Dei cadunt: Verba, in-
quit, præteriti temporis posuit (Apostolus) de
rebus etiam futuris, tanquam iam fecerit Deus,
quæ iam ut fierent ex æternitate disposuit, hoc

est, prædestinavit. Sic enim prædestinationem
non uno loco exprimeret solet. Vbi & glori-
ficationem nostram tradit; jam Deum in sua
prædestinatione fecisse, hoc est, prædestinasse.
Nam statim ab eisdem ipsum explicans: Qui
cumque ergo in Dei providentiissima dispositione
prædestinati, vocati, iustificati, glorificati
sunt, non dico etiam nondum renati, sed etiam
vondun nati, iam filij Dei sunt, & omnia peccata
non possunt. Vbi sicut perspicuum est, quod in
Dei providentiissima dispositione vocati, &
iustificati, non sit aliud, quam vocationem, &
iustificationem hominis prædestinari, ita non
minus perspicuum est quod in Dei providen-
tissima dispositione glorificari, sit glorifica-
tionem prædestinari.

Hæc itaque & huiusmodi, quibus Augu-
stini lucubraciones plena sunt, profecto evi-
denter ostendunt, prædestinationem veram
Dei, quæ antiquæ Ecclesiæ innotuit, non mi-
nus gloriam quam gratiam, non minus me-
riti præmium, quam præmij meritum respi-
cere, cum utrumque Deus debet in præde-
stinatis suis operari, ut non solum de gratia
& meritorum, sed etiam de regni & gloriæ
& cælestis hæreditatis collatione, non in se-
ipsis aut viribus suis, sed in Domino glori-
entur. Ut sanè vehementer mirandum sit de illa
Scholasticorum libertate, quæ tanquam de re
parvi momenti, confidenter asserunt, alij præ-
destinationem non verari circa gloriam, sed
tantum circa gratiam, alij circa solam glo-
riam, non circa gratiam. Est enim, juxta Au-
gustini doctrinam, non opinio, sed Catholica
fides, prædestinari homini non solum gra-
tiam sed & gloriam & regnum Dei, non so-
lum gloriam, sed & gratiam Dei, eamque ab
initio inchoationis fidei, usque ad finem con-
summationis perseverantiæ: idque hoc ipso
quo Catholica fides docet, & Ecclesia in præ-
cibus suis quotidianis professæ est semper, &
huc usque cum scriptura proficitur, gratiam
& gloriam dabit Dominus: quodque Deus ut-
rumque & meritum & præmium in homine
debet misericorditer operari. In qua profes-
sione intrinsicè & essentialiter continetur,
quod Deus utrumque se donaturum & factu-
rum præciverit, & proinde prædestinaverit.
Nam Deum prædestinare non est aliud, ut
sepiissime inculcat Augustinus, quam in sua
præscientia opera sua futura disponere, hoc
est, in sua præscientia decernere id quod in
tempore ipse facturus est.

Quam ob causam sanctus Fulgentius, Au-
gustini discipulus, eandem doctrinam tan-
quam certissimam, & ex scripturis haustam
inculcat graviter & crebro repetit, ut in libro
primo ad Monimum: Quos prædestinavit ad
gloriam prædestinavit ad iustitiam. Et paulò an-
te: Hæc autem omnia, id est, & vocationis nostræ
mista, & iustificationis augmenta, & glorifica-
tionis præmia, in prædestinatione semper Deus ha-
bit: quia & in vocatione, & in iustificatione, &
in glorificatione sanctorum, gratia sua opera su-
tura præcipit. Et in libro, tertio de veritate
prædesti-

Vide lib. de dono perf. c. 17. & tract. 104.

in Ioan.

Eodem loco de cor. & gratia.

lib. 20.

Psal. 83.

Lib. de civit. c. 10.

scilicet Joann. Gall.

Lib. 1. ad Monimum. Ibid.

Lib. 4. no per. 17.

lib. 3. de
vitiis. 822
lib. 3. de
vitiis. 822

prædestinationis & gratiæ, cum Apostoli locū
addidisset, Quos prædestinavit hos & vocavit
&c. sic subiungit: Omnes isti prædestinati sic
vocantur ut iustificentur, sic iustificentur ut glori-
ficientur. Ac per hoc prædestinavit quos voluit &
ad opera bona & ad præmia sempiterna; prædesti-
navit ad vitam bonam, prædestinavit ad vitam æ-
ternam; prædestinavit ad fidem, prædestinavit ad
speciem; prædestinavit adoptandos in seculo, præ-
destinavit glorificandos in regno &c. Hac omnia
scit in se continet prædestinationis æternitas, sit
impropter prædestinantem Dei misericordia & iustitia
maiestas. Neque enim ignotus sibi unquam
esse potuit &c. Ne vero existimaret quispiam
doctrinam istam ex philosophica tantum spe-
culatione profectam esse, parumque interesse,
quid ei de re quisque sentiret; in capite libri
regulam istam fixerat: Quos filios Dei secun-
dum veram fidei regulam sanctarum scriptura-
rum auctoritate firmatam, non solum ad præ-
mium glorificationis, sed etiam ad gratiam iu-
stificationis, nec solum ad æternam beatitudinem,
que non mutatur, verum etiam ad fidem que per
charitatem operatur; neque ad æternam tantum præ-
mia, sed etiam ad bona merita gratuita bonitate
Dei ante mundi constitutionem in Christo præde-
stinatos, & huius prædestinationis beneficium secun-
dum propositum vocatos & iustificatos Nullus
AMBIGERE DEBET CHRISTIANUS.

lib. 1. de
vitiis. 822

lib. de præ-
destinatio-
ne sancti.
c. 10.

scit. 1.
super capis
Gallor.

lib. de do-
no perse.
17.

Ex prædictis etiam facile colligitur, natu-
ram divinæ prædestinationis non includere
in sua ratione, quod magis respiciat finem
quam medium, vel magis medium quam finem,
sed abstrahere ab utroque. Sicut enim
decretum & propositum operandi aliquid su-
pernaturale in creatura rationali, indifferen-
ter se habet ad id quod per modum finis aut
medij, præmij aut meriti Deus operaturus
est, ita etiam divina prædestinatio; quæ prout
à scripturis & Patribus usurpata & explicata
est, utrumlibet indiscriminatum respicit. Ex
quo efficitur, ut non minus proprie ille qui
reprobatus est, prædestinetur ad fidem chari-
tatemque temporalem, quam electus ad per-
petuam; nec minus proprie infans quispiam
ad gloriam, immediatâ infusione donandam
prædestinetur sine ulla prævia fide; si sic
placeret Deo, atque ille qui per ordinata me-
rita ad istum apicem duceretur. In effectibus
enim prædestinationis esset differentia, non in
natura propositi seu decreti prædestinationis,
quod illos effectus operaretur. Etenim non
minus proprie id prædestinat Deus quod uni-
co impetu causarum omnium præparantium
seriem prætereundo supplendoque operatur,
quàm id quod longo causarum secundarum
concurso, prolixâque mediõrum catenâ coo-
perantium perficit.

B

CAPUT TERTIUM.

Prædestinatio Dei respicit non solum bonum, sed etiam malum,
non culpæ, sed pœnæ. De duplici prædestinatione, ad
vitam, & ad mortem.

EX eadem explicata prædestinationis
natura jam facile patet, quid ad illam
questionem dicendum sit, utrum præ-
destinatio respiciat bonum duntaxat,
an etiam malum. De malo culpæ non verti-
tur ista controversia, quia Catholica fides docet,
Deum culpæ auctorem esse non posse, &
per hoc neque illam prædestinare posse: Præ-
destinatione quippe, ut jam ex Augustino sæpe
diximus, Deus ea præscivit que fuerat ipse factu-
rus. Hoc est, prædestinatio respicit opus, quod
Deus ipse facturus est. Culpam autem non
potest facere, ergo neque decernere ut faciat,
hoc est, prædestinare. Vnde sanctus Prosper:
Nullo modo prædestinatio Dei iniquos facit, neque
cuiusquam est causa peccati. Quem errorem
multis alijs sententiis jugulat. De malo igitur
pœnæ sermo est. Sed ex iis que superius dis-
servimus perspicue liquet, prædestinationem
omnino etiam respicere malum. Fides enim
Christiana docet, Deum justo iudicio suo in-
ferre pœnas peccatoribus, sive temporales in
hac vita, sive in altera sempiternas, ergo & il-
las ab æterno ex præscientia meritorum præ-
parare, decernere, prædefinire; hoc autem &
nihil aliud est prædestinare, juxta regulam ab
Augustino ex scripturis fixatam: In sua qua
falli, nisi a quo, non potest præscientia, opera sua

futura disponere, id omnino nec aliud quicquam
est prædestinare. Ex qua sanè norma dicit in
libris de libero arbitrio Deum prævidere quid
de insiti impijs, facturus sit, istudque præscien-
do, præscire opera bona, & quid sit facturus cer-
tissime prævidere. Quibus verbis prædestina-
tionem damnationis impiorum apertissime
circumseribit. Nam ut ait in libris duobus ad
Prosperum & Hilarium, & jam sæpe dixi-
mus, Potest esse sine prædestinatione præscientia,
ut qua peccata præsciuntur, prædestinatione
quippe Deus ea præscivit, que fuerat ipse factu-
rus.

lib. 3. de lib.
arb. cap. 3.

lib. de præ-
dest. sancti,
c. 10.

lib. 2. de
Civitat.
c. 10.

lib. 4. de
anima c. 17

In enchirid.
c. 100.

Hinc est quod Augustinus, non solum ex
illa generali certaque regula nobis id colli-
gendum reliquit, sed etiam clarissimis cre-
broque iteratis verbis multis in locis docuit.
Nam in libris de civitate Dei dicit, spiritus
malignos niti, ut humanas mentes ad prædes-
tinatum secum supplicium trahant. Itaque hujus-
modi homines peccatores ac reprobos quan-
doque dicit prædestinari ad mortem æter-
nam: Deus est illis quos prædestinavit ad æter-
nam mortem iustissimus supplicij retributor. Quæ-
doque prædestinari ad pœnam: bene utens & In enchirid.
malis tanquam summe bonus ad eorum damnatio-
nem quos iuste prædestinavit ad pœnam. Quan-
doque prædestinari ad interitum æternum:

Epist. 293. Quos sibi ad interitum predestinationis eternum **A** confociare potuerunt. Aliquando predestinari ire in ignem eternum: Qui licet adhuc in vita sint constituti, tamen predestinati sunt in eternum ignem ire cum Diabolo. Subijcitur supplicio sempiterno, morti sempiterno, perditioni, damnationi, penis gehennae predestinari: *Epist. 497.* Iniqua spiritalis creatura predestinata est supplicio sempiterno. Et in tractatu quadragesimo tertio in Ioannem: Isti morti sempiterna predestinati. Et tractatu centesimo septimo: *Tract. 107.* Filius perditionis dicitur est traditor Christi perditioni predestinatus. Et in tract. centesimo decimo: Ne cum hoc mundo damnemur. Pro isto mundo non rogat, neque enim quo sit predestinatus ignorat. Et in quaestionibus super libro Iudicum: Inimici omnino potius gehennae predestinati ubi erit fletus & stridor dentium. Quibus omnibus locutionibus Augustinus indicat, verè & propriè juxta definitionem predestinationis traditæ & à se definitæ naturam, non minus æternam damnationem predestinari malis, atque bonis beatitudinem sempiternam; ut proinde sicut simpliciter dicimus aliquos predestinari salvandos, ita etiam Augustinus dicat simpliciter aliquos predestinari damnandos: Sive damnandi predestinati sunt propter iniquitatem superbiae &c. Et quidni quaso predestinaret reprobis interitum seu supplicium sempiternum Deus, cum hujusmodi præparatio quam & scripturâ prædicat necessario fieri debeat per decretum Dei, & illud ipsum decretum, ut omnis malitiæ species abstergetur, non fiat nisi prævolante criminum præscientia, juxta illud Augustini, *In eo hominum genere quod predestinatum est ad interitum super hoc respexit dei præscientia, prout utique sententiam;* Et Deus hoc ipsius damnationis iudicium suum, tanquam verum & rectum & iustum necessariò diligat, quemadmodum & liberationis beneficia, quæ in filiis predestinationis benignioris operatur? Nam ut idè sanctissimus & profundissimus doctor ait: Deus Amat suum etiam in vitiosis sanationis beneficium vel damnationis iudicium. Si amat profectò nihil mirum si illud etiam operatur, prout ibidem dicit: De malis ipsidem vel sanando ea per misericordiam, vel ordinando per iudicium, bona sunt ipsa quæ fecit. Si ergo amat istud damnationis iudicium suum, si tanquam bonum operatur, id quod illo damnationis iudicio constituit, quis non videt, necessario dicendum esse, quod illud ipsum iustissimæ damnationis bonum predestinavit? Bonum est quippe omnino, quia iustum est, quamvis illi malum sit, cujus peccata illo supplicio in iustitiæ ordenem rediguntur.

Ejusdem plane doctrinæ orbitam sanctus Prosper indeclinabiliter terit. Definit enim diversis in locis, predestinationem Dei, quamvis semper in bono sit, non minus tamen iustam bonorum & pravorum operum retributionem, quam gratiam operari, iusta quippe retributio, siue cælestis præmij, siue supplicij magnum bonum est, quod non minus

debet aut potest à Dei predestinatione, quam ab eius directæ & voluntaria operatione disjungi: Predestinatio Dei, inquit, semper in bono est, aut ad retributionem iustitiæ, aut donationem perirens gratia: Vniuersa enim via domini misericordia & veritas. Et ad Capit. decimum quintum: Dabunt non est sine ulla temporalis differentia ad eum & præse esse simul & predestinasse quæ ipso erant auctore faciendæ, vel quæ malis meritis iusto erant iudicio retribuendæ. Et ad obiectionem decimam Vincentianam: Cuius predestinatio nunquam extra bonitatem, nunquam extra iustitiam est &c. Sed plane predestinatio iudicium suum, quo vnicuique retribuatur est siue bonum siue malum.

Sanctus vero Eulgentius id ipsum docet multo maximè. Nam in libro ad Monimum: Quod nunquam est in opere eius, nunquam fuit in predestinatione eius. Non ergo predestinati sunt mali ad hoc quod male operantur, à concupiscentia sua abstracti & illecti, sed ad hoc quod iuste patiuntur invit. Et in eodem libro inferiorius ex professo docet, & lapsius diversis locutionibus inculcat, Quosdam predestinati ad penam, predestinati supplicio; predestinati ad supplicium, quos à se præscia voluntatis mala vitio discessuros. Et in libro de veritate predestinationis & gratiæ: Deus sicut nunquam futurarum rerum futurus, ita nec misericordiam, aut iudicium fuit ignarus: sed sicut semper omnia futura bona & mala præscivit sic omnia opera gratiæ atque iustitiæ suæ incommutabili predestinatione disposuit. Et paulo post: Non solum ea disposuit, prædestinando quæ ipse gratis quibus vellet donaret, ut bonus, verum etiam illa quæ & bonis & malis redditurus esset ut iustus. Quam doctrinam suam de predestinatione malorum ad interitum in scripturis sacris apertissime doceri, libro primo ad Monimum tradit: Tales unquam ad interitum predestinavit quia talibus iustis punitionis supplicium preparavit. Quod vniuersè manifestò dominus ipse sermone perdocuit, quod à se ostendit non solum paratum non solum regnum ubi lætentur boni, sed & ignem eternum ubi crucietur mali. Bonis etenim diciturus est, Venite benedicti patris mei percipite regnum, quod vobis paratum est à constitutione mundi. Malis autem diciturus est, Ire maledicti in ignem eternum, qui paratus diabolo & angelis eius. Ecce, inquit, ad quod dominus iniquos & impios predestinavit id est ad supplicium iustum, non ad al. quod opus iustum; ad penam non ad culpam. &c. Et mox ad illum Apostoli locum, quo dicit vasa iræ aptata ad interitum, sic explicando subiungit. In hoc itaque ista vasa deus aptavit hoc est in interitum. Cuiusmodi documentorum consideratione Synodus Valentina, quæ sub Lothario celebrata est tanquam fidei Catholice dogma tradit duplicem predestinationem hominum, ad vitam, & eam quæ est ad mortem Sed & de predestinatione Dei, inquit canone tertio, placuit & fideliter placet iuxta auctoritatem Apostolicam quæ dicit: An non habet potestatem figulus lutum ex eadem massa facere aliud vas in honorem aliud in contumeliam? Et cum adiecit

ad Beretiu
Lib. 21 de civit. c. 24.
Epist. 497.
Tract. 47.
Tract. 107.
Tract. 110.
Quæst. 49. super iudic.
Li. 2. de peccat. merit. c. 17.
Matth. 25.
Lib. de perf. iust. c. 13.
Tract. 100. in Ioan.

Resp. ad c. 24. Gallor. Ad Capitulum 15. Gallor.
ad c. 10. vicius
Lib. ad Monimum f. 12.
f. 26. f. 27. 50. & 51
Lib. 3. de veri præd. f. 6. & grat.
Lib. ad Monimum v. 10. f. 100.
Lib. ad Mo. f. 100.
Conc. 14. sub Lothario can. 3.
Lib. 6. de va. iul.

adiecisset illa quæ posuimus: *Vasa iræ aptata sive preparata ad interitum* &c. subjungite. Fidenterque fateamur prædestinationem electorum ad vitam & prædestinationem improborum ad mortem. In electione tamen salvandorum misericordiam Dei præcedere meritum bonum; in damnatio-

ne autem peritorum, meritum malum præcedere iustum Dei iudicium. Prædestinatione autem Deum ea tantum statuisse, quæ ipse vel gratuita misericordia, vel iusto iudicio statuerat, secundum scripturam dicentem qui fecit quæ futura sunt.

CAPVT QVARTVM.

Inferuntur aliquot Corollaria. Iterum de prædestinatione in bono & malo. Alia duplex prædestinatio gratiæ, & iustitiæ. De prædestinatione simpliciter dicta, & quod respiciat actiones Dei.

CVm igitur ista in scripturis sacris & Conciliis & Patribus veris prædestinationis intellectibus, tam fundata & perspicua sint, multa inde, ad rem istam quam tractamus pertinencia, de prædestinatione clarescunt. Nam primo sequitur, non esse verum quod quidam recentiores dicunt, istud prædestinationis genus ad aliquod malum, nusquam in sacris litteris reperiri. Reperitur enim omnino secundum sanctum Fulgentium, Matthæi vigesimo quinto, ubi Christus dicit, ignem æternum paratum *diabolo & angelis eius*, hoc est, prædestinatum, quemadmodum de regno cælorum ibidem dicitur, *quod vobis paratum est ab origine mundi.* Reperitur etiam ad Romanos nono, ubi dicuntur *vasa iræ aptata, vel aptata vi prædestinationis in interitum*, reperitur & expresso ipso prædestinationis nomine a Tertio quarto: *Quæ manus tuæ & consilium decreverunt* græcè, *προσέποιον* quod in Apostolo Paulo, prædestinavit, vertitur, & in hoc ipso loco Augustinus, ut supra diximus. Quid enim refert, quod istud malum à Deo in salutem aliorum referatur, cum & quorundam, imo & omnium hominum æterna damnatio, à Deo in electorum profectum salutemque torquetur? Hoc enim ex profecto sanctus Augustinus docet, ut infra declarabitur.

Secundo sequitur, non esse verum quod item recentiores tradunt, ut aliquid sub prædestinationem cadat, esse necessarium ut sit supernaturale bonum: cum ne quidem necesse sit ut sit bonum, nisi quatenus à Deo efficiente proficiscitur.

Tertio sequitur, non esse verum quod etiam dicunt, non esse in sensu rigoroso verum, quod homo prædestinetur ad pœnam. Est enim in sensu propriissimo & rigorosissimo verum, quod Deus pœnarum auctor sit iusto iudicio suo, & per hoc prædestinatione sua, quamvis eas simul creatura rationalis sua culpa mereatur. Quis enim demones igne sempiterno, ineffabili ratione torqueret, nisi sic Deus æterno suæ prædestinationis iudicio decrevisset, & temporaliter id quod decrevit inferret? Non enim illa repugnat inter se, sed coheret optime, ut & creatura supplicium peccando mereatur, & illud ipsum Deus decernat atque inferat vindicando. Nam & *causa mortis*, inquit Augustinus *est diabolus, quam non ut primus auctor eius, sed ut peccati ultor intulit Deus.* Simili ratione non sunt inter se duo

ista contraria, quod in pœna sua & ipse homo peccando auctor est & ultor Dei. Quo denique huiusmodi prædestinatio præsupponat alicuius demeriti præscientiam, ut ei supplicium prædestinari possit, non tollit ab illo decreto veram prædestinationis rationem; haud secus atque non tollit veram prædestinationis rationem à decreto, quo angelis perseverantibus corona gloriæ decreta sunt. Nam & istud decretum seu ista prædestinatio perseverantiæ præscientiam præsupposuit, sicut & hominum lapsorum prædestinatio, iuxta multorum recentiorum existimationem.

Quarto sequitur, rectissime à sanctis Patribus diuisam fuisse prædestinationem Dei circa creaturæ rationalis administrationem, id prædestinationem quæ est in bono, & eam quæ est in malo: quod aliter dici potest iustitiam, in eam quæ est ad bonum, & eam quæ est ad malum. Indicavit istam diuisionem Augustinus quando dixit: *Prædestinatio quæ in bono est gratiæ est preparatio*, ipsa expressione indicans eam distingui contra eam quæ est in malo, seu ad malum, hoc est, ad pœnam. Expressit eam alibi aliter, in benignam, & iustam: *Ad eorum damnationem quos iuste prædestinavit ad penitentiam, & ad eorum salutem, quos benignè prædestinavit ad gratiam.* Vbi sub gratia etiam gloria comprehenditur, iuxta illud Apostoli, *gratia Dei vitæ æterna* ut sic adæquata sit diuisio. Simili sensu subinde dividitur in prædestinationem ad vitam & ad mortem; ubi sub vita comprehenditur tota illa peccatoris in hac vita usque ad beatam corporis immortalitatem vivificatio. Sic eam expressis verbis diuisit Concilium Valentianum: *Fidenter fatemur prædestinationem improborum ad mortem.* Et insinuavit Augustinus aduersus Iulianum: *Ab sit ut prædestinatus ad vitam sive Sacramento meritis sine permittatur hæc vitam.* Nam hoc ipso indicat aliam esse ad mortem, prout eam alibi sæpe nominavit. Posset & alio modo vocari prædestinatio misericordie, & prædestinatio iudicij, prout iudicium punientis severitatem subinde denotat.

Subinde vero alia diuisione dividunt Patres prædestinationem, in prædestinationem gratiæ, & iustitiæ. Tunc vero aliquando non sumunt gratiam tam latè, ut contineat quicquid etiam in radice continet, videlicet gloriam sed gratiam tantum proprie, dictam: iustitia vero tunc significat remunerationem quamlibet sive recte, sive perperam operantium. Sic

ea

Lib. de v. ut prad. & gratia.

ea membra usurpavit sanctus Fulgentius, quando paulo ante citatus dixit: *Omnia opera gratia aique iustitia incommutabili predestinatione disposita.* Nam sic cum intelligere ex eo constat, quod subiungit ea Deum ista predestinatione disposuisse, *qua gratis quibus vellet donaret ut bonus, & qua bonis & malis redderetur esset ut iustus.* Sic & Prosper videtur usurpasse ad obiectionem decimam Vincentianam.

Qua quamvis, iuxta scriptura & sanctorum sensum, ita sint, verum est tamen predestinatione per se ac solitarie sumptam, pro predestinatione ad sanctitatem & gloriam antonomastice usurpari idque non ea de causa, quasi non detur predestinatio ad malum, vel illa non esset vera & proprie dicta predestinatio, iuxta quod vox illa in scripturis sacris usurpatur (neutri enim verum esse demonstravimus) sed quia illo vocabulo in eo sensu uti solemus, quo quis absolute sine addito predestinatus dici potest, ut sit abstractum vocis *predestinatus*, autem absolute sumptum sine additione contrahente, significat illum, cuius & universam viam & viam terminum Deus predestinatione sua operatur, usque adeo ut illum ab initio ad finem usque includit, etiam per peccata quibus humiliatus erigitur, predestinatione sua in creaturae rationalis terminum dirigat. Talis enim absolute predestinatus nominatur, & ista Dei predestinatio, hominis predestinatio, nempe in bono, absoluta, totalis, usque adeo ut quamvis omnes actiones vitae ipsius, Deus predestinatione sua fuisset operatus, nisi eum simul glorificare proposuerit, numquam predestinatus dici poterit, nisi secundum quid. Argumento est, quod predestinatio bonorum operum qua Deus in reprobis operatur, respectu istorum operum est veri nominis & proprie dicta predestinatio, prout ab Augustino, Prospero, Fulgentio, ipsisque adeo sacris literis descripta est; nec tamen illa intelligimus eum absolute de predestinatione disputamus, neque ab illa quisquam dicitur predestinatus.

Quod ergo probant aliqui, predestinationem ad poenam non esse proprie dictam predestinationem, quia Augustinus eam definit *preparatorem omnem beneficiorum* &c. nihil probat; ipse enim expresse dicit se definire tantum alterum membrum predestinationis generaliter dicta, nempe predestinationem in bono. *Quocirca, inquit, predestinatio Dei qua in bono est, gratia est ut dixi preparatio,* de qua totis illis duobus libris adversus Massilienses agit. Per hoc ipsum ergo indicat, alia esse in malo, de qua illa se non suscepisse tractandum. Haec ergo predestinatio in bono, & quidem totalis, a qua quispiam absolute predestinatus appellatur, per antonomasiam sola nunc predestinatio vocari solet; alia vero quaecumque predestinatio, siue ad malum siue etiam ad bonum, ut fidem charitatemque temporalem, qua subinde ad tempus in reprobis viget, absolute predestinatio non vocatur, nisi cum particula restringente, predestinatio ad fidem, ad cha-

ritatem, ad mortem &c. propter causam quam nunc diximus.

Sed & istud advertendum, anrequam ad alia divertamus: predestinationem istam, proprie velut obiectum suum respicere actionem aliquam Dei circa salutem creaturae rationalis. Est enim propositum operandi in vel per creaturam rationalem, utpote decretum & praesentia eorum qua Deus ipse facturus est seu preparatio gratia aut beneficiorum Dei quibus homines a perditione liberantur, sicut utrumque sapissime inculcat Augustinus; gratiam vero aut beneficia liberationis tempore operatur, nisi Deus. Ex quo fit ut proprie predestinari dicantur actiones temporales Dei; quae si fuerint simul hominis, predestinantur, non quatenus ab homine proficiunt, sed quatenus a Deo. Quae prae terquam, quod ex natura iam dicta predestinationis manifesta sunt, Augustinus etiam non semel perspicue ex natura promissionis docet. Nam promissio non eorum est qua Deus simpliciter futura praescivit, aut praedicit (sic enim etiam peccata promitteret) sed eorum bonorum qua Deus ipse facturus est. Unde filij promissionis sunt quos Deus filios suos, eis fidem, charitatem, perseverantiam, gloriam conferendo generaturus est, in eis ipsis efficiendo, ut ipsi credant, diligant, perseverent, & glorificati fruantur Deo. Haec vero promissio non est, nisi propositi predestinationis filiorum explicatio: ergo & ipsa predestinatio non est nisi eorum qua Deus ipse facturus est. Sed ipsum audiamus:

Quocirca predestinatio Dei qua in bono est, gratia est, ut dixi preparatio: gratia vero est ipsius predestinationis effectus. Quando ergo promissit Deus Abraham in semine eius fidem gentium dicens: Patrem multarum gentium posui te: unde dicit Apostolus, ideo ex fide ut secundum gratiam firma sit promissio omni semini, non de nostra voluntatis potestate, sed de sua predestinatione promissit. Promissit enim quod ipse facturus fuerat, non quod homines; quia etsi faciant homines qua pertinent ad colendum Deum, ipse facit ut illi faciant, qua praecepit; non illi faciunt ut ille faciat quod promissit: alioquin ut Dei promissa compleantur, non in Dei sed hominum est potestate; & quod a domino promissum est, ab ipsis reddatur Abraham. Non autem sic creditur Abraham; sed creditur dans gloriam Deo: quoniam qua promissit potens est & facere. Non autem, praedicere, non autem praescire: nam & aliena facta potest praedicere atque praescire: sed aut, potens est & facere: ac per hoc facta non aliena sed sua. Nihil apertius dici potest. Quam doctrinam & alijs in locis saepe tradidit, ut ad Monachos Adrumetinos, & contra Iulianum. Quamvis igitur proprie predestinatio, haud secus ac promissio, sit eorum qua Deus ipse facturus est, quia tamen illa in creaturae rationalis voluntate & per voluntatem operaturus est, ita ut & ipsa vere dicatur operari, hinc fit ut etiam ipsa creatura predestinari dicatur, videlicet ut illa ipsa qua Deus predestinavit promissitque facere, ipsa faciat: Nam illa sunt reciproca; Deum predestinare donum aut

Lib. de praed. c. 10.

Lib. de dec. & gratia c. 11. Et lib. 2. contra Iul. apertum. f. 161. & 364.

aut opus aliquod homini, aut per hominem operandum, & hominem ad hoc ipsum prædestinari. Ex quo fit, ut si Deus prædestinavit homini fidem, aut charitatem, hominem consequenter prædestinatus sit credere aut diligere: si autem prædestinavit homini, non solum hujus vitæ iustitiam & perseverantiam, sed etiam gloriam, homo absolute prædestinatus sit. Reciprocationem istam non semel Augustinus explicuit. Nam inde est quod in libro de dono perseverantiæ dicit, dono Dei, fidem, castitatem, charitatem, perseverantiam, esse hominibus à Deo prædestinatis, quia ea se daturum esse præscivit, & tamen in eodem loco dicit: *quem casum futurum prædestinavit, agit ut casus sit, quoniam Dei dono*

se audit futurum esse quod querit. Itemque sicut eodem libro dicit prædicandam esse prædestinationem beneficiorum Dei, obedientiæ, fidei, pietatis, perseverantiæ &c. ita etiam, prædestinatos esse, qui per Dei gratiam fiant obedientes atque permanent, itemque prædestinatos ab illo esse, quos liberat & coronat. Cujusmodi absolute vocantur prædestinati. Et quemadmodum alibi dicit hominibus prædestinatum esse supplicium; ita sapissime alijs in locis eos supplicio, pœnis gehennæ, morti, vel ad supplicium, ad pœnas, ad interitum prædestinatos. Sed jam ad ipsam quæ absolute & antonomastice prædestinatio dici solet, unde simpliciter prædestinati vocantur, accedamus.

CAPVT QVINTVM.

Prædestinatio, dilectio, electio, propositum, preparatio gratiæ, discretio, quid in scripturis & Augustino differant.

Prædestinatio in scripturis sacris multis nominibus æquipollentibus exprimitur. Nam subinde dicitur, dilectio, electio, propositum apud Augustinum etiam preparatio, discretio; nec aliter ista nisi certo respectu aut formalitate differunt. Cum enim ista prædestinatio non sit aliud, nisi prædestinatio seu decretum donandi creaturæ rationali salutis æternæ beneficia, quæ ab isto Dei actu circa se versante prædestinata dicuntur, necesse est ut ille ipse actus sit dilectio, electio, propositum, preparatio, discretio. Dilectio quidem quia per illam Deus vult isti creaturæ suæ tantum bonum: Electio quia ex omnibus eam diligit, cui illud beneficium præ cæteris quas negligit, largiatur: Propositum, quia non est sterilis dilectio sed efficax decretum volendi & conferendi beneficium. Preparatio, quia mens Dei illo proposito est quasi gravis, ut suo tempore in operationem erumpat. Hoc enim animo preparasse dicuntur, quod jam parati sumus dare vel facere. Discretio, quia est propositum discernendi unum ab altero, talis tantio; donatio beneficij. Itaque Apostolus Paulus ad Ephesios, cum dixisset: *Sicut eligit nos in ipso ante mundi constitutionem ut essent sancti &c.* statim repetit qui prædestinavit nos in adoptionem filiorum. Et ut intelligeremus, hanc electionem fieri ex libero proposito voluntatis Dei, adeoque beneplacito ejus, addit eum nos prædestinasse, secundum propositum voluntatis suæ; itemque secundum beneplacitum ejus, quod & consilium voluntatis ejus nuncupat; ut voluntatis istius beneplacitum, propositum, prædestinationem, electionem sapienti consilio regi nosceremus. Idem propositum exprimitur, quando Apostolus dicit quosdam secundum propositum vocatos; quod quid sit statim pro ratione subiungit: *Nam quos præscivit & prædestinavit hos & vocavit*, videlicet secundum propositum illud, prout sæpe Augustinus exponit. Eisdem infra vocat electos, *quis accusa-*

bit adversus electos Dei? Et inferius fontem omnium dilectionem esse indicans: In his omnibus superamus propter eum qui dilexit nos. Et ad Colossenses utrumque coniungit. Electi Dei & dilecti. Sed in Augustino ista promiscua vocabulorum usurpatio multo maxime patet. Nam aliquando dicit, quod Deus hominem à massa perditionis diligendo discernit, ut in ista obiectio que ex eius doctrina formabatur: *Quomodo non est iniquitas apud Deum si diligendo discernit, quos merita operum nulla discernunt? Aliquando verò & sæpius istam discretionem dicit prædestinando fieri: Non enim sunt à massa illa perditionis præscitæ & Deo prædestinatione discreti. Et in illo ipso loco ubi prædestinationem definit, si Dei altiore iudicio à perditionis massa non sunt gratiæ prædestinatione discreti. Subinde electione ascribit dilectioni, dum videlicet docet neminem eligere posse nisi diligat: *Si non elegeris sine dubio nec dilexisti; quomodo enim eum eligerent quem non diligerent?* Rursus electionem non semel tribuit prædestinationi tanquam quæ per illam fiat: *Elegit nos ante mundi constitutionem, prædestinando utique non vocando. Quos autem prædestinavit illos & vocavit, elegit vocando ante mundi constitutionem, elegit vocando ante mundi consummationem. Et omnium planissime: Electi sunt itaque ante mundi constitutionem ea prædestinatione in qua Deus sua futura præscivit: Electi sunt autem de mundo ea vocatione, qua Deus id quod prædestinavit implevit.* Quibus duobus in locis, habes etiam duplicem electionem, unam æternam ante mundi constitutionem, quæ est ipsa Dei prædestinatio, & aliam temporalem quæ est vocatio secundum propositum Dei. Nam hic etiam duplicem agnoscit preparationem beneficiorum Dei, unam æternam quæ in mente Dei, est ipsa beneficiorum prædestinatio, quemadmodum in eius definitione cernitur, quando dicitur prædestinatio est scientia & preparatio beneficiorum Dei: alteram,*

lib. de dono
17

Epist. 1.

2um 8.

Cap. 20.

Cap. 16.

Cap. 17.

Lib. de civit.
e. 10.

Vide sup. don.
eis citatus.

Coloss. 3.

Epist. 106.

Lib. de cor.
& gratia
e. 7.

Lib. de dono
per f. c. 14.

Lib. de grat.
& lib. arb.
e. 18.

Tract. 68.
in Ioan.

Lib. de prædest.
e. 17.

Tract. 58.
in Ioan.

In expo-
sitione
quarund.
prop. ex
Epist. ad
Rom.

Lib. de dono
Prof. c. 9.

Lib. de pra-
dest. c. 18.

teram, que fit in tempore per vocationem, iu-
rificationem, & glorificationem: sic & omissiones
inquit preparavit & preparat nec alias sed quas
preparavit, has preparat qui fecit que ventera sunt.
Quas preparavit predestinando, preparat operando.

Aliquando propositum dei, secundum quod
predestinatos vocat, predestinationis propo-
situm esse docet: Hoc propositum, inquit, ad
prosciendam & predestinationem De pertinet.
Aliquando vero promiscue omnibus istis
utitur vocabulis, tanquam quibus eadem
omnino predestinatio significatur. Nam
illa Ioannis Apostoli tractans verba: Nam
si fuissent ex nobis, mansissent utique nobiscum,
quibus quedam inter illos discretio indi-
catur qui simul ab eodem illo creati, vocati,
iustificati, renati fuerant. Quanam est tandem
ista discretio? Patent libri Dei non avertimus as-
pectum &c. Non erant ex eis qui non erant se-
cundum propositum vocati: nam erant in
Christo electi ante constitutionem mundi: non e-
rant in eo sortem consecuti: non erant predestinati
secundum propositum eius qui universa operatur.
Vbi vides haud secus dici predestinatos se-
cundum propositum, quam vocatos: nempe
quia electio, dilectio, discretio, predesti-
natio fit secundum liberrimum beneplacitum
seu propositum Dei, quemadmodum & vocatio.

Haulit istam doctrinam ipsamque phrasim
Augustinus ex Apostolo ad Ephesios, cuius
locum & phrasim imitando, doctrinamque
de natura predestinationis, & electionis, &
beneplaciti, & propositi exprimendo dicit:
Quomodo ELIGERET eos qui nondum erant nisi
PRAEDESTINANDO? ELIGIT ERGO PRAE-
DESTINANS NOS &c. Nemo manifestum est, iteo
tales (SANCTI) eramus futuri, quia ELIGIT ipse
PRAEDESTINANS ut tales per gratiam eius esse-
mus &c. Elegit ergo nos deus, non quia per nos
sancti & immaculati futuri eramus, sed ELIGIT
PRAEDESTINAVITQUE ut essemus. Fecit autem
hoc secundum PLACITUM VOLUNTATIS SVAE,
ut nemo de suis, sed illius erga se voluntate glorie-
tur &c. In quo sortem consecuti sumus, PRAE-
DESTINATI SECUNDUM PROPOSITUM non no-
strum sed eius qui universa operatur &c. EX HOC
PROPOSITO eius est illa electorum propria voca-
tio, quibus omnia cooperantur in bonum, quia se-
cundum propositum vocati sunt sancti. Ecce
iterum Apostolicis verbis electionem, & pre-
destinationem secundum placitum volunta-

tis Dei, secundum propositum eius, hoc est,
prout ipsi placuit, prout ipse proposuit. Quam
ob causam Apostolus etiam invertebat istam lo-
cutionem, cum dicit, in secundum electionem
prop. un Dei maneret. Hoc est, ut propositum
Dei, quo unum pra altero predestinavit, sta-
bile maneret ac firmum, non propter opera
pravisa vel facta, sed quia sic Deus libere ac
gratis unum pra altero eligere placuit.

Sed nunquam apertius ista nominum confu-
sio & promiscua significatio & usurpatio elu-
cet, quam in Epistola Prosperi ad Augustinum,
ubi mentem eius in libris de predestinatione
& perseverantia contentam explicat, prout à
Masilienibus accepta fuit, consentaneè pro-
fus ad ea, que iam ex ipsis istem Augustini
scriptis diximus: Hoc autem PROPOSITUM
vocationis Dei, inquit Prosper, quo vel ante
mundi initium, vel in ipsa conditione generis hu-
mani, eligendorum & reprobatorum dicitur facta
DISCRETIO, ut secundum quod PLACUIT crea-
tori, alij vase honoris, alij vase contumelie fierent,
curantur & surgendi ad mere &c. Quo quo enim modo
egerint non posse aliud erga eos quam deservit ac-
cidere, & sub incerta spe cursum non posse esse
constantem: cum si aliud habeat PRAEDESTI-
NANTIS ELECTIO, cassi sit contenta intentio.
Removeri itaque industriam, relique virtutem, si
Dei CONSTITUTIO humana praveat voluntate,
& sub hoc predestinationis non ine &c. Et
paulo post dicit quod Masilienses propositum
& predestinationem secundum presentiam rece-
perunt. Et Hilarius ad eundem Augustinum
aque luculente, dicit enim secundum propositum
eligendos ab Augustino vocari. Vnde confort-
miter quoque in tuo sensu Masilienses presentiam
cum predestinatione semper junxerunt, &
predestinationem vel propositum ad id valere con-
tendunt ut eos presciant vel predestinaverit, vel
proposuerit eligere, qui fuerant credituri. Ex qui-
bus profecto omnibus liquidissimum est in
doctrina sancti Augustini, propositum secun-
dum quod vocari & predestinari & eligi
dicimur, electionem, discretionem, definitio-
nem, constitutionem Dei & huiusmodi, etiam
secundum intelligentiam adversariorum eius,
idem profus esse, quod predestinationem.
Quod paulo latius dictum oportuit, ne quis
in istorum vocabulorum quasi obscuritate
forsan hareat, & facilius in ceteris, ubi illa
promiscue usurpat, mentem eius adsequatur.

CAPVT SEXTVM.

Predestinatio, electio, & discretio alia gratiæ, alia meritum. Quid sin-
gula sint & respiciant. Augustinus olim etiam recte de gratia len-
tiens, nullam agnovit electionem gratiæ, & quare.

Quid electio, juxta Manichæos.

HÆc igitur electio, seu predestina-
tio, seu discretio creatura rationalis
in bono, quocumque eam appel-
les nomine, bifariam adhuc, juxta
sanctissimi Patris doctrinam, dividitur, in
electionem, predestinationem, discretionem

gratiæ, & meritum. Electionis gratiæ sa-
pius Augustinus mentionem facit, & ei ele-
ctioni semper opponit quia quis eligitur ex o-
peribus, sive ex meritis: Quia elegit eos in Christo
suo, inquit quodam loco, ante mundi constitu-
tionem per electionem gratiæ. Et quid illud? Si
autem

autem gratia iam non ex operibus, alioquin gratia iam non est gratia. Et statim iterum clarius:

Quoniam secundum propositum vocati sunt, profecti electi sunt, per electionem, ut dictum est gratia; non procedentium meritorum; quia gratia est illis omnem meritum. Et adversus Iulianum dicit quod Re-

generati a damnatione liberantur debita, sed gratuita miseratione non debita, quos elegit ante constitutionem mundi per electionem gratia non ex operibus vel prateritis, vel presentibus vel futuris. Alioquin gratia iam non est gratia. Quod non est opus pluribus confirmare testimonijs, quia sexcentis in Augustino occurrunt locis, sed ex istis vel solis perspicuum est, toto eos aberrare caelo, qui quando audiunt electionem gratia, significari ab Augustino putant electionem, quam ad gratia scholastici vocant, ut opponatur ei qua quis eligitur ad gloriam. Nam Augustinus eam electionem gratia vocat quia est gratuita, non ex merito, vel ex opere, vel dignitate aliqua propter quae quispiam eligatur. Unde libidine vocatur electio per misericordiam. Illis debemus intelligere electos per misericordiam. Aliquando ex gratia ut contra Iulianum argumentando concludit: Ergo ad incurvandam circumcisorum arrogantiam sub nomine gratia nentur apostolus. Nam Deus ex operibus elegit, non ex gratia. Quis ita sapiat nisi hereticus inimicus gratia, amicus superbia?

Desumpsit phrasim istam ex Apostolo, qui sic gratuitam electionem primus appellavit ad Rom. Reliquae secundam electionem gratia salva facti sunt. Quem locum saepissime ad hoc propositum citat. Unde contra Iulianum: Electi per electionem gratia. Unde de eis idem Doctor

de Israel; reliqua per electionem gratia facti sunt. Et ne forte ante constitutionem mundi ex operibus praecogitatis putarentur electi secutus est et adunxit: si autem gratia iam non ex operibus &c. Simili quoque sensu vocatur non uno in loco praedestinatio gratia, ut libro de dono perseverantiae: Si Dei altioris iudicio a perditionis massa non sunt gratia praedestimatione discreti &c. quo non significatur praedestinatio dandi gratiam, vel ad gratiam, prout eam Scholastici vocant, opponentes ei praedestinationi quae est ad gloriam; sed significatur praedestinatio gratuita, quam proinde quandoque vocat praedestimationem per gratiam: Nunc vero sancti in regnum Dei praedestinati non tantum tale adiutorium datur &c. Et in epistola ad Sixtum dicit hoc apertum fuisse posse per Prophetam, quod erat in Dei praedestimatione per gratiam. Quo sensu etiam dicit alibi: gratia praedestinati, gratia electi, gratia peregrinus deorsum; gratia civis sursum. Porro eadem quoque apud Augustinum est ratio & sermo de discretione gratia & meritorum, quae de praedestimatione & electione. Nam de aeterna discretione hominum in mente Dei loquens: Discernuntur autem non meritis suis, sed per gratiam mediatoris. Sed apertus paulo post: Quicumque ergo ab illa originali damnatione, ista divina gratia largitate discreti sunt, non est dubium, quod procuratur eis audiendum Evangelium &c. Et inferius: Factus Deo aut misericordiam aut iudicium. Misericordiam quidem, si a massa per-

ditionis ille qui corripitur, gratia largitate discretus est. Et in libro de Civitate Dei, de lapsum hominum discretionem loquens; Non eos, inquit, iam meritis sed gratia discernens. Alibi de electionis gratia disputans, loco gratia ponit dilectionem Dei qua homines discernuntur; dilectio enim radix est omnis discretionis & gratia: sed quemodo, inquit, non est iniquitas apud Deum, si diligendo discernunt parvulos, quos merita operum nulla discernunt?

Electio, vero ista, aut praedestinatio, aut discretio gratia, sive per gratiam, non solum respicit collationem gratia temporalem, hoc est, bonorum operum, quae ipsa praedestinatio in homine operatur, sed etiam gloriam. Quod ex eo manifestum, quia in plerisque citatis locis de electione ad regnum aut gloriam expressè loquitur. Unde cum capite septimo de correptione & gratia, nominat in regnum Dei per gratiam Dei praedestinos. Item de electione gratia ex professo loquens eamque nominans; simul dicit, quod ex talibus electis nemo perit. itemque: Electi autem sunt ad regnandum cum Christo: item cum dixisset eos electos per misericordiam, addit: Illis ergo elegit ad obtinendum regnum sursum. Et cum de gratia electione ac praedestimatione multa disservisset, tandem adjicit: Haec de his loquitur qui praedestinati sunt in regnum Dei, quorum ita certus est numerus &c. Itaque in Augustino intelligendo recentiores illi multum falluntur, qui quando audiunt electionem gratia in Augustini scriptis, non putant de gloria seu electione ad gloriam esse sermonem. Nam ipsi electionem distinguunt in electionem ad gratiam, & ad gloriam; & eodem modo Augustinum loqui putant. Hallucinationis causa est, quod non animadvertunt, unam & eandem electionem gratia in Augustino & Apostolo, ad omnia gratuita protendi beneficia, sive sit gloria, sive gloria, sive electioni meritorum repugnare.

Alterum membrum, electio videlicet meritorum seu ex operibus, iam per se ipsa intelligitur. Est enim illa qua quis eligitur ex operibus, tanquam meritis electionis quam supra saepe audivimus; & ipso nomine vocatur electio meritorum, libro sexto contra Iulianum: Venit Christus in mundum, non de mundo eligendus, sed electurus non meritorum electione, sed gratia, idque non proprie, quasi ipsa merita eligantur, sed quia sunt causa, cur homo ad aliquid eligatur. Est enim phrasim Augustino pervertita, ut id eligi dicatur, quod electionis est ratio. Unde aliquoties dixit, antequam intelligeret electionem gratia, Deus non elegit opera quae ipse daturus est, sed fidem. Quam etiam appellabat electionem ex praesentia, nempe quia quem sibi crediturum esse praescribebat, illum eligeret Deus, cui Spiritum Sanctum daret. Nam quando sanctus Augustinus illo errore tenebatur, ut putaret initium fidei esse ex nobis, non illud operante gratia Dei, nullam agnoscebat consequenter electionem gratia,

lib. de corr. & grat. 7. lib. 6. cont. Iul. c. 194. lib. 1. cont. Iul. c. 186. Rem. 11. vide lib. 3. contra Iul. c. 4. & epist. 101. & epist. 106. & alibi. lib. de dono Iul. c. 14. dist. 105. lib. 5. de Civit. c. 1. lib. de corr. & gra. c. 7. ibidem.

lib. de corr. & gra. c. 7. lib. 1. cont. Iul. c. 186. Rem. 11. vide lib. 3. contra Iul. c. 4. & epist. 101. & epist. 106. & alibi. lib. de dono Iul. c. 14. dist. 105. lib. 5. de Civit. c. 1. lib. de corr. & gra. c. 7. ibidem.

lib. de corr. & gra. c. 7. lib. 1. cont. Iul. c. 186. Rem. 11. vide lib. 3. contra Iul. c. 4. & epist. 101. & epist. 106. & alibi. lib. de dono Iul. c. 14. dist. 105. lib. 5. de Civit. c. 1. lib. de corr. & gra. c. 7. ibidem.

lib. de corr. & gra. c. 7. lib. 1. cont. Iul. c. 186. Rem. 11. vide lib. 3. contra Iul. c. 4. & epist. 101. & epist. 106. & alibi. lib. de dono Iul. c. 14. dist. 105. lib. 5. de Civit. c. 1. lib. de corr. & gra. c. 7. ibidem.

lib. de corr. & gra. c. 7. lib. 1. cont. Iul. c. 186. Rem. 11. vide lib. 3. contra Iul. c. 4. & epist. 101. & epist. 106. & alibi. lib. de dono Iul. c. 14. dist. 105. lib. 5. de Civit. c. 1. lib. de corr. & gra. c. 7. ibidem.

lib. de corr. & gra. c. 7. lib. 1. cont. Iul. c. 186. Rem. 11. vide lib. 3. contra Iul. c. 4. & epist. 101. & epist. 106. & alibi. lib. de dono Iul. c. 14. dist. 105. lib. 5. de Civit. c. 1. lib. de corr. & gra. c. 7. ibidem.

lib. de corr. & gra. c. 7. lib. 1. cont. Iul. c. 186. Rem. 11. vide lib. 3. contra Iul. c. 4. & epist. 101. & epist. 106. & alibi. lib. de dono Iul. c. 14. dist. 105. lib. 5. de Civit. c. 1. lib. de corr. & gra. c. 7. ibidem.

lib. de corr. & gra. c. 7. lib. 1. cont. Iul. c. 186. Rem. 11. vide lib. 3. contra Iul. c. 4. & epist. 101. & epist. 106. & alibi. lib. de dono Iul. c. 14. dist. 105. lib. 5. de Civit. c. 1. lib. de corr. & gra. c. 7. ibidem.

lib. de corr. & gra. c. 7. lib. 1. cont. Iul. c. 186. Rem. 11. vide lib. 3. contra Iul. c. 4. & epist. 101. & epist. 106. & alibi. lib. de dono Iul. c. 14. dist. 105. lib. 5. de Civit. c. 1. lib. de corr. & gra. c. 7. ibidem.

lib. de corr. & gra. c. 7. lib. 1. cont. Iul. c. 186. Rem. 11. vide lib. 3. contra Iul. c. 4. & epist. 101. & epist. 106. & alibi. lib. de dono Iul. c. 14. dist. 105. lib. 5. de Civit. c. 1. lib. de corr. & gra. c. 7. ibidem.

lib. de corr. & gra. c. 7. lib. 1. cont. Iul. c. 186. Rem. 11. vide lib. 3. contra Iul. c. 4. & epist. 101. & epist. 106. & alibi. lib. de dono Iul. c. 14. dist. 105. lib. 5. de Civit. c. 1. lib. de corr. & gra. c. 7. ibidem.

tionis ille qui corripitur, gratia largitate discretus est. Et in libro de Civitate Dei, de lapsum hominum discretionem loquens; Non eos, inquit, iam meritis sed gratia discernens. Alibi de electionis gratia disputans, loco gratia ponit dilectionem Dei qua homines discernuntur; dilectio enim radix est omnis discretionis & gratia: sed quemodo, inquit, non est iniquitas apud Deum, si diligendo discernunt parvulos, quos merita operum nulla discernunt?

Electio, vero ista, aut praedestinatio, aut discretio gratia, sive per gratiam, non solum respicit collationem gratia temporalem, hoc est, bonorum operum, quae ipsa praedestinatio in homine operatur, sed etiam gloriam. Quod ex eo manifestum, quia in plerisque citatis locis de electione ad regnum aut gloriam expressè loquitur. Unde cum capite septimo de correptione & gratia, nominat in regnum Dei per gratiam Dei praedestinos. Item de electione gratia ex professo loquens eamque nominans; simul dicit, quod ex talibus electis nemo perit. itemque: Electi autem sunt ad regnandum cum Christo: item cum dixisset eos electos per misericordiam, addit: Illis ergo elegit ad obtinendum regnum sursum. Et cum de gratia electione ac praedestimatione multa disservisset, tandem adjicit: Haec de his loquitur qui praedestinati sunt in regnum Dei, quorum ita certus est numerus &c. Itaque in Augustino intelligendo recentiores illi multum falluntur, qui quando audiunt electionem gratia in Augustini scriptis, non putant de gloria seu electione ad gloriam esse sermonem. Nam ipsi electionem distinguunt in electionem ad gratiam, & ad gloriam; & eodem modo Augustinum loqui putant. Hallucinationis causa est, quod non animadvertunt, unam & eandem electionem gratia in Augustino & Apostolo, ad omnia gratuita protendi beneficia, sive sit gloria, sive gloria, sive electioni meritorum repugnare.

Alterum membrum, electio videlicet meritorum seu ex operibus, iam per se ipsa intelligitur. Est enim illa qua quis eligitur ex operibus, tanquam meritis electionis quam supra saepe audivimus; & ipso nomine vocatur electio meritorum, libro sexto contra Iulianum: Venit Christus in mundum, non de mundo eligendus, sed electurus non meritorum electione, sed gratia, idque non proprie, quasi ipsa merita eligantur, sed quia sunt causa, cur homo ad aliquid eligatur. Est enim phrasim Augustino pervertita, ut id eligi dicatur, quod electionis est ratio. Unde aliquoties dixit, antequam intelligeret electionem gratia, Deus non elegit opera quae ipse daturus est, sed fidem. Quam etiam appellabat electionem ex praesentia, nempe quia quem sibi crediturum esse praescribebat, illum eligeret Deus, cui Spiritum Sanctum daret. Nam quando sanctus Augustinus illo errore tenebatur, ut putaret initium fidei esse ex nobis, non illud operante gratia Dei, nullam agnoscebat consequenter electionem gratia,

Lib. 14. de Civit. c. 16

Epist. 106.

Lib. de corr. & gra. c. 7.

Gabriel Vasquez 2. p. 1. disp. 89. c. 8. n. 70 vide & c. 13. n. 110.

Lib. 6. cont. Iul. c. 4.

In expos. quarund. epist. ad Rom. n. 60. Ibid. & in 1. q. 1. lib. 1 ad simplic.

sed tantummodo electionem fidei seu ex fide. Neminem enim putabat eligi ad accipiendam gratiam seu Spiritum sanctum, quo bene posset vivere & operari, nisi qui ante Deo suis viribus credidisset. Unde retractans illum eundem quem citauimus locum: *Nondum, inquit, diligentius quaesieram, nec adhuc inueneram qualis sit electio gratiae, de qua idem dicit Apostolus: Reliqua per electionem gratiae salua facta sunt. Quae utique non est gratia, si eam merita ulla praecedant.*

Propter duas igitur causas hoc dicit Augustinus, quod tunc nondum inuenerat, qualis esset electio gratiae. Prima est, quia putabat hominem non praeniri gratuita gratia Dei, sed potius gratiam ab hominis fide praeniri, atque ita tacite gratiam nonnulli fidei merito desinebat, ut non esset gratia. Altera, quia non poterat intelligere quomodo, electio vocari posset, quando in personis eligendis nulla omnino esset vel peccati, vel boni operis, vel certe fidei differentia, saltem in praesentia Dei. Est enim Deus assumat unum praeter altero profus gratis, illa assumptio ne quidem electio poterit dici. Vide ipsi cum isto scrupulo luctantem: *Quid ergo elegit Deus? Si enim cui vult donat Spiritum sanctum, per quem dilectio operatur bonum, quomodo elegit cui donet? si enim nullo merito, non est electio: aequales enim omnes sunt ante meritum, nec potest in rebus omnino aequalibus electio nominari.* Ex quo concludit eligi saltem fidem, propter quam Spiritus sanctus detur. Scrupulus ille habet in Augustino ex errore illo, quo ante Episcopatum laborauit, de initio fidei ex viribus humanis proficiente. Nam propter eandem causam etiam Pelagiani nullam electionem agnoscere poterant, ubi non esset aliqua eligendorum distantia: *Quae electio, inquit ipse Pelagius, ubi nulla diuersitas meritorum? Quae de re plura diximus cum de dogmatibus Pelagianis tractarem.*

Inhabet autem scrupulus ille sancto Augustino etiam postquam iam reperisset initium fidei, ipsamque primam voluntatem bonam esse donum Dei. Nam in quaestione secunda primi libri quem ad Simplicianum scripsit, asseueranter docet, etiam fidei & bonae voluntatis initium per Dei vocationem & gratiam esse conferendum, quod tunc sibi à Deo reuelatum esse testatur: nec tamen percipiebat, quomodo talis assumptio unius, cui bonam voluntatem & fidem largiretur. Deus, praeter altero quem praeteriret, electionis nomine appellanda videretur.

Putabat enim Etymologiam istius nominis, distantiam aliquam in eligendo postulare. Sed ipsam vide, cum iam recte de gratuita gratia, & de gratuita hominum assumptione saperet, de isto tamen adhuc nomine lecum disceptantem: *Quomodo est iniusta, aut qualiscumque unius electio, ubi nulla distantia est? Hoc est, quomodo vel electio vocari poterit, siue iusta siue iniusta, si in eligendis nulla meriti cuiusquam differentia? sic enim seipsum explicat: Si enim nullo merito electus est Iacob non-*

ib. r. retr. L. 23.

In exposit. quar. propos. ex epist. ad Rom. 11. 60.

Pelagius in Com. c. 11. ad Rom. 11. Vide lib. 6. de her. Pel. c. 9.

Lib. de praedest. sanct. c. 4.

Lib. 1. q. 2. ad Simpl.

dem natus. Et nihil operatus, nec omnino eligi potuit nulla existente differentia qua eligeretur. Et rursum paulo post: *Vide igitur ista electio, vel qualis electio, si nondum natus, nondumque aliquid operatus, nulla sunt momenta meritorum? Et iterum interiorius argumentando concludit: Nulla ergo electio, antequam esset quod eligeretur, id est, antequam esset aliqua ratio electionis, seu differentia in eligendis.*

Et multis interiectis, definitiue rem absoluit: *Nemo eligitur nisi iam distans ab illo qui reijcitur.* Itaque praepositionem unius praeter altero gratuitam, noluit vocari electionem (ut quae necessario videbatur esse meritum, seu meriti cuiusquam distantiam supponere, sed assumptionem quae fiat liberalitate donorum Dei. Sic enim exponit ista Apostoli verba: *Non ex operibus, sed ex vocante dictum est, quia maior seruetur minori; quibus maxime electio gratiae commendatur: Haec, inquit, non electio meritorum, quae post iustificationem gratiae proueniunt, sed liberalitate donorum Dei, veluti intelligi, ne quis de operibus extollatur.*

Hinc igitur in fine illius quaestiones cum ille locus Apostoli: *Reliqua per electionem gratiae salua facta sunt*, quodammodo ipsum cogere ut isti gratiae praepositionem seu assumptionem unius praeter altero, nomen electionis accommodaret, respondet: *se iustus electionis rationem ignorare: Quod si electio hic fuit aliqua, ratione cuius videlicet dictum fuerat, non est volentis neque currentis sed miserentis Dei, ut sic intelligatur quod dictum est: Reliqua per electionem gratiae salua facta sunt; non ut iustificationem electio fiat, ad vitam aeternam, ubi electionis ratio facile apparet, sed ut eligantur qui iustificentur: certe ita occulta est haec electio, ut in eadem conspersione nobis prorsus apparere non possit: aut si apparet quibusdam, ego in hac re infirmitatem meam fateor.* Nempe quia ut explicat fufius, non poterat ullam idoneam inuenire rationem, cur hic, non ille eligeretur. Indicans hoc ipso iterum apertissime se rationem electionis nullam intelligere posse, ubi nulla distantia, quae unum praeter altero eligendum seu electione dignum faciat: *Non enim habeo quod intuear in eligendis hominibus, ad gratiam salutarem, si ad examen huius electionis aliqua cogitatione permittor, nisi vel manus ingenium, vel minora peccata, vel strumae: addamus etiam si placet honestas uileisque animas.*

Quas ob causas icum velut idoneas ad electionem rejecisset, colligendum relinquit, non videri esse ullam electionem ad gratiam salutarem, quia non necessaria, atque ita gratiam à Deo miserente cuius voluerit, donorum liberalitate, non electione conferri.

Quem Augustini seorsum paulo fufius explicui, ut verus genuinusque sensus aliorum verborum elucisceret, quae ex eadem quaestione à nonnullis oborto collo trahuntur, ut conficiant neminem eligi ad vitam aeternam gratis, sed tantum ex prauiis meritis. Accipe verba: *Non ergo secundum electionem praepositum ad Simpl. Dei manet, sed ex praeposito electio: id est, non quia*

ibid. infra

ibid.

Lib. 1. q. 2. ad Simpl.

Dirig

Deus inuenit opera bona in hominibus, qua elegit, ideo manet propositum iustificationis ipsius, sed quia illud manet ut iustificet credentes, ideo inuenit opera qua iam eligat ad regnum caelorum.

Quorum germanus sensus ex ijs qua deduximus, per se ipse statim emicat. Significat enim electionem sub ratione electionis, locum habere non posse, antequam Deus gratia hominem propriaque liberalitate iustificauerit, sed tantummodo post iustificationem; tunc enim per opera inuenitur distantia quam electio postulat. Nam ideo postquam dixisset: Non tamen electio praecedit iustificationem, sed electionem iustificatio; nempe ratione operum que ex iustificatione proficiuntur, & iam eligi possunt; statim nullo interposito pro ratione subiungit: Nemo enim eligitur nisi iam distans ab illo qui reicitur.

Ecce apertissime in sensu Augustini, nulla electio sub ratione electionis cuiusquam esse potest, nisi iam distantium. Et tamen in illo ipso loco, non (sicut isti contra quos agimus putant) agitur de electione ad gloriam, sed de illa qua est ad gratiam, quam Augustinus constantissime negat ullam esse posse nisi distantium.

Nam sic de electione Iacob ad gratiam salutarem praesertim Elau fratre praeseruit. Nulla ergo electio est, antequam esset quod eligeretur. Si enim bonus factus est Iacob ut placeret, unde placuit antequam fieret ut bonus fieret, id est, quid fuit illud propter quod Iacob electus fuit ad gratiam, qua bonus fieret? quasi diceret, nihil tale fuit. Nam statim destruens etiam ipsam electionem, qua homo gratis sine merito ac distantia ad gratiam eligitur, concludendo subterit: Non itaque electus est ut fieret bonus, scilicet per gratiam, sed bonus factus, per gratiam scilicet, eligi potuit, propter opera que se iuuant.

Ecce Iacob non potuit eligi, ex mente Augustini, a Deo nequidem ad gratiam qua bonus fieret; sed solum tunc eligi potuit, cum iam bonus factus fuerat. Quod sane est illud ipsum, quod in verbis nobis objectis dixerat: Non quia inuenit Deus opera bona in hominibus que eligat, ideo manet propositum iustificationis ipsius, id est, conferendi gratuitam gratiam qua iustificatur; sed quia illud manet, ut iustificet credentes, ideo inuenit opera qua iam eligat ad regnum caelorum.

Et quomodo non potuit eligi ad gratiam antequam cum fides doceat homines gratis a Deo eligi ad ipsam gratiam? nempe quia Augustinus non poterat tunc temporis intelligere electionem gratia sub ratione electionis; quam sentiebat non posse esse aequalium, sed distantium: illam tamen eodem loco intelligebat optime docebatque instantissime sub alio nomine, videlicet liberalitatis donorum Dei vel Dei misericordiae miseretur, hoc est, cuius uellet.

Sicut ergo tunc nullam intelligebat electionem gratiam ad gratiam, sub nomine videlicet electionis, sed etiam potius resellebat; ita nihil mirum, si nullam intelligeret electionem gratiam ad gloriam; sed eam potius oppugnaret. Eadem enim est utriusque

A gratuita electionis ratio ac difficultas. Vtraque est enim aequalium, non distantium; qua distantia Augustino ad naturam electionis essentialiter pertinere videbatur, ideoque nullam electionem reperire poterat, nisi postquam gratia iam iustificasset hominem, ut aliquid bene operando, a non operante distaret.

Haec est igitur ratio, cur Augustinus simulatque peritior factus, electionem gratiae, seu gratuitam, sub ratione electionis, etiam in aequalibus locum habere posse didicisset, plurimis in locis explicat, id catenus esse verum, quia Deus per suam gratuitam electionem illam ipsam distantiam facit, atque ita eligit atque diligit, non aliquid aliud quod in hominibus eligendis inuenit, sed id quod in illis ipsemet facit. Nam eundem illum versans locum de electione Iacob; *Ut secundum electionem propositam Dei maneret*, qui tantopere ipsum Simpliciano scribentem, torserat; electionem scilicet gratiae, inquit, non debet; electionem qua eligendos facit ipse, non inuenit, non ex operibus sed ex uocatio &c. Quidem diligebat in Iacob antequam fecisset aliquid boni, nisi gratuitam misericordiae suae donum? Et ad Bonitacium de eodem illo loco disserens: Electionem quippe dixit, ubi Deus non ab alio factum quod eligat inuenit, sed quod inueniat ipse facit, sicut de reliquis Israel scriptum est, Reliquae per electionem gratiae saluae sunt. Et in sermonibus de diuersis Christus autem uenit & elegit, quid fecit quod non inuenit: Nam omnes malos inuenit, & gratia sua bonos fecit.

C Secundum istum ergo electionis gratuitae modum, qua non antecedentem postulat distantiam, sed eam ipsa efficacia talis electionis facit; se passim docuit homines eligi gratis ad ipsa illa dona, qua gratis in ipsis vi talis electionis suo tempore operaturus est, non solum gratiam, sed etiam gloriam. Nam de gratia loquitur quando dicit: Si quaestio proponatur, utrum hos eligat, impios & immundos, an potius sanctos & immaculatos, quid horum respondeat qui requiratur, ac non statim ferat pro sanctis immaculatisque sententiam? &c. manifestum est, ideo quippe tales futuri eramus quia elegit ipse, praedestinans ut tales per gratiam eius essemus.

De utraque uero in eodem libro superius: Elegi ergo Deus fideles, sed ut sint Apostolus Iacobus dicit: Non Deus elegi pauperes in hoc mundo, diuites in fide, & heredes regni, quod reprobus Deus diligentibus se? Eligendo ergo facit diuites in fide, sicut heredes regni. Recte quippe in eis hoc eligere dicitur, quod ut in eis faciat, eos elegit. Quo sensu subinde dicit Augustinus: Tales nos amat Deus quales futuri sumus, non quales sumus. Quales enim amat tales in eternum conseruat.

Porro ut aliquid adhuc de altero membro electionis meritorum dicamus, obseruandum est non quamlibet electionem qua quis ad aliquid ex qualicumque merito eligatur, esse electionem meritorum, seu ex meritis prout electioni gratiae opponitur. Nam si ipsum meritum alicui per

Epist. 106. ad Sixtum
Lib. 2. ad Bonif. c. 7.
Lib. 47. de diuers. c. 6.

...
...
...

gratuitam gratiam gratis donetur à Deo, electio ex isto merito non propterea erit electio meritum, aut desinet esse gratia. Quod euidenter patet in ista electione, quâ lapsi homines ex massa damnationis, non solum ad fidem seu bonam voluntatem, sed etiam ad remissionem peccatorum, ad charitatem, ad perseverantiam, ad gloriam prædestinantur & eliguntur. Omnes enim istæ electiones sunt ex gratia, non ex meritis seu operibus, prout illa duo in Augustino & Apostolo opponi solent; quamuis ad solam bonam voluntatem, seu ad fidem sine vlllo omnino merito eligamur. Nihil enim omnino præcedit meriti, cur alicui prima bona voluntas credendi seu initium fidei detur: illo verò iam dato remissio peccatorum & charitas, & opera bona, & in ijs perseverantia usque in finem, & gloria ex aliquibus meritis conferuntur. Vnde Augustinus: *Sed nec ipsa remissio peccatorum sine aliquo merito, si fides tunc impetrat. Neque enim ullum est meritum fidei, quâ fide ille dicebat. Deus propitius esto mihi peccatori &c. Et sæpius in scriptis suis: Fides impetrat charitatem, impetrat spiritum sanctum, impetrat spiritum largiore, per quem infusa charitate bonum operetur. Item donum perseverantia suppliciter emereri potest, & huiusmodi quibus docet omnia ista præter initium fidei, ex meritis dari, & consequenter homines ad illa dona ex aliquibus meritis eligi. Sed quia ipsum initium fidei, unde omnia pendent cætera, ex gratuito Dei munere omnino gratis datur, quicquid ex illa fide gratuita impetratur orando, gemendo, pulsando, hoc ipsum etiam gratis datur, iuxta illud Augustini, cum dixisset remissionem peccati non esse sine aliquo merito: *Restat igitur ut ipsam fidem, unde omnis iustitia sumit initium, non humano quo isti extolluntur, tribuantur arbitrio, nec ullis præcedentibus meritis, quoniam inde incipiunt bona quæcunque sunt merita, sed gratuitum donum Dei esse fateamur si gratia verâ, id est sine meritis cogitamus. Nepe quia nisi fides esset ex pura gratia, nihil cæterorum dici posset ex pura gratia, sed omnia quodam præcedente merito adulterarentur. Quamuis igitur fides, peccati remissionem, charitatem, opera, virtutes omnes, perseverantiam, gloriamque mereatur, non tamen propterea existimandum est, homines ad remissionem peccati, ad charitatem, ad spiritum sanctum, opera, virtutes, perseverantiam, ipsamque felicitatis æternæ gloriam, non ex gratia, sed ex meritis eligi atque prædestinari. Nam meritum in ista phrasi intelligitur a meritum liberi arbitrii, b meritum humanam, c meritum voluntatis humanæ, d meritum nostrum seu ab homine exortum, meritum quod homo ex seipso habet; non illud quod simul est donum gratiæ Dei. Qui enim ad aliquid ex tali merito gratiæ eligitur siue prædestinatur, ille eligitur electione gratiæ; non meritum; quemadmodum sexcentis locis docet Augustinus remissionem peccati, charitatem, spiritum sanctum, virtutes & perseverantiam esse dona gratiæ Dei, quantumvis ex fide orante atque ita promerente tribuantur. Et ipse Psal-**

A mus dicit, *Gratiam & gloriam dabit Dominus, itemque Dedit dona hominibus; per quæ inprimis virtutes quibus post fidem bene vivimus, intelliguntur; & Apostolus, Gratia Dei vita æterna, quæ tamen maximè omnium ex meritis, sed gratuitis datur, ideoque ipsa vita æterna meritò gratia nuncupatur. Itaque consonantiam istam gratiæ, & meriti quod ex gratia datur, tangere volens Augustinus: Sed cum dicunt Pelagiani, inquit, hæc esse solam non secundum merita nostra gratiam, quæ tamen peccata dimittuntur; illam verò quæ datur in fine, id est æternam vitam, meritis nostris præcedentibus reddi, respondendum est eis. Si enim merita nostra sic intelligerent, ut etiam ipsa Dei dona, hoc est gratiæ gratiæ beneficia, esse cognoscerent, non esset reprobanda ista sententia. Quoniam verò merita HUMANANA sic prædicant ut ea EX SEMETIPSO HABERE hominem dicant, prout rectissime respondet Apostolus: *Quis enim te discernit? Quid autem habes quod non accepisti? si autem accepisti, quid gloriaris quasi non accepisti? Prorsus talia cogitantis verissime dicitur: dona sua coronat Deus, non merita tua, si tibi à teipso non ab alio sint merita tua. Itaque ex isto principio & verbis Apostolicis consequenter docet vitam æternam esse gratiam, quia vita bona nostra, cui ista merces redditur, nihil aliud est quam Dei gratia. Quo sensu alibi dicit eligi homines electione gratiæ, non meritum, quia gratia est illi omne meritum.**

B Hinc igitur perspicuum est electionem ex operibus seu ex meritis, prout electioni gratiæ opponitur, non esse quamlibet electionem ex qualicumque merito profectam, sed ex merito humano, quod ex liberi arbitrii viribus ita proficiscitur, ut illud non donet gratia Dei. Quam ob causam Augustinus ex Apostolo docet, hominem gratis eligi & prædestinari ad immaculatam sanctitatem, ad adptionem cælorum, ad hæreditatem regni, non minùs quàm ad ipsam fidem, cuius tamen merito ad optio, sanctitas, hæreditas regni retribuitur: *Eligendo, inquit, facit divites in fide, sicut hæredes regni. Rectè quippe in eis hoc eligere dicitur, quod ut in eis faciat, eos elegit. Vbi de electione & prædestinatione puræ gratiæ fortissimè disputatur. A cuius puritate quo quis longius digreditur, eo profundius in electionem ex meritis cadit. Itaque Semipelagiani cum virtutes atque opera bona divinæ gratiæ dona esse, concederent, sed solum initium fidei humanis viribus referuarent, dixerunt homines eligi ex fide, seu ex nonnullo merito fidei Pelagiani cum omnia vitæ bonæ merita libero arbitrio tribuerent, dixerunt eligi ex operibus, quæ perfectæ sunt merita. Manichei qui naturam humanam ex mali & boni mixtione temperabant, dicebant eligi ex meritis natura, videlicet bonæ, quæ liberationem istam merebatur. Catholica fides, quæ nihil naturæ perditæ (nisi impotentiam exferendæ bonæ voluntatis, & fidei, & operum) damnationique reliquum esse tradit, eligi docet homines ex pura gratia Dei. Ex quibus fontibus nascitur ELECTIO GRATIÆ, itemque*

Epist. 105.
Ibid.
Lib. de dono pecc. c. 6.
Epist. 105.
Epist. 106.
Ibidem.
Epist. 107.
Lib. 4. ad Bonifa. c. 6. & 7.
Lib. de gratia & lib. arbit. c. 6.

Psal. 83.
Lib. de gratia & lib. arbit. c. 6.
Ibid. c. 8.
Lib. de corp. & grav. c. 7.

Vide loca sup. cit. ex 18. & 19. de præd. SS. & lib. loci.

que triplex eius adulteratio, electio ex fide, electio ex operibus, ac denique electio ex natura.

Tres primæ electiones, ex ipsa sententiarum diversitate; Catholica, Semipelagiana, & Pelagiana satis intelliguntur, & in Augustini scriptis passim obvia sunt.

Quarta verò electio natura, quæ Manichæorum propria est (utpote qui naturam bynam tanquam particulam Dei, miseris ex commixtione mali oppressam, inde meriti liberationem statuebant) insinuat in illa secunda ad Simplicianum questione, quam supra delibavimus. Vnde igitur, inquit Augustinus, ista electio Iacobi neglecto Elau relinquitur electio si nondum natus nondumque aliquid operatus nulla sunt momenta meritorum? An forte sunt aliqua

naturarum? Quis hoc intelligat ex uno patre & ex una matre, & ex uno concubitu, & ex uno creatore, sed apertissime traditur in libris ad Bonifacium: Iam verò gratiam Christi simul appugnavit &c. sed etiam hac modis causis que diversis. Nam Manichæi merito naturæ bonæ: Pelagiani autem merito voluntatis bonæ peribent divinitus subveniri. Illi dicunt, debet hoc Deus laboribus, id est miseris membrorum suorum: Isti dicunt, debet hoc virtutibus servorum suorum. Viris que ergo merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum. Quibus de prædestinatione, discretionem, seu electionem gratiæ & meritorum expeditis, iam quid sit prædestinatio seu electio gratiæ, & quibus utraque; sive gratiæ, sive meritorum conveniat, explorandum est.

CAPUT VII.

Definitio Prædestinationis gratiæ seu gratiæ ab Augustino tradita, non nihil enodatur. Quenam sint illa beneficia, & illa præsentia, de quibus in ea fit mentio?

Prædestinatio gratiæ definitur ab Augustino quodam loco hisce verbis: Prædestinatio sanctorum nihil aliud est quam præsentia scilicet & preparatio beneficiorum Dei, quibus certissime liberantur quicumque liberantur. Nam totis illis duobus libris ex professo de illa sola gratiæ seu gratiæ prædestinatione disputat: quam ex eo invictè contra Semipelagianos concludere putat, quia invictè probat, fidem nobis & perseverantiam nullis meritis præcedentibus, sed ex sola gratiæ Dei gratia dari. Nam immediate ante præmiserat illa verba ex quibus istam definitionem prædestinationis intulit: An quisquam dicere audebit: Deum non præfuisse, quibus esset per gratiam daturus ut crederent? Aut quos daturus esset filio suo ut ex eis non perderet quosquam? Quæ utique præfuit præfuit beneficiorum, quibus nos dicitur liberare præfuit. Et paulo post cum de obedientia perseverante ex Sancti Cypriani verbis dicitur, non esse tanquam de nostris, sed tanquam de gratuito Dei beneficio in Domino gloriosandum: Et ipsa restat Dei donum est, quod se daturum Deus vocat (sive omni Christiano conspiciente præfuit. Hæc est igitur prædestinatio, quam fidei atque humilitati prædicamus. Denique præparatio beneficiorum Dei non est aliud nisi preparatio gratiæ Dei, per quam dantur ipsa beneficia, quæ propterea etiam la pissimè vocat Dona Dei. Donum autem ipso suo nomine est gratificum.

Quenam verò sint illa beneficia Dei gratiæ, non est operosum ex præcedentibus intelligere. Diximus enim esse non solum vitam bonam, quam in hac vita ducimus, sed etiam vitam æternam quæ vitæ bonæ retri-

bitur. De vita bona nemo Catholicus dubitat. Est enim ingens civiæ gratiæ beneficium ac donum, quod non cunctes accipiunt, sed quibus datum est.

Comprehendit illa verò & fidem & charitatem & opera bona seu merita, & perseverantiam usque in finem, quæ esse vera Dei dona, nullâ liberi arbitrij potestate, sed solâ Dei gratiæ comparanda, in omnibus contra Pelagianos fluctuationibus, & ex professo duobus libris de prædestinatione ac de dono perseverantiæ Augustinus inculcat. Per illa namque beneficia, à debita cum qua nati sumus emanatione liberamur, iuxta illud civiæ sancti de ascensu cordis, quo sive colendo, sive orando, sive operando quæ sursum sunt sapimus, non quæ super terram: Cui de hac tanta re agenda sunt gratiæ, nisi hoc faceret Domino Deo nostro que nos per tale beneficium liberando, de profundo huius mundi elegit, & prædestinavit ante constitutionem mundi.

Sed quantumvis istud liberationis nostre beneficium Deus in hac vita impertiret nobis, nisi tamen sequeretur corona gloriæ, quâ reliquæ tenebrarum nostrarum, quibus mens ex peccato obscurata mansit, & languores voluntatis non exigui, & ista miserabilis corporis mortalitas, & ipse stimulus peccati mors, beatæ resurrectionis beneficio deleteretur, non solum non essemus ex massa damnationis certissime liberati, sed iuxta pronunciatum Apostolicum, miserabiles omnibus hominibus. Nam ut nihil de ceteris malis dicam, nemini durior molestiorque est ille stimulus concupiscentiæ qui non nisi morte extinguitur quam vitis bonis. Per istud igitur beatæ resurrectionis &

Qq 3 immor-

lib. 1. q. 2. ad simp. l.

lib. de dono 1. q. 14.

lib. 1. q. 2. ad simp. l.

lib. 1. q. 2. ad simp. l.

lib. de 13.

1. Co. 13.

immortalitatis, & beatifica contemplationis beneficium, maximè omnium certissimè que liberamur; quemadmodum etiam alio loco in hoc tractatu diximus. ut proinde maximè in definitione prædestinationis istud beneficium, sine cæterorum tamen exclusione, intelligi debeat. Quod enim veluti merces meritum bonorum redditur, nihil vetat quominus uti beneficium liberationis, adeoque uti donum gratiæ à Deo hominibus tribuatur, quia, ut Augustinus ait, gratia est illis omne meritum: unde & gratia Dei vita æterna, de quo fufius capite præcedenti.

Lib. de Cor.
& gra. c. 7.
Rom. 6.

Præcipua difficultas est, in intelligenda illa præscientia, quæ ab Augustino in prædestinationis definitione tangitur. Quidam ab eo putant intelligi scientiam simplicis intelligentiæ, tanquã quæ necessariò Dei voluntatè, objecta proponendo, dirigat, ut rem aliquam prædestinare possit: & hoc putant Augustinum istis phrasibus significasse, quibus dicit, quod Deus dona sua in præscientia præparavit: itemque quod prædestinare, sit in sua, quæ falli mutarique non potest, præscientiã opera sua futura disponere. Cùm enim prædestinatio sit actus Dei non necessarius, sed liber & voluntarius, necesse est ut eum in Deo aliqua cognitio antecedit; tum quia nihil volitum nisi præcognitum; tum etiam, quia libertatis ratio quandam iudicij indifferentiam exigere videtur: Hæc autem cognitio antecedens actum voluntatis liberum, non potest esse alia nisi simplicis intelligentiæ: quia ista necessaria est, atque ita omne liberum decretum prævolat. In hac ergo præscientia videtur, iuxta sanctum Augustinum, Deus opera sua futura disposuisse & præparasse. Alij existimant intelligendam scientiam illam mediam, quam præscientiam conditionatam vocant: quæ videlicet Deus noverit, quæ gratia & quis ordo gratiarum unicuique salutem allaturus sit, si ei conferatur. Itaque scientiam, sive simplicis intelligentiæ, sive conditionatam adiungunt putant præparationem de qua fit mentio in definitione, tanquam conditionem præviã ac necessariã ad præparandum, sive prædestinandum aliquid.

Lib. de dono
pers. c. 17.

Quæ quidem scientiæ utrum ad prædestinationis decretum formandum necessaria sint alia quæstio est; neutram tamen ab Augustino in ista definitione intellectam esse, tam perspicuum est in scriptis eius, ut ab eis qui ista diligenter legerunt, nullo modo dubitari posse videatur. Indicat enim pluribus quàm viginti locis, esse scientiã visionis, rerũ scilicet reipsã futurarum, quas Deus ipse facturus est, de qua loquitur. Nam libro de prædestinatione Sanctorum, explicaturus præscientiam illam, quam prædestinationi copulaverat: Prædestinatio sine præscientia non potest esse: potest autem esse sine prædestinatione præscientia. Et quænam ista præscientia? An fortè simplicis intelligentiæ possibilitium? An conditionata rerum nunquam futurarum, quas homo facturus esset, si talis gratia conditione poneretur? Audi ipsũ sine fucosa sententia sua detegentem: Præ-

Lib. de præ
destina.

destinatione quippe Deus præscivit quæ fuerat ipse facturus. Unde dictum est, fecit quæ futura sunt: præscire autem potens est etiam quæ ipse non facit, sicut quæcumque peccata. Et rursum in eodem loco de promissione loquens, quã Deus Abraham filios promiserat, ut intelligeremus eum: non de præscientia conditionata loqui, quã præscit Deus quid homo positã conditione facturus est, non etiam de scientia simplicis intelligentiæ rerum quarumlibet possibilitium, sed de vera visione rerum futurarum: Non, inquit, de nostra voluntatis potestate, sed de sua prædestinatione promisit. Promisit enim QVOD IPSE FACTURUS ERAT, non quod homines. Nam istam prædestinationis præscientiam quã Deus præscit id quod ipse facturus est, enucleatius explanans paucis capitibus interpositis: Hoc, ait, præscit, quod futurum erat, non quod futurum non erat: id est, quod ei mortem immaturam fuerat largiturus, ut tentationum subtraheretur incertor: non quod peccaturus esset, qui mansurus in tentatione non esset. Et capite sequenti ubi de prædestinatione disertus, quã effectum, ut hõmo ille Iesus esset unigenitus filius Dei, & ut nos essemus, per eius gratiam & spiritum datã peccatorum remissione, Christiani: Hæc se Deus esse facturum professõ præscivit. Ipsa est igitur prædestinatio Sanctorum &c. In libro verò de dono perseverantiæ, ubi prædestinationis definitionem, de qua quæstio est, tradit, ad singulas fere paginas hanc præscientiam visionis se prædestinationi sociare significat: Orat, inquit (Ecclesia) ut increduli credant: Deus ergo convertit eos ad fidem. Orat ut credentes perseverent: Deus ergo donat perseverantiã usque in finem. Quis per hoc hic dubitare sinitur, quin actiones reipsã futuræ significantur? sic ergo consequenter adiungit: Hæc Deus facturum se esse præscivit. Ipsa est prædestinatio Sanctorum quos elegit in Christo ante constitutionem mundi ut essent sancti &c.

libid.

libid.

Cap. 25.

lib. de dono
pers. c. 17.

Et in illo ipso loco ubi, definitio prædestinationis cum illa præscientiã adjunctione tradita est: An quisquam dicere audebit, Deum non præscisse quibus esset daturus ut crederent? Aut quos daturus esset filio suo, ut ex eis non perderet quemquam?

libid.

Quæ præscire sine præscientiã visionis, hoc est, quæ reipsã in tempore futura prævidentur, impossibile est. Et tamen adiungit: Quæ utique si præscivit, profecit beneficia sua quibus nos dignatur liberare præscivit.

Ex quibus verbis definitio prædestinationis in eodem loco concinnata est. Hanc ergo visionis præscientiam iterum atque iterum toto reliquo decursu totius libri atque identidem repetit: Et ipsa igitur (obediencia perseverans) Dei donum est; quod se daturum Deus vocatũ suis illã vocatione de qua dictum est, sine penitentiã sunt dona & vocatio Dei, omni Christiano consistente præscivit. Hæc est igitur prædestinatio. Et de alijs quibuslibet muneribus Dei, quæ hominibus tempore cuique suo per gratiam conferuntur: An fortè nec ipsa dicunt prædestinata? Ergo nec dantur à Deo, aut ea se daturum esse nesciunt.

Lib. de dono
pers. c. 14.

Quod

Quod si datur, re ipsa tempore suo, & ea se daturum esse prescivit, profecto predestinavit. Pluribus superledeo, quia cui ista non sufficiunt ad percipiendum sensum sancti Præsulis de prescientia, nec alia multa, quæ proferri possent, sufficientia testimonia.

Cur ergo, inquit, istius prescientia visionis Augustinus tam sollicitè mentionem facit, cum nihil ad naturam ejus facere videatur. Supponit enim decretum Dei, seu, ut in eodem libro loquitur, definitam sententiam voluntatis Dei, in qua vera predestinationis ratio sita est. Hac enim in Deo posita sententiâ, seu decreto, seu proposito, jam hoc ipso novit, quæ & quibus beneficia liberationis imperiet. Respondetur causam esse, quia cum lemi-pelagianis ei disceptatio erat, qui volebant fidem & perseverantiam, de quibus propriè in illis duobus libris agitur, ita pertinere ad prescientiam Dei, ut à Deo quidem presciterentur, non tamen donarentur; hoc est, ista duo civinæ prescientiæ, non predestinationi submittentur, ita ut ipsorum iudicio non essent beneficia Dei, quibus liberemur, sed humanæ voluntatis officia. Adversus illum errorem nimium perniciosum instantissimè docer, fidem atque perseverantiam ad Dei quidem pertinere prescientiam; sed sic tamen ut simul essent ad ejus predestinationem referenda, eo quod ea præstent ex illa ipsa sua predestinatione, vi cuius fiat ut id quod ipsemet facturus est, ea dona largiendo, ignorare non possit. Ita vera & genuina videtur esse causa, cur istam prescientiam toties cum predestinatione coniungat. Cuius veritatis quibusdam librorum istorum locis, non obscura impressa sunt vestigia. Nam hoc apertè loquuntur prima ista loca, quæ jam paulò ante ex cap. 10. libri de predestinat. Sancti. promissimus. Massiliensibus enim existimantibus fidem, quâ filij Abrahamæ sunt, ex nostra proficisci potestate, ita ut ad Dei tantummodò prescientiam, non predestinationem referrentur: Non de nostra voluntatis, inquit, potestate, sed de sua predestinatione promissit. Promissit enim quod ipse facturus fuerat, non quod homines. Et in alio loco ejusdem operis apertissimè: Ipsi enim putant, accepit præceptis iam per nos ipsos fieri liberæ voluntatis arbitrio sanctos & immaculatos in conspectu eius in charitate: quod futurum Deus quoniam prescivit, inquit, ideo nos ante mundi constitutionem elegit & predestinavit in Christo: cum dicat Apostolus: Non quia futuros tales nos esse prescivit, sed ut essetis tales per ipsam electionem gratia sua &c. Cum ergo nos predestinavit, opus suum prescivit, non nostrum, quæ nos sanctos & immaculatos facit. Et in libro de dono perseverantiæ, cum vellet ostendere, quod in isto Apostolico loco, Non repulit Deus plebem suam, quam prescivit, predestinatio nomine prescientiæ notaretur, in hunc modum adversus Massiliensium erroneas opiniones ait: Atque ut ostenderet Dei gratiâ, hoc est Dei operatione, fuisse relictas reliquias, non meritis operum eorum, securus adiunxit &c. Reliqui mihi

A septem millia &c. Quo verbo significatur, Deum non solum prævidisse simpliciter, quid homines essent sua potestate facturi, sed quid ipse in eis gratiâ atque opere suo facturus esset. Itaque concludit Augustinus: Nullus igitur qui hæc intellexit, negare vel dubitare permittitur, ubi ait Apostolus, non repulit Deus plebem suam, quam prescivit predestinationem significare voluisse. Prescivit enim reliquias, quas secundum electionem gratia fuerat ipse facturus, hoc est ergo predestinavit. Sed prædestinasse est hoc prescivisse quod fuerat ipse facturus. Egerat hoc eodem proflus modo jam olim adversus Pelagianos, qui opinionem illam de fide ex potestate naturali liberæ voluntatis profluente Massiliensibus presbyteris præformaverant, idque occasione loci Evangelici, quem citaverat: Sciebat enim ab initio Iesus, qui essent credentes, quo fides ad solam Dei prescientiam, non predestinationem referri videbatur: Et ne quisquam existimaret credentes sic ad eius prescientiam pertinere, id est, ut non eis fides ipsa desuper daretur, sed tantummodo voluntas eorum prænosceretur, mox adiecit &c. Quem ipsissimum errorem in libris de predestinatione Sanctorum, donoque perseverantiæ Massiliensibus eximere, jam accurata predestinationis ac prescientiæ distinctione, ac toties iteratâ coniunctione conatur.

Ad illud igitur opinionis primæ fundamentum, quod necessario scientia simplicis intelligentiæ antecedit decretum liberum predestinationis, respondemus hoc verissimum videri, & consequenter si Augustini mentem, tantisper seponamus, rectissimè dici posse, quod Deus in illa prescientia dona sua præparaverit, operaque sua futura disposuerit. Sed tamen eo non obstante alium sentum istis verbis ab Augustino significatum esse, perspicuè, nisi fallor, demonstravimus. Cuius etiam indicium est, quod istam phrasim non ita constanter usurpet, ut non eam subinde invertat, ut videlicet significet, non scientiâ simplicis intelligentiæ isto loquendi modo, sed visionis intelligere. Nam quemadmodum dixit, Deum dona vel opera sua in sua prescientia præparare atque disponere; ita quoque non unâ vice dicit, quod illa ipsa opera bona, in ipsa sua predestinatione prescivit. Propterea Deus ut omnia futura opera in predestinatione presciverit, sic illa disposuit &c. Et in libro de predestinatione Sanctorum: Predestinatione Deus ea prescivit, quæ fuerat ipse facturus. Et post multa interjecta: Electi sunt ante mundi constitutionem eâ predestinatione, IN QUâ Deus sua futura facta prescivit. Quâ phrasî indicat, Deum in ipso suo decreto libero, quo predestinat aliquid facere vel donare, præscire se illum ipsum facturum aut donaturum. Sicut enim decretum Dei liberum faciendi vel donandi, est causa ut aliquid in tempore à Deo fiat aut detur, ita quoque est ratio, quod Deus id futurum esse, adeoque se facturum vel daturum esse

ibid. c. 11.

Lib. de predestinat. Sancti. c. 10. ibid. c. 19.

Epist. 105. ad Siximum

Epist. 107. ad Vital. Lib. de predestinat. Sancti. c. 10. ibid. c. 17.

præfiverit. Nam ante decretum istud nostro concipiendi modo, non erit in Deo præscientia rerum istarum, quas eum facturum ponimus, nisi simplicis intelligentia, tanquam possibilem, quarum futurio ex decreto solo faciendi proficiscitur. Hoc enim quemadmodum est prima causa faciendi, ita cæterarum omnium causarum, ex quibus illa res habet quod futura est, determinationem antecedit. Ex quo etiam accedit, ut licet istud decretum sit prima causa productionis rerum, ita scientia ista visionis, vi decreti istius ad eas produendas, in executione concurrat. Scientia enim pura possibilem nihil causat, illa quæ causal, necessario est voluntate Dei decernente posterior, quæ sane per hoc ipsum, quod eam præcedat voluntatis decretum, iam non est simplicis intelligentia, sed libera & consequenter visionis quemadmodum & recentiores quidam hoc ipsum tradunt.

Alvar. diff. 1. c. 16.

Altera opinio, qua scientiam conditionatam ab Augustino significatam asserit, ex illis ipsis Augustini testimoniis huc usque à me prolatis per se ipsa corrumpit.

Adversus quam istud generaliter capitale est, quod non dicat Augustinus, Deum per istam præscientiam prænoscere, quid homo hæc vel illa gratiarum serie data, facturus sit, quemodo si illam conditionatam scientiam intelligeret, debuisset loqui, sed per eam præferre Deum opus suum, præferre quid ipsi facturus sit.

Lib. de pred. ss. c. 10.

In id exsertissimè dicit, Deum prædestinationis præferre, in id præmittere (quod est prædestinationis effectum patet) quod ipse scilicet fuerat, non quod homines. Quæ circa hæc scientia illa conditionata, secundum Augustini sententiam, Deo tribui debeat, quemadmodum non est difficile ostendere, si forte non debeat, non esse tamen ab ipso in ista prædestinationis definitione significatam, ex his quæ iam diximus satis liquet: nec significari potuisse ex natura gratiæ liberatrici & Christianæ, quam supra uberius explicavimus, abundè intelligitur. Est enim talis in voluntatem efficaciam, tantæque potestate liberò arbitrio dominatur, ut nihil hostilitatis ei quàm ista præscientia conditionata, prout eam isti auctores explicant, excogitari posse videatur. De quo alibi latus.

Porro (ut istud etiam breviter dicam)

CAPUT OCTAVUM.

Effectus adæquatus prædestinationis gratiæ est liberatio. Quid illa, & à quibus. Prædestinatio gratiæ facta est præviso peccato, non aliter.

Quantum ad primam huius questionis partem, iam ex antedictis utrumque intelligitur, effectum prædestinationis gratiæ esse gratiam. Ita disertis verbis Augustinus: Inter gratiam porro & prædesti-

Lib. de pred. ss. c. 10.

quamvis toties Augustinus præscientiæ mentione ingerat, quando de prædestinatione disputat, ut nonnulli arbitrati fuerint, prædestinationis naturam in deo intellectus præcipuè collocatam esse, ex diversis tamen in pius locis manifestum est eam in divina voluntatis decreto esse sitam. Quæ inde imprimis claret, quia sæpius prædestinationem electionem vocat, ut quæ adeo ut dicat, electi sunt ante mundum constitutione eam prædestinationem, in qua Deus sua sententia facta præcipit, et eligere ut credant homines, nihil est nisi prædestinare ut credant. Quomodo enim eligere eos qui non erant nisi prædestinandi? Alibi utitur verbis, statuendi, constituendi, decernendi, hæc autem sunt voluntatis. Nam ut est in libro Effectus: Non est qui possit resistere voluntati tue si deserveris salvare nos.

Lib. de pred. ss. c. 10. Cap. 11.

Effectus.

Imò prædestinationem vocat Augustinus definitam sententiam voluntatis Dei. De quibus vide latius capite primo. Sic intellexerunt etiam Augustini doctrinam Massilienses adversarii eius, itemque Prosper & Hilarius discipuli eius, nam de prædestinatione Augustini in controversia tracta disputantes, vocant eam passim & sæpius propositum Dei quò sit hominum discretio, definitionem, prædestinantis electionem constitutionem Dei, propositum & consilium voluntatis Dei, quo vas in honorem conditur, ita videlicet ut præscientia ex ipso proposito seu decreto Dei proficiscatur. Hoc idem S. Fulgentius docet apertissime & sæpiissime. Virumque prædestinando Deus præparavit in illa incommutabili voluntate, in qua se futurum effectum hominum renovandi disposuit ut eius voluntas in opere novo nova esse non possit. Et multo interius: Vera igitur immutabilitas digne vera vocatur aternitas, in qua aternitate incommutabilis voluntatis suæ creatur ille iam fuisse dicitur, quod in creatura mutabili, prout oportune sciendum disposuit, sic vite dispositum facit. Et multis interjectis iterum: Tales itaque Deus appetit in interitum punitionis, quem peccatori, insus in dext. prædestinatione iusta decrevit. Nec dissonat ab ista doctrina in alijs libris suis. Nam in illis quos de veritate prædestinationis & gratiæ scripsit, diversis locis idem docet, nunc dicens Deum prædestinare secundum propositum voluntatis suæ, nunc neminem vincere prædestinationem, sicut nullus potest eius vincere voluntatem, & similia quibus prædestinationis naturam eum in voluntate collocare, manifestissime liquet.

Fulgent. lib. 1. ad mon. lib. 2.

Fol. 15.

Fol. 61.

Lib. 3. de ver. 1. c. 6.

nationem hoc tantum interest, quod prædestinatio est gratia preparatio, gratia vero iam ipsa donatio. Et rursum paulo inferius. Quæ circa prædestinationem Dei quæ in bono est gratia est, ut dixi preparatio, gratia vero ipsius prædestinationis effectus. Porro

Ser. de Do.

Porro per gratiam non intelligitur ipsa præcisè gratia, prout distinguitur ab effectu suo, sed præcipue ipse effectus, quem Deus per gratiam in homine operatur, hoc est, ipsum opus bonum quod Deus homini per gratiam donat, & in homine per gratiam operatur. Hoc est enim propriè quod Deus se in hominibus facturum esse præsevit, & per hoc prædestinavit. Declarat hoc infinitis locis Augustinus, loco gratiæ semper proferens ipsa merita bonorum operum, quæ suæ gratiæ liberalitate & operatione largitur, ut in illo ipso loco quem citavimus, explicans id quod primo loco dixerat: *Quod utaque ait Apostolus non ex operibus, ne foris quis extollatur, ipsius enim sumus figmentum, creati in Christo Iesu in operibus bonis, gratia est. Quod autem sequitur, quæ præparavit Deus, ut in illis ambulemus, prædestinatio est.* Et statim simpliciter explicans id ipsum quod secundo loco repetiverat: *Quando ergo promissit Deus Abrahæ in semine ejus fidem veniunt, dicens: patrem multarum gentium posuisti, unde dicit Apostolus: Ideo ex fide, ut secundum gratiam firma sit promissio omni semini, non de nostra voluntate potestate, sed de sua prædestinatione promissit. Promissit enim quod ipse facturus fuerat, non quod homines; quia estis faciunt homines bona, quæ pertinent ad colendum Deum, ipse facit ut illi faciant, quæ præcepit, non illi faciunt ut ipse faciat quod promissit, Alioquin ut Dei promissia complerentur, non in Dei, sed in hominum est potestate. Ecce utroque explicat loco per gratiam se effectus gratiæ intelligere. Gratia quippe operandi non datur à Deo ut in ipsa steterit, sed ut Deus per ipsam gratiam in homine velle & perficere operetur. Unde facta illa sua, quæ per prædestinationem Deus præscire dicitur, sæpè exponit Augustinus esse fidem, charitatem, pietatem, obedientiam, perseverantiam, hoc est, ipsum credere Deo, diligere Deum, colere Deum, obedire Deo, perseverare in Deo, quæ etiam dona ac munera Dei, quæ suis electis se donaturum esse præsevit. Cui asserenda veritas non est opus pluribus, cum totus uterque liber de prædestinatione sanctorum ac perseverantiæ dono, nihil aliud clamer.*

Porro sub ista gratia, hoc est, sub istis effectibus gratiæ, etiam gloriam intelligendam esse; jam satis superque in præcedentibus confirmavimus. Vnum hæc adicio, utraque ista tam gratiam, quam gloriam, hoc est, tam merita seu opera bona, quam operum præmium sub prædestinationem gratuitam cadere, non sub qualibet consideratione, sed quantum sunt beneficia liberationis. Nam hoc est, quod Augustinus dicit, prædestinationem esse præparationem beneficiorum Dei, quibus certissime liberantur, quicumque liberantur. Porro liberatio respicit essentialiter libertatem. *Liberari* quippe proprie dicitur, inquit idem, *liberam fieri: quomodo salvari, saluum fieri; sanari, sanum fieri: sic liberari liberam fieri.* Neque ista proprie dicitur libertate, quisquam liber sit, nisi à servitute, quemadmodum satis intellexerunt Judæi, quando respondebant Christo liberatori:

A *Nemini servivimus unquam: quemodo tu dicis: Veritas liberabit vos? Hoc est, inquit Augustinus hoc explanans: Quos vides non habere servituti necessitatem, quemodo es polliceris libertatem? Hæc ergo servitus, à qua homines liberantur per illa Dei beneficia, non est servitus hominum visibilium, nec proprie & immediatè diaboli, sed peccati. Quod & Christus eodem sermone demonstravit Judæis, cum eis libertatem polliceretur: Omnis, inquit, qui facit peccatum, servus est peccati &c. si ergo vos Filius liberaverit, verè liberi eritis. Quasi diceret peccati servitute servi estis, qui vos liberos venditatis. Si ergo vos Filius ab hac servitute peccati liberaverit, verè liberi eritis. Quid sit verò illa peccati servitus, cui genus humanum ex*

B *Dei æquitate & propria iniquitate damnatum est, alio loco uberius diximus. Hoc loco satis fuerit intelligere, non esse solam peccati culpam sive ex origine, sive propria operatione contractam, à qua peccatorum omnium remissione liberamur. Quisquis enim tali remissione liberatus est, non continuo beneficia certissimæ liberationis, de quibus Augustinus loquitur, assecutus est: sed esse in primis præter peccati culpam servitutem concupiscentiæ, sive servitutem sub lege peccati & mortis, quæ phrasi Apostolicâ *peccatum, & lex peccati & mortis dicitur, & à qua Christus liberat nos per gratiam suam. Denique ipsum corpus mortis, à quo tanto gemitu Apostolus liberari petit, quando dicit: Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore**

C *mortis huius? Hoc est, de vitij corpore mortis. Nam de ipso corpore mors corporis separatur, sed contracta ex illo vitia coherent, quibus justia poena debetur, quam etiam in inferno ille dines invenit. Hinc se non poterat utique liberare, qui dicit: Quis me liberabit de corpore mortis huius? Nam de talibus vitij carnalibus, quæ ex originis corruptione inundantur, & proprijs magis magisque crescunt iniquitatibus, non liberatur homo sine gratia Salvatoris, nec quando per mortem corporis liberatur à corpore. De quibus etiam latius alibi dictum est. Servitus igitur ista qua spiritus hominis dominantis servit cupiditati, & carnalium vitiorum exercitui, unde fomes tentationum omnium, quæ vel sponte ex homine, vel ex diabolo concupiscentias, quibus conspersi sumus, commovente proficiscuntur, non tollitur ex homine, nisi & culpa tota per perfectam justitiam, & illa dense tenebræ, quibus ex peccato involuti sumus, per luminosissimam sapientiam, & concupiscentiæ vetustas, per ipsam mortalis corporis innovationem resurrectionemque deleatur. Ex quo sane fit, ut libratissimè rectissimèque dixerit Augustinus, effectum adæquatam prædestinationis gratiæ describendo, esse beneficia Dei, quibus certissime liberantur, quicumque liberantur: hoc est breviter, esse beneficia liberationis perfectæ, seu liberationis, ut Christi verbis loquar, quæ si nos Filius hominis liberaverit, verè liberi erimus. Verè namque seu perfectè liberi non erimus nisi & ipsi corpus*

D *in quo*

lib.

lib.

libid.

Vide lib. 7o de gra. Chr. Sav. c. 6.

Rom. 6. 6. 8.

Rom. 7.

Lib. de nat. & gra. c. 55.

libid. c. 55.

Sermon. 48. de verbis Dom. cap. 2.

in quo omnium incentiva vitiorum circumferimus, liberetur a servitute corruptionis in libertatem gloriae filiorum Dei, per redemptionem videlicet corporis nostri, ubi graece est ipsissimum verbum, δουλεύω, id est, servitus, & theologiae & theologiae serm. 48. de pōser, que Aug. in graeca lingua evidētius sonare tradit proprie dictā libertatē, quatenus opponitur servituti. Nam alioquin liberatio magis diffusā & impropria significatione extenditur ad omnem cuiuslibet hostis aut molestiae, aut omnis mali depulsionem, ut observat ibidem *lib.* Augustinus: In consuetudine latina lingua liberari duobus modis dicitur. Et maxime in eo consuevimus audire hoc verbum, ut quicumque liberatur intelligatur periculum evadere, molestias carere. Liberari autem proprie dicitur liberari fieri. Vna significatio igitur maxime usitata est altera vero propria. In Augustini definitione intelligimus valde convenienter, iuxta principia ipsius alibi latius deducta, proprie dictam liberationem, quae usque ad beatam corporis redemptionem, ipsamque spiritus felicitatem gloriosam se protendit, sine quibus perfecta spiritus liberatio, omnisque depulsio servitutis obtineri nequit. Hanc vero propriam dictam perfectamque liberationem quisquis fuerit assecutus, hoc ipso quoque iuxta vulgarem & maxime usitam significationem liberandi, liberatus erit: nempe ab omni interno externoque hoste, ab omni interna externaque molestia, ab omni denique interno externoque malo.

Et enim utraque liberatio hinc iustitiae dilectionis & concupiscentiae refranatione ac diminutione incipitur, & in beata corporis reformatione atque animi perfecta sapientia perficitur. Quapropter si quis maluerit liberationem per Dei beneficia quibus certissime liberatur, vulgari tenet intelligere ab omni videlicet malo, nihil fuerit inconveniens. Nam & pro tali liberatione malorum omnium ad quae ex peccato condemnati sumus, depulsionem complectere, tantis gemitibus tota deprecatur Ecclesia, quando quotidie clamatur ad Deum:

lib. 111. ad Probant. c. 11. Sed liber a nos a malo. Hoc enim dicendo nos ipso esse in eo bono, ubi nullum patiemur malum. Et hoc quidem ultimum quod in dominica oratione possumus, tam late & tamque evidenter, & manifeste patet, ut homo Christianus in qualibet tribulatione constitutus, in hoc gemitu edat, in hoc lachrymas effundat, hinc exoratur, in hoc immoretur, ad hoc terminat orationem suam. *lib. 2. ill. 2. 3. 4.*

Quam vero genus humanum, & in illam proprie dicitur animi servitutem, & in univertam malorum liberam consequentem, non tunc desit nisi ex peccato, propter quod nascuntur omnes filii hominis, totaque natura in radice vitata atque damnata est, rectissime quoque dicitur in Augustini definitione libertatem intelligi, quae a damnatione liberatur, cui obligati nascimur. Itaque praedestinatio gratuita, seu electio & discretio gratiae, iuxta Sancti Augustini definitionem, non est aliud, nisi propositum liberandi aliquem a damnatione cuius reus nascitur. Nam ex isto proposito

gratuito fluunt illa beneficia Dei, quibus ille quem voluerit liberare, certissime liberatur.

Ex qua profecto vel sola definitione perspicuum evadit, electionem seu praedestinationem hominum gratiam, iuxta Sancti Augustini doctrinam, a Deo factam esse post praevisum peccatum, cuius inquinatio damnandi videbatur, & a cuius erant damnatione liberandi. Decretum enim liberationis concipi non potest, nisi praevisis servitute, sicut nec decretum sanandi aliquem, nisi praevisis aegritudinibus, quas essentialiter liberatio, sanatioque supponunt. Unde passim in operibus suis adversus hostes gratiae Dei, disertis verbis docet, vi praedestinationis divinae homines ab originali massa seu damnatione discerni. Nam de diversis gratia donis quae plurimis negantur loquens, causam istius denegationis in aeternam illam praedestinationem & discretionem, ascendendo refert, quae homines in mente Dei ab invicem discernuntur, hoc est, a communis damnationis massa seligendi, discernendique aeternae praedestinationis proposito discernuntur. *lib. de Civ. & gratia.* Ac per hoc, inquit, & qui Evangelium non audierunt, & qui eo audito in melius commutati perseverantiam non acceperunt, & qui credere noluerunt, & qui per iram parvulam nec credere potuerunt, sed ab originali noxa solo possent lavacro regenerationis absolvi, quo tamen non accepto mortui perierunt, non sunt ab illa conspersione discreti, quam constat esse damnatam, divinis omnibus ex uno in condemnationem. Et paulo inferius ordine recipit, descendendo ex illo aeterno praedestinationis proposito, quo homines a communis massa humanae damnatione discernuntur, omnium donorum Dei diversitatem velut ex fonte derivat:

Quicumque ergo ab illa originali damnatione ista divinae gratiae largitate discreti sunt, non est dubium quod & procuratur eis audiendum Evangelium, & cum audierit credunt, & in fide qua per dilectionem operatur usque in finem perseverant, & si quando exorbitant, correpti emendantur &c. Haec enim omnia operatur in eis, qui, iuxta misericordiam operatur est eos qui & elegit eos in filio suo ante constitutione mundi per electionem gratiae. Et sine ulla omnino ambiguitate apertissime: Qui vero perseveraturi non sunt, & sic a fide Christiana & conversatione lapsi sunt, aut tales eos vita huius finis inveniat: procul dubio nec illo tempore quo bene pieque vivunt, in isto numero electorum & praedestinatorum computandi sunt. Novem sunt a massa illa perditiva praesentia Dei, & praedestinatione discreti, & ideo nec secundum propositum vocati, ac per hoc nec electi. Et rursus in eodem illo libro: Faciat ipse cum charitate quod sit esse faciendum: scilicet enim talem corripit, facturo Deo aut misericordiam aut iudicium: misericordiam quidem si a massa perditionis ille qui corripitur, gratiae largitate discretus est. Hinc igitur proficitur a contrario, ut apud eundem Augustinum reprobari a Deo, non sit aliud, quam, in illa ipsa originali damnatione relinqui.

serm. 48. de verb. Dom.

lib.

lib. 111.

lib. 111. ad Probant. c. 11.

lib. 2. ill. 2. 3. 4.

lib. 2. ill. 2. 3. 4.

lib. 2. ill. 2. 3. 4.

lib. 2. ill. 2. 3. 4.

lib. 2. ill. 2. 3. 4.

lib. 2. ill. 2. 3. 4.

lib. de Civ. & gratia.

lib. de Civ. & gratia.

lib. de Civ. & gratia.

lib. de Civ. & gratia.

lib. de Civ. & gratia.

Lib. 1. con-
tra Iulian.
imp. fol.
180.

In Enchir.
ad Laurent.
c. 95.

Lib. 2. de
punit. me.
lib. ult.

Lib. de dono
perseveran-
c. 14.

ibid.

ibid.

Epist. 105.

ibid.

ibid.

Hoc ipso quippe, quo Deus aliquem non constituit ex damnatione iam contracta debitaque liberare, necessariorum reprobatus, & eterna damnatione plectendus est: Cum dicuntur, inquit, omnes ex uno in condemnationem, ipsa massa significatur, ex qua sunt a seculo alia vasa in honorem, id est, qua assumuntur in gratiam, alia in contumeliam, ut est qua ad supplicium relinquuntur. Et in Enchiridio ad Laurentium: Tu et (in futura vita) non latebit quod nunc laet, cum de duobus parvulis ionis esset assuetudinis per Dei misericordiam, alius per iudicium relinquendus, in quo si qui assumetur, agnosceret, quod sub per iudicium deberetur, nisi misericordia subveniret. Et in libris de peccatorum meritis: Deo per suam misericordiam iudicante, qui parvulorum ab ipso reatu non mereantur absolvi. Quod & alii non paucis locis tradit: Vnde utrumque coniungit, & electionem praedestinantis alios ex massa damnationis, & in eadem alios reprobando, relinquuntur in illo ipso loco, ubi definitionem gratuitae praedestinationis expresserat. Nam ut ex antithesi ostenderet quid dixerit, eos certissime liberari, quicumque liberantur, & quis sit ille terminus, unde praedestinatio gratiae eos ista beneficiorum preparatione liberare decrevit, statim nullis verbis interiectis adjicit: Ceteri autem ubi nisi in massa perditionis, iusto divino iudicio relinquuntur? Vbi Tyrus relictus sunt & Sidonij, qui etiam credere poterunt, si mira illa Christi signa viderent. Et radicem detegens, cur talibus hominibus non adhibeantur illa signa, per quae si adhiberentur, praesciuntur esse credituri: Et tamen si Dei alio iudicio a perditionis massa non sunt gratia praedestinatione discreti, nec ipsa eis adhiberentur, vel dicta divina vel facta, per quae possent credere, si audirent utique tota vel viderent. Et in eodem capite de Iudaeis. In eadem perditionis massa relictus sunt etiam Iudaei, qui non potuerunt credere in conspectu suo tam magno clarisque virtutibus.

Haeo denique causa est, cur sexcentis locis Augustinus, terminum seu effectum praedestinationis, qui in eius definitione tangitur per verbum liberandi, explicet per liberationem a massa perditionis, a morte, a supplicio, a damnatione, & e contrario effectum reprobationis, per non liberari, sive puniri, sive damnari, & huiusmodi. Et in epistola ad Sixtum: Parum attendunt, quod debita reddatur poena damnata, indebita gratia liberata, ut nec ille se indignum queatur, nec dignum se ipse gloriatur, atque ita potius acceptionem nullam fieri personarum, alii quae eademque massa damnationis & offensionis involvit, ut liberatus de non liberato distat, quod etiam lib. supplicium conveniret nisi gratia subveniret. Quod in eodem loco uberius & instanter agit & inferius: Cur autem illum potius quam illum liberet, qui non liberet, scrutetur qui potest iudicium ejus tam in eorum profundum &c. Et adhuc in eadem epistola de praedestinatione atque electione Iacob praefratre Esau disputans, propterea Prophetam dixisse docet: Iacob dilexi Esau autem odio habui: Vt intelligeretur hoc apertum passum per Prophetam, quod antequam

A illi nasceremur, erat in Dei praedestinatione per gratiam. Et quid tandem istud? Quis enim diligebat in Iacob antequam natus fuisset aliquid boni, nisi gratiam misericordiae, quod essentialiter misericordiam respicit, sua donum? Et quid dicitur in Esau, antequam fuisset aliquid mali, nisi originale peccatum? Quod uberius & enodatius explicat paulo post: Vt cum ex eodem patre, eadem matre, uno concubitu, antequam aliquid boni cogissent boni aut mali, alterum Deus dilexit, edidit alterum, intelligat Iacob, ex illa massa originalis iniquitatis, ubi fratrem suum cum quo habuit communem causam, videt per ipsam remisse damnari, non nisi per gratiam potuisse discerni. Vbi Deum diligere Iacob & odisse Esau, nihil est aliud quam praedestinare & reprobare, seu praedestinatione sua a perditionis massa discernere, & in illa relinquere, seu damnare, in xta illud eisdem in epistola ad Paulinum. Sed quomodo, inquit, non est iniquitas apud Deum si diligendo discernit, quos merita nulla discernunt? Et paulo post effectum iustitiae aeternae dilectionis sive discretionis a massa perditionis, sive supplicii praedestinationis exprimens parabolice: Quis nos sic docuit, nisi ex illa massa primi hominis, cui meritorum debetur, non ad merita hominum, sed ad Dei misericordiam pertinere, quod quisque liberatur, atque ita non esse iniquitatem apud Deum, quia neque remittendo, neque exigendo quod debetur, iniustus est? Vbi enim gratia est indulgentia, ubi iusta potest esse vindicta. Et hinc evidenter apparet, a parva debita liberato & gratia iustificatio, quantum beneficium conferatur, quod alter equaliter reus sine paucis iniquitate puniatur. Nunquam finirem, si omnia sancti Doctoris loca congererem, quibus effectum illum praedestinationis in definitione memoratum veritas istis: Quibus certissime liberantur &c. per liberationem a massa perditionis exponit ut sane fastidium potius, quam instructionem allaturus mihi videretur, si pluribus accersendis immorer. Consulenda, si cui plura videre libet, libri 2. ad Bonif. caput 4. & lib. 4. cap. 6. lib. de natura & gratia cap. 5. & 6. lib. 7. contra Iulianum cap. 17. & libri 4. cap. 8. & alia innumera. Quae sane causa est, ut illa gratia, quae gratuita praedestinationis effectum esse dicitur ab Augustino, vocetur ab ipso gratia liberatrix; gratia liberationis; gratia qua liberamur a concupiscentiarum dominatione; gratia qua liberamur a corpore mortis huius, hoc est vitij eius; denique gratia qua a damnatione liberamur, qua iam tenemur obstricti, & similibus nominibus. Quae apertissime clamant, non aliter Deum homines praedestinando respicisse, quam ut a massa damnationis liberandos, qua iustissimo Dei iudicio tota humana generis massa vitata premebatur.

Quod etiam ex alio capite non minus evidenter constat. Nam, quae postolus docet, & ex Apostolo sanctus Augustinus, hominum electio atque praedestinatio, non nisi in Christo facta est: Elegit nos in ipso ante mundi constitutionem ut essemus sancti & immaculati in conspectu eius in absteritate, Et iterum: Quae praedestinatio

ibid.

Epist. 106.

ibid.

Lib. de
praedest.
sanct. c. 10.
Epist. 105
ad Sixtum
de verbis
Apostoli.
c. Lib. de
grat. c. 10.
Epist. 90
c. Lib. de
gratia & la-
c. 6.
c. Lib. de cor
& grat. c. 10

Ephes. 1.

ibid.

nos in adoptionem filiorum per Iesum Christum in ipsum, secundum propositum voluntatis sue. Sive intelligatur in ipso tanquam in corporis eius plenitudine, cuius ipse caput, nos membra facti sumus, ut subinde Sanctus Doctor videtur intelligere, juxta illud Apostoli: In quo etiam nos sortem consecuti sumus (ut Augustinus legit) predestinati secundum propositum eius; sive in ipso, hoc est, per ipsum, aut per meritum eius; quæ diversitas ad præsens propositum nihil facit. Tam verò, juxta Sancti Augustini principia, Christus non erat ullo modo venturus in mundum, nisi Adami peccato tota humana natura perisset: Attende Evangelium: venit enim Filius hominis quæere & salvum facere quem perierat. Si homo non perisset Filius hominis non venisset. Et in eodem sermone: Quare venit in mundum? Peccatores salvos facere. Alia causa non fuit quare veniret in mundum. Non enim

Ibidem

Serm. 8. de verbis Dom. c. 2. Ibid. c. 7.

de celo ad terram merita nostra bona sed peccata ducerunt. Hæc est causa cur veniret peccatores salvos facere. Et in sermone nono de verbis Apostoli eadem illa verba quamvis planissima, populo plam faciens: Nulla causa fuit veniendi Christo Domino, nisi peccatores salvos facere. Tolle morbos, tolle vulnera, & nulla est causa medicine. Ergo non aliter facta est hominum prædestinatio, nisi postea prævisione damnationis seu vitia, ut vi prædestinationis possent per gratiam ab ista damnatione liberari. Nam inde venerunt ista elogia Christi Domini celeberrima, quibus Redemptor & Salvator mundi, & Iesus dicitur, quia salvum faciet populum suum à peccato eorum. Prædestinare quippe homines seu populum suum, non est aliud quam velle salvum facere seu liberare, populum suum à peccatis eorum.

Serm. 3. c. 1

Mat. 11

CAPVT NONVM.

Vnde phrasæ istæ, massa, & discretio à massa perditionis, & quid significant apud Augustinum.

EX his igitur Augustini densis contestationibus, simul etiam non obscure colligi potest, primo vnde phrasæ istæ de massa & discretione venerint, quæ tam libenter Augustinus usurpat. Hæc enim utramque ex Apostolo, qui ad Romanos dicit: An non habet potestatem figulus luti ex eadem massa facere, aliud quidem vas in honorem, aliud vero in contumeliam? ubi Augustinus semper subintelligit massam illam humani generis, quæ similitudine massa, sive luteæ, sive farinaceæ, significatur peccati fermento corrupta esse. Nā quæ, quod ibi massa vertitur, ab Apost. aliquoties usurpat, pro conspersione farina; & quæ fermento nasci ac temperari solet & ad idem fermentum totam massam corrumpit. Et expurgate vetus fermentum ut sitis nova conspersio, seu massa, &c. Phrasim vero de discretione Apostolus et ad Corinthios suppeditavit: Quis enim te discernit? Quæ verba, sicut Augustinus docet ad Valentinum scribens Ideo dicit, quia de massa illius perditionis quæ facta est ex Adami non discernit hominem, ut eum faciat vas in honorem, non in contumeliam, nisi Deus. Et ad Bonifacium docet, homini tanquam de semetipso & de suo proprio bono glorianti dicit: Quis enim te discernit? utique ab ista vase, à massa perditionis, quæ per unum omnes misit in damnationem, &c. ergo ille discernit, qui vnde discernatis impertit, penam debitam remittendo, & indebitam gratiam largiendo illa non discernit, &c.

Rom. 9.

Galat. 5.

1. Cor. 5.

Epist. ad Val. ut.

Lib. ad Bonif. c. 7.

num genus velut eiusdem cum Adami natura, & ex ipso derivatum, instar conspersionis, seu massæ farinaceæ, peccato veluti fermento vitiatum, perditum atque damnatum est; non solum quia ratione culpæ, quam peccatum attulit, sed & concupiscentiæ, qua in prolem culpa transfunditur, animus inquinatur, dominantique carni subditus nascitur: Tunc facta est una massa omnium, veniens de radice peccati & pena mortalitatis. Et inferius: Concupiscentia carnalis de peccati pena iam regnans, universum genus humanum tanquam totam & unam conspersionem originali vitia in omnia permanente considerat. Vnde alibi dicit: Universa massa tanquam in vitata radice damnata est. Alibi Pelagianos nolle credere, quod in uno homine tota est massa vitata, & tota damnata, à quo vitio & damnatione sola sanas & liberat gratia.

Lib. 1. c. 1

ad simpli.

Lib. 1. c. 26

Lib. 1. cont.

lul. opt. 200

pers. 5. 147.

Tertio utcumque patet, quid sit illa discretio temporalis, seu liberatio à massa damnationis, quam respicit discretio æterna, seu prædestinatio gratuita saluandorum, velut adæquatam effectum suum. Quidam enim non satis periti principiorum Augustini, diffiduler possunt acquiescere, quod prædestinationem Augustinus, discretionem à massa damnationis vocet: multi enim videntur per peccatorum remissionem iam à damnationis massa discerni, qui tamen nullo pacto prædestinati sunt, quia relapsi pereunt. Sed sciendum est, quod cum discretio à massa perditionis apud Augustinum ipsa prædestinatione fiat, iuxta illud ipsius: Non enim sunt à massa illa perditionis præscientia Dei & gratia & prædestinatione discreti, æterna illa discretio

Lib. de civi.

enim sunt à massa illa perditionis præscientia Dei & gratia & prædestinatione discreti, æterna illa discretio

Dii

Dei effectus eisdem respicit quos prædestina-
tio. Prædestinationis autem effectus est gratia,
ut idem ait, hoc est, quicquid gratia in homi-
ne ad perficiendam salutem ac liberationem
ejus operatur, non merita solum seu opera
bona, sed & eorum perseverantiam & ipsam
gloriam, sine cujus præparatione nemo sim-
pliciter prædestinatus dici debet aut potest;
prout latius in superioribus demonstravi-
mus. Itaque æterna illa prædestinationis
discretio à massa perditionis respicit adæqua-
te discretionem seu liberationem tempora-
lem ab illa massa per gratiam: Gratia, in-
quit Augustinus, liberat à totius massa dam-
natione quos liberat. Quæ sane liberatio nullo
modo solum peccati remissionem respicit, sed
omnium omnino malorum depulsionem,
quæ penaliter ex originali damnatione totius
massæ perditionis inflata sunt: nimirum non
solum culpæ, sed & ignorantia illius pro-
fundæ & cæcitatibus, cum qua nascimur, &
concupiscentiæ tam importunæ atque peri-
culosæ, cum quibus duabus originalibus pœ-
nis ad mortem usque dimicamus, & ex qui-
bus pœnis omnia peccata proficiuntur, &
ipsius mortalitatis, quam grave uelugum Scriptu-
ra vocant; æternæ denique damnationis,
in quam nemo jam semel justificatus relabi-
tur, nisi ex illius damnationis supplicio quo
tota massa premitur. Ab istis omnibus dam-
nationis originalis malis, nisi quis gratia
liberetur, nunquam ille juxta sententiam san-
ctissimi Præsulis, à perditionis massa dis-
cretus fuerit. Itaque discretioni sive li-
berationi à massa perditionis, non semel
damnationem Augustinus opponit, ut in libro
quarto contra Iulianum, ubi de massa origi-
nis damnata atque vitata fecisset mentionem:
Ac per hoc, inquit, damnatus ex debito de sup-
plicio iuste queritur; nec liberatus gratis de merito
superbe gloriatur. Et libro de natura & gra-
tia: Univerſa igitur massa penas debet: & si om-
nibus debitum damnationis supplicium redderetur,
non inuise præcul dubio redderetur. Qui ergo nudè
per gratiam liberantur &c. Et terminos li-
berationis illius circumscribens, quæ per mi-
sericordiam discernentis Dei & gratiam tri-
buitur: Misericordia eius præuenit hominem ut li-
beretur à malis, & qua facit & qua facturus fue-
rat, nisi gratia Dei regeneretur, & qua passu-
rus fuerat in æternum nisi erueretur à potestate te-
nebrarum, & transferretur in regnum filij chari-
tatis Dei. Et aduersus Iulianum accuratius:
Qua gratia liberatus sum à reatu omnium pecca-
torum, vel qua nascendo traxeram, vel qua male
vivendo contraxeram; qua gratia liberor, ut
scio, ne irem in tentationem à concupiscentia mea
abstractus & illectus, atque ut exaudiat dicens cum
consortibus meis: Dimitte nobis debita nostra: qua
gratia liberabor ut spero in æternum, ubi iam nulla
lex in membris meis repugnet legi mentis meæ.
Ecce triplicem liberationem à malis, quæ
omnia omnino vel proximè vel remote ex
originali totius massæ damnatione contracta
sunt, à malis culpæ sive originalis sive pro-

ptiæ; à malis tentationum, cum quibus
ut assidue luctemur, propter totius massæ
culpam damnati sumus, atque ita damnati,
ut nisi gratuita Dei gratia in singulis adjuve-
mur, nec unam quidem superaturi simus;
à malis denique ipsius fomitis atque mor-
talitatis: quæ tentationum omnium semi-
narium. Quod triplex beneficium contra
triplex supplicium perditionis massa itro-
gatum, triplici oratione petitur ab Eccle-
sia; quando jam etiam ab originis culpa
mundata rogat: Dimitte nobis debita nostra; Et
ne nos inducas in tentationem; sed libera nos à
malo, juxta illud Augustini: Sic ergo totum
hoc in trius beneficijs positum breviter peti potest:
Ignosce nobis ea in quibus sumus abstracti à concu-
piscencia; adiuua ne abstrahamur à concupiscentia;
aufer à nobis, beatâ resurrectione, concupiscentiam.
Quamobrem quisquis non ex om-
nibus istis malis quæ ex originali damnatione
contracta sunt, eruitur, sicut non libe-
ratur in tempore, nec discernitur re ipsa à
massa perditionis, sed in illa tamen semel
justificatus, perit; ita nec ab æterno ab illa
massa perditionis Dei prædestinatione dis-
cretus fuit. Massæ quippe damnatio, non in
eo tantum sita est, quod post mortem, ad æter-
num supplicium deputandi sumus, sed in
omnibus omnino malis quæ in hoc mundo
sufferuntur, & in omnibus malorum suffe-
rendorum debitis atque necessitatibus, quæ
tamen per misericordiam Dei non sufferuntur.
Divinæ quippe misericordie est, à quo-
cumque malo liberamur, Concilio Arausi-
cano nobis pronuntiante: Nullus miser de quan-
tatumque miseria liberatur, nisi qui Dei miseri-
cordia præuenitur. Inter quæ mala non est mi-
nimum, quod homo qui in illa massa dam-
natus fuit, neque credere, neque velle bonum,
neque penitere mali; neque diligere
Deum, neque operari, neque quicquam boni
quo piè vivitur, neque tantillum tuis vi-
ribus perseverare possit, sed ei totum istud
gratuita gratia dari debeat, quam propter-
ea, quibus & quando & quantum voluerit,
tribuit & negat Deus. Non enim culpâ est
opus novâ ut hoc alicui subtrahatur, sive non
detur quod nemini debetur. Ex illa igitur
originalis massæ damnatione proficiuntur,
ut aliquibus non detur quidem ipse auditus
fidei, sine quo non possunt credere: Fides
enim ex auditu; alijs non detur fides, sine qua
iusti esse non possunt; alijs non detur peni-
tentia, magnum donum Dei; alijs non detur
dilectio, qua bene operentur; alijs non
detur firmitas perſistendi in tentatione, sive
perseverantiæ donum, quod Deus tribuit
& non tribuit, quibus vult. Iustè autem
non tribuit quod non debet: si igitur sua ma-
litia in peccata relabantur, non est illa culpa
Dei sed propria; sicut & infirmitas & cæci-
tas ex qua nascitur ista instabilitas propria est,
ex massæ damnatione contracta. Hoc est igitur,
quod Augustinus in istud velut principium re-
fert, quod aliqui vel non perseveraverunt,

R r

vel ba-

Lh. 1. oper.
inper. cont.
lib. 1. 179.

lib. 1. cont.
lib. 1. 8.
lib. de nat.
lib. 1. 179.

lib. de cor.
lib. 1. 179.

lib. 6. cont.
lib. 1. 179.

lib. 2. de pecc.
merit. c. 4.

Conc. Araus.
can. 14.

Lib. de Cor. & grat. c. 7.

vel baptismo caruerunt, vel non crediderunt, vel non audito Evangelio, neque credere potuerunt; quia videlicet non sunt ab illa conspersione discreti, quam constat esse damnatam: Non enim sunt, inquit, à massa illa perditionis gratia Dei & predestinatione discreti. Et ideo non secundum propositum vocati. Nam sub illa vocatione, secundum propositum, non solum fides & poenitentia, sed, ut infra latius, & perseverantia ipsa comprehenditur, quemadmodum igitur qui ex puteo in quem

Accidit ab alio gratis liberari debet, non est liberatus dum ei funis datur, & extrahi ex parte cepit, si propria malitia vel infirmitate ex casu voluntario contracta relabatur; ita nec ille in sensu Augustini à massa discreta est, qui tantummodo peccati remissione decernitur purgandus; sed qui omnium poenarum ex damnatione originali inhaerentium abolitione justificandus, & in antiquum statum reparandus, in quo innocens massa ex Dei creatione & sanctificatione fuit.

CAPVT X.

Electio, seu predestinatio gratia non habuit in Angelis locum, & quo sensu.

Lib. de Cor. & grat. c. 10.

PRÆDESTINATIONEM illam gratuitam, de qua nos hæcenus differimus, circa homines qui perierant, suos effectus operari tam in futura quàm in presenti vita; ex his quæ tractavimus, satis patet. Ratio quoque certitudinibus ex capitibus peti potest. Vna ex natura liberationis, de qua in definitione mentio fit, quia quotquot ad æternam salutem perducendi sunt ex iustissima massæ damnatione, non solum culpæ remissione, sed omnium poenarum abolitione liberandi sunt. Quam liberationem, quia nullam omnino meritum sive operis, sive voluntatis, sive cogitationis præcedit, neque præcedere potest, sed mere per gratuitam gratiam dari debet, necesse est, ut gratuito tantum beneficium præparetur, & proinde prædestinetur. Cùm prædestinatio gratuita non sit aliud, nisi præsentia & preparatio beneficiorum Dei, quibus certissime liberantur, quicumque liberantur. Vnde Augustinus: Quotquot ex hac stirpe gratia Dei liberantur, à damnatione utique liberantur; quia iam tenentur obstricti. Vnde etiamsi nullus liberaretur, iustam Dei iudicium iuste nemo reprehenderet. Quod ergo pauci in comparatione pereuntium, in suo vero numero liberantur multi, gratia fit, gratis fit, gratia sunt agenda quia fit, ne quis velut de suis meritis extollatur, sed omnes obscuratur, & qui gloriatur in Domino gloriatur.

Ad iutorium læsæ potestatis arbitrij, sed adiutorium voluntatis & actionis. Hoc est, non est adiutorium sanæ voluntatis, quo detur ei posse si velit; & sine quo non potest velle quod præcipitur, sed est adiutorium Salvatoris medicinale, quo Deus ægræ voluntati invictè donat ipsum velle & operari, idque ab initio inchoationis vitæ bonæ, usque ad finem consummationis. Donat ergo Deus homini per istud gratuitum & medicinale adiutorium, omnia opera ac merita quibus erigitur ad salutem, velle, credere, poenitere, diligere, operari, & in istis omnibus perseverare usque in finem, non solum ut sine isto dono perseverantia esse non possint; verum etiam ut per hoc donum non nisi perseverantes sint. De quo genere gratuiti adiutorij medicinalis, & quo pacto per illud omnia opera lapsi hominis sint propriè & specialiter dicta munera seu, dona Dei late diximus, cùm de gratiæ medicinalis natura tractarem.

Hinc ergo irrefragabiliter consequitur, omnia huiusmodi beneficia quibus peragitur perditorum hominum liberatio, sicuti gratuita & speciali donatione dantur infirmis, per adiutorium non solum sine quo non possunt præcepta facere, sed quo Deus eis ipsum velle largitur & facere; ita quoque ea beneficia ipsis per gratuitam benevolentiam & gratiam præparari, hoc est, danda prædestinari. Ut proinde nullo pacto in dubium revocari possit, quin prædestinatio gratiæ circa lapsos homines veretur. Hoc ipso namque quo ista beneficia liberationis, aliquibus gratis preparata atque prædestinata sunt, illi ipsi gratis prædestinati sunt, juxta illius consecutionis legem quam format Augustinus, quando in hunc modum arguit: Initium fides & usque in finem perseverantia Dei dona sunt, nec ulla futura sua dona, & quæ danda essent, & quibus danda essent Deus non præscire potuit: Ergo, inquit, per hoc prædestinati ab illo sunt quos liberat & coronat.

Sed de beatis Angelis major quæstio est, utrum & illi electione seu prædestinatione gratiæ electi seu prædestinati sint. Quod etiam de hominibus, si in primæva persistissent innocen-

Lib. de Cor. & grat. c. 10.

Lib. de don. perf. cap. 10.

innocentia, quari potest. Nam eadem omnino, juxta sanctum Augustinum de hominibus innocentibus atque illaesis, quæ de Angelis ratio fuit. Angelos igitur etiam gratis ad salutem electos & prædestinatos esse, plerique recentiores & fere omnes, si non profusus omnes, unanimiter docent. Ratio quoque manifesta & certa ipsis suffragari videtur. Est enim juxta Catholicam fidem indubitatum, Angelos vera Dei gratia indiguille, quæ possent opera bona facere, & in iustitia perseverando cælestis beatitudinis meritum comparare. Non minus enim opera vera pietatis & charitatis, quibus æterna gloria promerenda est, quam ipsa gloria, quæ erat merces operum, naturales Angelorum vires, & hominum quantumvis innocentium superat. Ergo & illa eis gratis danda, & per hoc prædestinanda fuerunt; ergo consequenter illi qui re ipsa beatitudinem assecuti sunt, juxta dictum S. Augustini argumentum gratis respectu utriuslibet, siue meriti, siue præmij, prædestinati sunt. Nam quod Augustinus in definitione sua liberationis mentionem facit materiam tantum videtur esse differentia, quia de hominibus lapsis ex professo loquebatur. Gratuita vero esse potest præparatio atque prædestinatio beneficiorum, quamvis aliquis per illam non à promerita jam damnatione, sed ab imminente, si decisset gratia liberaretur.

Et ista quidem, juxta recentiorum principia, videntur valde consequenter dici; qui ne semel quidem de gratuita sanctorum Angelorum prædestinatione dubitant. Sed juxta S. Augustini longe aliter de rebus istis ratiocinandum est; utpote cum cujus principijs ista jam dicta modernorum argumentatio, & conclusio capituliter pugnat. Dicendum est enim Angelos, qui æternam felicitatem potiuntur, non esse prædestinatos electione seu prædestinatione gratiæ, sed eam quam supra diximus, meritum. Idemque omnino de hominibus si perditissent in statu innocentia, sentiri debet.

Quod ut recte intelligatur, sciendum est nos non agere de sanctitate vel charitate cum qua Angeli & primi homines creati sunt, cum Deus esset in eis condens naturam & largiens gratiam; hanc enim non est dubium eis gratis esse prædestinatam atque donatam: non etiam de ipso præcisè adjutorio gratiæ, quod eis ad perseverandum datum est. Nam & istud certissimum est, gratuita Dei voluntate prædestinatum ac datum, sed de perseverantia, & actibus meritisque Angelorum, & de gloria quæ perseverantiæ & meritis retributa est.

Itaque ratio diversitatis inter innocentis lapsæque naturæ statum, ex discrimine duplicis adjutorij gratiæ, quod creaturis stantibus, & lapsis ad volendum agendumque necessarium est, proficiscitur. Aliud enim sanæ, aliud ægrotae voluntati, aliud fractæ, aliud integræ libertati congruit. Itaque unum est simile adjutorijs, quæ robustæ sanitati con-

A servandæ adhibentur, aliud medicinalibus, quæ infirmitati roborandæ. Inter quæ adjutoria, quanta differentia sit, & quo pacto id quod integritati ad agendum sufficit, alteri plerumque nihil omnino conferat, imo noxium sit, videnda, si placet, ea quæ latè superius ex professo disputata sunt. Præsenti scopo satis est recolere, Angelorum adjutorium non fuisse tale ut per illud eis velle, & facere, & perseverare largiretur Deus, sed tantummodo, posse facere, & perseverare si vellent. Non enim erat adjutorium quo fieret, ut vellent & perseverarent, sed sine quo velle & perseverare non possent. Non ergo Deus eos esse voluit sine gratiæ suæ adjutorio, sed illud reliquit in eorum libera voluntate, ita videlicet, ut illud desererent cum vellent, & in quo permanerent si vellent, non quo fieret ut vellent; ut enim vellent, in eorum libero reliquit arbitrio, quod ita liberum tunc erat, ut quemadmodum Augustinus notat, bene velle posset & male. De quo discrimine duplicis adjutorij, stantis, lapsæque creaturæ, quantum ad operandi modum, fusè ex mente Augustini disputavimus, tum superius cum de gratia medicinali Christi, tum illo libro ubi de statu primi hominis diximus.

Hinc ergo nascebatur primo, ut usus perinde uti non usus istius adjutorij, non ab ipso adjutorio, sed à voluntate peteretur. Adjutorium enim non se habebat, tãquam id quod voluntatem ad agendum impelleret, sed ita dumtaxat ut sine quo se ad volendum determinare non posset. Nam quemadmodum habitibus & oculorum luce utitur voluntas nutu suo, & non utitur quando vult, nec est lux aut habitus, quæ velle vel non velle, videre vel non videre nos faciunt, sed tantummodo sine quibus actus volendi & videndi non fit; ita Angelorum adjutorium non erat hujusmodi influxus, quo fieret ut vellent, sed è contrario nutus voluntatis erat, quo fieret, ut adjutorium influeret.

Hinc secundo nascebatur, ut non deberet discrimen volentium à non volentibus, agentium à non agentibus, perseverantium à non perseverantibus, adjutorio, sed nutui voluntatis tribui; quamvis voluntas, aut actio, aut perseverantia sine adjutorio influente non fieret. Nam quando ad eundem actum liberum concurrunt plura sine quibus libertas agendi in actum suum exire non potest, non illi causæ tribui debet exercitium actus aut voluntatis, sine qua non potest fieri, sed illi quæ nutu suo totam machinam ad motum impellit, aut otiosam esse sinit.

Hinc tertio nascebatur, ut neque volitiones, neque actiones Angelorum, hoc est, neque merita, neque perseverantia meritum, essent specialia Dei dona, hoc est, non eis Deus speciali donatione seu gratiâ largiretur. Tantummodo enim donabat ea in radice, quatenus eis adjutorium quoddam gratiæ tribuebat, sine quo simul influente & cooperante velle, agere, & perseverare, non poterant.

R R

terant

lib. 2. de grat. Christi sat. c. 2. usque ad 4.

Vide lib. 27. citato c. 4. § 1.

Vide lib. de statu primi hominis parte 2. c. 14. § 15.

Vide de lib. lib. de statu primi hominis c. 14. § 15. latissimè.

Vide ibid. ex Aug.

Vide hoc Traj. supra cap. 6.

terant: sed ipsum velle, agere, & perseverare, non eis datur adiutorium gratiæ, sed propria voluntas: quamvis non sine gratiâ eo profusus modo; quemadmodum si quis cum gratiâ sufficiente, pro sua libertate vellet aut ageret, prout recentiores aliqui, Molina & Lessius, ex professo docent. Fit enim, secundum illos, efficaci gratiâ, quantum ad actum secundum, si voluntas cum ea cooperari velit, si non, tantum si sciens & inefficax in actu secundo, hoc est, sine effectu aut sine actu manet. Tunc igitur velle & agere bonum, non erat speciale donum Dei, sed tantum generale. Nunc è contrario, & generale est & speciale, quia non solum sine adiutorio, & sine potentia voluntatis (quorum utrumque à Deo datum est) homo non potest velle aut operari bonum, sed etiam Deus per ipsum adiutorium gratiæ, ipsum velle donando, donat & meritum, & ipsum perseverare operando, donat perseverantiam.

Hinc nascetur quarto, ut quamvis non sine gratiâ rectè viverent, & in bonitate starent: per vires tamen liberi arbitrij rectè vivere & stare discerentur, quod Augustinus ex professo multis locis docet.

Hinc nascetur quinto, ut merita Angelorum essent merita liberi arbitrij, & humana, & sua: non quasi puris naturæ viribus sine influxu supernaturalis gratiæ parerentur. Absit istud ab Augustini mente. Omnia quippe merita status innocentie tantopere, imo magis tribuebat ipse gratiæ Dei, quam plurimi recentiores merita status lapsæ. Docuit enim, nulla omnino merita, imo nec opera bona sine gratiæ adiutorio, etiam ab innocenti natura, ullo modo proficisci potuisse. Sed quia altioris & purioris veritatis intuitu vidit, non fuisse tunc gratiâ sed voluntatis facere, ut innocentes vellet; quemadmodum nunc è contrario, non est voluntatis, sed gratiæ facere ut lapsi velint, quamvis neque tunc fieret sine gratiâ, neque nunc sine voluntate; Vidit consequenter, non solum merita status illius non esse dicenda specialia Dei dona, quemadmodum nunc sunt, sed esse dicenda merita naturæ, liberi arbitrij, humana; quemadmodum è contrario nunc sunt merita gratiæ, quia gratis à gratiâ donata humanæ voluntati.

Hinc nascetur sexto, ut neque vita æterna esset Angelis gratiâ specialis, sed merces meriti. Nunc è contrario, gratiâ Dei est non solum meritum, sed & vita æterna: quia gratiâ est nobis omne meritum, cui vita æterna datur. Meritum enim, & meriti præmium se invicem ita respiciunt, ut si meritum sit specialis gratiæ donum, etiam præmium donum sit; & è contrario, si meritum non sit speciale donum sed generale, & in radice tantum datæ potestatis, præmium quoque non sit speciale donum, sed propriè merces meriti, quod item ex Augustini doctrina latius stabilivimus. Quo vero pacto etiam per ista nihil Augustinus divinæ gratiæ deroget, vide

A loco citato, libro primo. Nam in illo libro, ex professo & fuse deducuntur ex Augustini principijs omnia, quæ hic de industria tantum breviter terimus, ne forte eadem repetendo lectorem lassaremus.

Ex his jam liquido cuius patet, verissimum esse, juxta Augustinum, non esse prædestinatos vel electos Angelos ad merita quibus beatitudinem adepti sunt, prædestinatione vel electione gratiæ, & idem iudicium esse, de primo homine, si in bonitate mansisset. Causa quippe istius veritatis est, non quod Angeli vel primus homo, non indigerint gratiâ ad merita sua vel opera vel voluntates bonas, sed quia talis erat gratiâ qua indigebant, ut non donaret eis merita, sed relinqueret ea in potestate & libertate voluntatis, hoc est, ut Augustinus etiam de primo homine dicit, ut perseverare & non perseverare in eius relinqueretur arbitrio. Et illius ulterius ratio fuit, quia tales vires habebat eius voluntas, quæ sine illo fuerat instituta peccato, & nihil illi ex seipsa concupiscentialiter vestiebat, ut digne tantæ bonitati & bonæ vivendi facultati, perseverandi committeretur arbitrium. Ex quo fiebat consequenter, ut ipsum perseverare, seu velle, & operari bonum, quod in eorum libero relinquebatur arbitrio, non esset eis donandum à Deo, sed à propria voluntate, non sine adjuvante gratiâ, requirendum; & consequenter, non esset eis prædestinandum aut meritum, aut perseverantia meritorum. Hoc enim gratis prædestinat Deus, quod ipse gratis facturus, aut donaturus esset; non quod homines; quemadmodum sapius supra diximus. Quemadmodum igitur morale opus bonum, quod à solâ voluntate sine gratiâ fieri posse arbitrantur, vel visionem cælorum, vel auditionem sonorum, vel progressionem de loco ad locum, vel intellectionem seu contemplationem rerum naturalium, non gratis Deus homini donat, neque dandum prædestinavit, quantumvis potentias & adiutoria universa, sine quibus influentibus nulla ratione exerceri possunt, gratuita voluntate donaverit, quia ab ipsa libera voluntate, sine alia speciali donatione aut prædestinatione sunt; ita quoque profusus de donatione ac prædestinatione gratuita meriti & perseverantiæ hominum innocentium Angelorumque statuendum est. Nempe, ea non fuisse gratuita Angelis prædestinata, quia non gratuita donata. Unde nec ea se Angelis sanctis daturum esse præscivit. Sic autem describit prædestinationem gratiæ sanctus Augustinus, ut per eam præsciat Deus, non quid homines etiam cum adiutorio Dei, sed quid ipse facturus sit. Quid enim est, quod homines faciunt sine adiutorijs Dei, non solum potentialium (quæ sunt instar cuiusdam assistentis perpetuo potestatis, quales sunt habitus; luces, species, & ipsum quoque adiutorium status innocentie) sed etiam actualium influxuum? Nec tamen idcirco quicquid homines Deo simul concurrente & influente faciunt, à Deo donari, & prædestinari dicunt.

Vide dicta
ibid. toto
1. ubi ex
professo pro-
batur ex Aug.

Vide dicta
ibid. toto
1. ubi ex
professo pro-
batur ex Aug.

Vide dicta
lib. cit. 1. 16.

Vide dicta
lib. cit. 1. 16.

Vide dicta
lib. cit. 1. 16.

Vide totum
cap. 19. ma-
xime in fine.

Lib. de Civ.
q. 2. 1. 12.

162.

Lib. de doni
perf. cap. 14.
et 17. et
alibi sæpius.

dicendum est. Nam & actus materiales peccatorum, ea ratione donarentur, ac predestinarentur voluntati, quo nihil falsius dici potest. Tunc ergo donatur volitio actus, aut

opus, aut meritum, quando ipse in voluntate operatur ut velit; non solum sic ut sine adiutorio isto velle non possit, sed ut cum isto adiutorio non nisi velit.

CAPVT XI.

Electio gratiæ in Angelis, ex alio capite destruitur.

QVAE veritas ex alio capite certo convinci potest. Nam Semi-Pelagiani fatebantur homini à Deo dari talem gratiam ad initium fidei & ad perseverantiam in fide, qualis primo hominum innocentia statim data fuit. Disertus veritas hoc asserit Hilarius ad Augustinum scribens: *Vnde in hoc solo voluit à primo homine omnium distare naturam, ut illum integris viribus voluntati invariat gratia volentem, sine qua perseverare non poterat: hos autem amissis viribus credentes tantum, non solum erigat prostratos, verum etiam suffulcat ambulantes.* Itaque in hoc ponebant assensentiam, quod Adam cum illa gratia quam Augustinus tradit, posset perseverare volens, hoc est, si vellet lapsus autem credere tantum; de cetero fractæ vires gratiæ Christi essent erigenda: quod nos alibi latissime demonstravimus. Hac ergo de causa, quia illa gratia Adami talis erat, ut per eam non donetur meritum à Deo, sed in libero arbitrio relinquatur, volebant initium fidei & in ea perseverantiam donari, & per hoc neque predestinari à Deo. Et hoc verissimum esse, in eorum sensu, proficitur Augustinus. Nam ideo et illis dicit, *solum initium fidei & usque in finem perseverantiam, sic in nostra constitutum potestate, ut ei dona esse non poterit, neque ad hoc habenda, atque retinenda Deum operari nostras cogitationes & voluntates, cetera vero ipsam dare concidunt.* Ex qua duplici consensione, duplicem quoque consequentiam format Augustinus. Vnam, si cetera præter fidei initium & perseverantiam Deus donat, ergo ea se daturum esse præscivit, ergo prædestinavit, quam passim secundo libro de dono perseverantiæ crebro repetit, & in primis in fine libri postquam dixisset, quod Massilienses cetera bona ad vitam piam qua Deus recte colitur persistentia, etiam ipsi propter quos hæc agimus, Dei dona esse concedant. Regulam figit inde generalem; *Omnia porro dona sua, & quibus illa fuerat largitus Deus præscisse negare non possunt.* Altera consequentia est, si initium fidei & perseverantia non dantur à Deo, ergo nec ea se daturum esse præscivit: falsum enim præscivisset, si se daturum præscivisset, quod ipse non dabit. Ergo neque prædestinantur. Reciproca quippe sunt prædestinare, & præscire, non quid homines facturi sint, sed quod ipse daturus. Vnde illa; *An forte nec ipsa opera pietatis dicunt prædestinata? quemadmodum videlicet initium fidei prædestinari negant? Ergo nec dantur à Deo, aut ea se daturum esse nescivit. Quod si & dantur & ea se daturum esse præscivit, profecto prædestinavit.* Itaque initio libri de prædestinatione sancto-

Arum, quia Massilienses fidei initium & perseverantiam velent ab humana voluntate proficisci, cum ista Adami gratia, quæ naturæ quamvis lapsæ superflua manserat, de ipsis dicit: *Adhuc in questione caligant de prædestinatione & arbitrio.* Hoc enim ipso tollebant eam, quæ fidem, non sicut opera, per gratiam Christi donari, sed ab homine gratia Adami adiutorio fieri crederent. Et inferius reprehendit, quod Deus iuxta Massilienses præscivisset, non se fidem, sed homines esse facturos; hoc est, quod prædestinationem fidei tollerent, quia ut eodem capite dixerat, *Prædestinatione Deus præscivit quæ fuerat ipse facturus.*

Ex ista igitur Massiliensium opinione & Augustini argumentatione concludimus, Massilienses hoc ipso quo hærebant hominem Adami gratia adiutum posse saltem credere, sustulisset prædestinationem Dei gratuitam respectu fidei utpote quam Deus non se daturum, sed homines ipsos facturos esse præsciebat: ergo & Augustinus, hoc ipso quo docet Adamum & Angelos gratia primi status adiutum in credendo & operando perseverare potuisse si vellet, tollebat prædestinationem Dei gratuitam respectu operum & perseverantiæ; quia ea non se daturum esse, sed homines & Angelos facturos esse præsciebat. Deum autem non dedisse Angelis opera & perseverantiam, nec Adamo daturum fuisse, Augustinus ex professo toto capite decimo, undecimo & 12. de Corrept. & gratia docet, & ex natura adiutorij sine quo non invictè sequitur. Vnde etiam expresse dicit; *Ut ergo non acciperet, hoc est, non opus esset accipere, hoc donum Dei, id est, in bono perseverantiam primus homo, sed perseverare & non perseverare in eius relinquere arbitrio, tales vires habebat eius voluntas &c. ut digne tanta bonitati & bene vivendi facultati perseverantiam committerent arbitrium.* Nam istis verbis respondet ad questionem quam initio capitis decimi proposuerat. Cum enim capite septimo instantissime tradidisset, propterea non dari quibusdam hominibus donum perseverandi, quia non sunt à massa perditionis præscientia Dei & prædestinatione discreti, hoc est, quia in massa per peccatum perditæ concreti & cum damnatione nati sunt, quibus Deus non tenetur tantum donum prædestinare eoque à ceteris prædestinando discernere, gravis questio nascebatur: *Quid ipse Adam, quem non perseverasse constabat, non perseverando peccaverit, qui perseverantiam etiam non accepit?*

R 5 3

Hæc

Ysa. dista. lib. de heresi Pelag. c. 6. 7. 8. & 10.

28. de dono pres. cap. 17.

Ibid. cap. 24.

Ibid. cap. 17.

Lib. de prædest. c. 2.

Ibid. cap. 10.

Lib. de Cor. & grat. c. 12.

Ibid. c. 11.

Ibid. initio cap. 12.

Hoc est, cui Deus etiam tantum donum dare noluit. Causa difficultatis est: Neque enim dici potest, quemadmodum antea de hominibus lapsis ac damnatis dixerat, ideo non accepisse, quia non est discretus à massa perditionis gratia largitate. Et quare istud dici non potest? Nondum quippe erat illi in genere humano perditionis antequam peccasset, ex quo tracta est origo vitiosa.

Hanc igitur præclarissimam ac difficillimam questionem (in qua intelligenda, atque ut oportet penetranda, omnes penè recentiores hallucinantur, dum perseverantiam hominibus atque Angelis innocentibus, per gratiam donandam, ipsosque gratis prædestinatos aut prædestinandos fuisse contendunt) solvit divinissime profundissimeque Augustinus, dum gratiam quidem respectu utriusque status agnoscit necessariam, non tamen talem, qua Deus utrisque & integris & lapsis perseverantiam daret; sed talem per quam lapsis quidem propter fractas per concupiscentiales motus liberæ voluntatis vires, ipsum velle & perseverare largiretur, integris vero & stantibus neutrum, sed tantummodo posse perseverare si vellent; velle autem & nolle in eorum libero relinqueretur arbitrio; ita videlicet, ut si qui talis gratiæ adiutorium arripere vellent, illi, non per acceptum cælitus perseverandi donum, sed per liberam voluntatem,

quævis non sine gratia concurrente starent. Quod quomodo fieret etiam exemplo declaratum apertissimo: Sicut fecerunt Angeli sancti, qui cadentibus alijs per liberum arbitrium, per idem liberum arbitrium steterunt ipsi. Hanc differentiam utriusque gratiæ inculcat urgentissime, & identidem repetit. Ex qua, & per seipsum emicat solutio propositæ questionis, & ipsemet eam satis apertis verbis indicat; nimirum non opus fuisse, ut acciperet Adam à Deo perseverantiæ donum, sed illud fuisse in eius libero arbitrio constitutum; quia iam potens erat, ut gratia longè debiliori, non actum perseverandi, sed potestatem duntaxat perseverandi donante juvari deberet, actus autem perseverandi, seu perseverantia ab ipsa libera voluntate peteretur. Hominibus autem lapsis ipsa perseverantia propter infirmitatem damnationisque meritum in quod inciderunt, gratis donari debet. Ex quo discursu Sole meridiano clarius liquet, merita primi hominis & Angelorum, quæ in perseverantia includuntur, non fuisse specialia dona Dei, & consequenter non esse gratis à Deo prædestinata. Non enim ea se gratis daturum Angelis sanctis aut homini primo, si in veritate iterisset, sed ipsos ea facturos esse, quamvis non sine gratia sua, præcivit.

CAPUT XII.

Augustinus Angelorum perseverantiam non prædestinatam, sed præcitam tradit, eosque non gratia, sed meritis discretos.

HÆc ergo ratio cur Augustinus in universis operibus suis nusquam tradat, sanctorum Angelorum perseverantiam aut merita fuisse prædestinata, seu ipsos prædestinatos ut in bona voluntate persisterent. Sed è contrario, quia perseverare & non perseverare, in libero voluntatis arbitrio relictum fuerat; quemadmodum Angelorum deficientium calum, ita stantium quoque perseverantiam, tantummodo divinæ subiecit præscientiæ. Quo præsciendi verbo tam studiosè in utrisque & bonis & malis utitur, ut de industria tanquam isti materiæ propriissimam selegisse videatur. Ut in libro tertio de libero arbitrio: Si bonitatem conditor præbuit ad eam (creaturam) condendam, cuius prævidit futura peccata, nullo modo non præberet eam bonitatem, ut creaturam conderet, quam peccaturam non esse, hoc est, perseverantiam esse PRÆSCIVIT. Et post multa capita interjecta: Quanquam non peccavit (creatura Angelica quæ beata facta est) sicut eam non peccaturam PRÆSCIVIT DEVS. De qua creatura paulo ante capite præcedenti dixerat: Nec ideo in bonâ voluntate permanet, quia hoc accepit officium (continenâ omnia) sed

ideo accepit quoniam ab illo qui dedit, permanens PRÆVISA EST. Et inferius: Scire vellem si fieri posset, quare illa natura non peccet, quam non peccaturam, hoc est perseverantiam PRÆSCIVIT DEVS. Quam sentiendi & loquendi cautissimam circumspersionem servavit exactissime in Enchiridio ad Laurentium. Vbi cum ex professo de divina voluntate disputans assereret, omnino fieri quodcumque ipsa vellet, & statim occurreret, cur ergo primum hominem, quem bonum & rectum instituerat, non custodierit in ea salute in qua creatus fuerat; itemque, cur non eum ad meliorem immortalitatis beatitudinem transtulerit, ad quam eum condidisset & transferre velle videbatur? Vtrumque ab Adami voluntate pependisse respondet: Quapropter etiam primum hominem Deus in ea salute in qua conditus fuerat, custodire voluisset, etiam oportuno tempore post genitos filios sine interpositione mortis ad meliora perducere, ubi iam non solum peccatum non committere, sed nec voluntatem posset habere peccandi, si ad permanendum sine peccato, sicut factus erat, perpetuam voluntatem habiturum esse præcisset. Quia vero eum mala usurum libero arbitrio, hoc est, peccaturum esse præcivit, ad hoc potius præparavit voluntatem suam, ut bene

Lib. 3. de lib. arbit. c. 5.

Lib. 3. de lib. arbit. c. 12.

Idem, cap. 11.

Cap. 11.

In Enchirid. ad Laurent. cap. 1045

ipse faceret etiam de malefaciente. Et rationem istius rei eandem prorsus reddit, quam nos reddidimus; quia tunc & velle & nolle, perseverare & non perseverare, propter maximam statum istius libertatem, relictum erat in libero voluntatis arbitrio: Sic enim, inquit, oportebat

In Enchirid.
ad Laurent.
c. 105.
Ibid. c. 106.

primum hominem fieri, ut & bene velle posset & male. Nunc vero, ut statim addit, voluntas sub servitute peccati detinetur, qua fit ut bene velle non possit, sed voluntas per Christi gratiam debeat liberari & preparari. Similiter ista ratio est, cur Augustinus nunquam discretionem quæ vel in Angelis facta est, vel in hominibus innocentibus futura fuisset, gratiæ vel prædestinationi sed potius meriti tribuat, quibus videlicet ipsi seipsum, sponte sua bene vel male operando, discernent. Quod sicut ex eius principiis jactis apertissime sequitur, ita in libris de Civitate Dei ipse non obscure propalavit, quando de hominibus jam peccato perditis dixit: Non eos iam meriti, quandoquidem universa massa tanquam in vitata radice damnata est, sed gratia discernens. Vbi duplici modo indicat, in statu innocentie fuisse meriti discernendos, tum ex eo quod dicat, non eos iam discernens, tum quia causam affert, quia massa videlicet damnatione vitata est, hoc ipso nimirum palam indicans, olim cum esset massa integerima, non opus fuisse ut eos gratia discerneret, qui propriis meritis, hoc est, propria voluntate & libertate, quamvis non sine gratia, discerni potuissent. Nam inde fuit, quod locum illum Apostolicum: *Quis enim se dis-*

Lib. 14. de
Civ. c. 26.

cernit? nunquam nisi de hominibus lapsis, de quibus & Apostolus intellexit, intelligat.

Et sane cum Augustinus tam sollicitè tractat, adiutorium primi hominis & Angelorum non fuisse tale quæ fieret ut perseverarent, sed tantummodo sine quo perseverare non possent, hoc est, non fuisse tale quo Deus Angelis aut hominibus velle & perseverare donaret, sed tale quo velle & perseverare in eorum proprio relinqueretur arbitrio, ut sua sibi ipsi voluntate, quamvis non sine adiutorio, velle & perseverare donarent; impossibile profecto est, etiam solo naturali lumine rem istam metiendo, ut per ipsum adiutorium gratiæ discernentur. Nam usque ad ipsum nutum voluntatis accedentem, nulla adhuc discretio est, sed omnes in hæsitando pares: ipsum vero nutum voluntatis quo discretio fit, non tribuit, aut facit adiutorium, quia non est tale, quo fiat ut velint, seu, quo Deus donat ut velint, sed tantummodo, sine quo non velint, aut velle non possint. Ergo ex ipsa natura talis adiutorij, implicat contradictionem, ut adiutorium istud unquam eam discretionem afferat. Nam afferre discretionem non est aliud, quam efficere ut velint; istud autem adiutorio Angelico & primi status ex diametro adversatur. Est enim ipsissima natura adiutorij status lapsi; per quod ideo nunc discrevit hominem ab homine Deus, quia per illud operatur ac donat ut velint. Necesse est igitur ut Angeli sancti non gratia adiutorio, sed meritis suis, seu propria voluntate discreti sint.

CAPVT XIII.

Angeli ad gloriam electi sunt, non electione gratiæ, sed meritum.

QVOD si electio seu prædestinatio gratiæ non habuit in Angelis locum comparatione perseverantia, respectu gloriæ multo minus. Gloria enim proprie in ipsis fuit merces meriti, quo in veritate steterunt. Si ergo meritum non fuit ipsis specialis gratiæ donum, nec merces meriti esse potest. Nam in ipsa etiam ratione mercedis quædam oppositio includitur ad gratuitum donum. Vnde Apostolus de electione gratiæ, vi cuius sit gratuitum donum: *Quod*

1. de Cor.
c. 7.

1. de grat.
c. 10. art.
1. 2.

si gratia, iam non ex operibus, alioquin gratia iam non est gratia. Merces ergo operum, hoc ipso quo debetur operibus, non potest esse gratia, nisi opus cui merces debetur ipsum sit gratia, juxta quod Augustinus dicit: *Electi sunt per electionem gratiæ, non præcedentium meritum, quæ gratia est illis omne meritum.* Nam ista sola consideratione dictum ab Apostolo vult Augustinus respectu lapsorum hominum: *Gratia*

de quo satagimus: præmium scilicet per mansionis, id est, (non posse servire peccato) quod in vita æterna datur, non fuisse sanctis Angelis, nec Adamo, si persistisset, futurum gratiæ donum, sed meriti mercedem, quamvis nunc è contrario, lapsis sit gratuitum gratiæ beneficium: *Quid erit autem liberius* Lib. de C. libero arbitrio, quando non poterit servire peccato, & gratis. 11. quæ futura erat & homini, sicut facta est Angelis sanctis merces meriti. Nunc autem per peccatum perditum bono merito, hoc est, potestate habendi meritum per liberum arbitrium, non sine gratia ut explicatum est, in his qui liberantur factum est donum gratiæ, quæ merces meriti futura erat. Hoc est, gloria nunc est homini donum gratiæ, quia meritum cui redditur, donum gratiæ est. Tunc autem gloria non erat futura donum gratiæ, sed, quamvis non absque gratia, humanæ libertatis officium. De qua natura mercedis, & quod præmium non esset Angelis specialis gratiæ donum, plura diximus, cura de meritis primi hominis ageremus.

Ex his ergo conficitur quod præcedimus:

R. 1. 4

gloria

Vid. lat. lib.
de stat. primi
hom. c. 16.

Hoc in Angelis non fuit gratuitum gratia donum, sed merces quae merito non donato debeatur, ergo non fuit Angelis praedestinata praedestinatione gratiae. Nam illa sese invicem consequuntur, per gratiam dari & per gratiam efficaciter praedestinari. Si enim in tempore aliquid ex merito liberi arbitrii, hoc est, ex tali merito quod non est gratiae donum, a Deo datur, profecto ex tali merito efficaciter praedestinatur. Hoc enim est argumentum, quod contra Massilienses format Augustinus, ut supra diximus.

Nec vero hic opponi potest, gloriam posse gratis praedestinari, quamvis in tempore ex meritis detur; eo quod nunc in hominibus ita res ipsa fieri videatur. Hoc enim tunc tantummodo verum est, quando simul ipsa merita quibus gloria in tempore reddenda est, gratis praedestinantur. Tunc enim illa tota series beneficii, quo quis vult huius, non alteri gloriae tanquam praemium meritorum, quae ipsa gratis donanda praeparantur, profusum gratuito praedestinatur. Sed hoc in praesenti casu non potest habere locum. Iam enim demonstravimus merita non esse Angelis gratis data aut praedestinata, sed propria libertate, quamvis non sine gratiae adiutorio comparata. Ergo propter illa non potest Angelis gloria ex gratia praedestinata dici, sicut nec in tempore gratis data est, sed merces meriti fuit.

Cum ergo gloria non fuerit Angelis gratiae praedestinatione praeparata vel data, necesse est, illius praedestinationem fuisse meritorum. Nam gloriae ipsi aliqua ratione praedestinata esse, juxta divi Augustini principia, negari nullo pacto potest. Si enim damnatio impij Angelis praedestinata fuit, quanto magis iustis & sanctis gloria? Quod ex ipsa quoque praedestinationis notione, quam ex Augustino & Fulgentio supra dedimus, non minus certum quam perspicuum est. Quis enim Angelis in caelo gloriam contulit nisi Deus? Nec enim ipsi seipso sublimis illius contemplationis & beatifici amoris beneficio glorificare & beare potuerunt. Itaque non uno loco sanctus Augustinus tradit, Deum esse qui non solum homines, sed & Angelos beatos facit & eis beatitudinis praemium tribuit, ut in libro decimo quarto de Civitate Dei: *Donec, hominibus in statu innocentiae, alia maior felicitas daretur, quae beatissimis Angelis data est.* Et in libro vigesimo secundo ejusdem operis: *Qui casum, inquit, Angelorum voluntarium iustissima poena sempiternae infelicitatis obstrinxit, atque in eo summo bono permanentibus ceteris, ut de sua sine sine permissione certi essent, tanquam ipsius praemium permissionis dedit.* Itaque alibi generaliter dicit, quod *Deus praevidet quid de iustis impijsque facturus sit.* Quibus verbis ipsa

praedestinationis definitio, prout ab Augustino sepe tradita est, comprehenditur. Si ergo Deus eos glorificavit, hoc est, gloriam contulit, si Deus eis praemium permanentis dedit beatosque fecit, profecto se gloriam ut praemium eis daturum, & beatos facturum esse praescivit, ergo gloriam eis praedestinavit. Non autem praedestinatione gratiae, propter causam quam diximus, ergo praedestinatione meritorum: qualis est etiam praedestinatio damnationis, sed haec in malo, illa in bono. Haec igitur videtur esse ratio, cur in omnibus operibus Augustini nusquam reperitur, Angelos esse praedestinos. Nam, ut supra diximus, praedestinatio alicujus simpliciter dicta illa dicitur, quae Deus creaturam rationalem, ab initio usque ad finem, per donum aut opus suum beatificandam suscipit. Quod si qua tamen de Angelis hujusmodi locutio reperitur illa intelligenda esset, ut significaretur Deus eis vel sanctitatem illam in qua creati sunt, (de qua, quia res aperta est, nos non agimus) electione gratiae; vel certe beatitudinem electione meritorum praedestinasse: quo sensu dixit impios non solum ad meritum, ad mortem, ad supplicium, sed etiam damnandos praedestinos, ut supra vidimus. Multo ergo potius dici possent sancti Angelis, non quidem ad perseverantiam, quae volendo reinetur, sed praedestinatione gratis ad sanctitatem, cum qua conditi, vel ad gloriam, ad vitam aeternam, ad praemium beatitudinis, adeoque beandi, praedestinati, praedestinatione non gratis sed meritorum, quae Angelos ipsos sua voluntate, non sine gratia facturos, non se per gratiam specialiter facturum aut donaturum esse praescivit. Et sic fortassis locus iste de Civitate Dei intelligendus est, ubi sanctus Augustinus dicit, quod si felicitas in primis hominibus mansisset donec praedestinatorum sanctorum numerus completur, alia maior eis daretur, quae beatissimis Angelis data est. Vno enim ex tribus modis exponi potest, vel ut praedestinatio respiciat sanctitatem, & numerus sanctorum praedestinatorum dicatur, quia omnes omnino beatificandi ad sanctitatem gratuito praedestinati sunt; quia gratuito vel in ipsa creatione, vel in restauratione factificati: vel secundo, ut sancti omnes praedestinati etiam ad gloriam asserantur. Nam & istud verum est, partim electione gratiae, partim vero meritorum. Vel denique tertio praedestinatorum sanctorum numerus dicatur, pro praedestinato sanctorum numero, ut non sancti omnes generaliter praedestinati, praedestinatione videlicet gratiae, dicantur ad gloriam seu beatitudinem, sed numerus tantum; quod inde valde verisimile est, quia hoc in eodem illo libro aliquoties, & in alijs locis asserit, ut paulo latius inferius dicturi sumus.

Vide lib. 3.
de lib. arb.
c. 3.

Lib. 14. de
Civ. c. 10.

Lib. 22. de
Civ. c. 1.

Lib. 3. de lib.
arb. c. 3.

Lib. 14. de
Civ. Dei
c. 10.

CAPVT XIV.

Angeli non sunt electi efficaciter ad gloriam, ante prævisionem perseverantiæ, seu meritorum absolutam.

QUÏS QVIS itaque Augustini principia jam declarata, & propria lucis manifestis penetraverit, facile videt quid ad aliam questionem responderi debet, qua quæri solet, utrum Angeli absolute & efficaci voluntate ad obtinendam gloriam electi atque prædestinati sint, ante absolutam prævisionem meritorum? Nam quamvis recentiores aliqui affirmativam partem fidenter asserant, iuxta tamen Augustini mentem oppositum sine dubitatione teneri debet. Cujus ratio ex natura gratiæ fluit, quæ ad perseverandum gloriamque perseverando promerendam ipsis data est. Modus quippe electionis & executionis indicat modum intentionis. Gratiæ vero, quæ velut medium ad procurandam Angelis gloriam eligebatur, non eis dabat perseverantiam aut meritum, sed ab ipsorum voluntate, quamvis non sine gratiæ adjutorio, suspendebatur. Ex quo consequenter nascitur, ut gloria non nisi illis esset discernenda, quos spontaneâ voluntate sub gratiæ adjutorio perseveraturos esse prævidebat, non Deo peritam gratiam ut perseverarent, seu ipsam perseverantiam donante, sed Angelica, tamen non sine gratiæ præstante voluntate. Nam alioqui Dei prædestinatio de cõferenda gloria valde fuisset temeraria & incerta, sicut Angelo forte gloriam decrevisset, cui nec ipse meritum dare voluisset (quæ nullis dedit) & qui propria esset voluntate peccaturus. Ex quo & aliud incommodum non exiguum sequeretur, quod ut Dei prædestinatio impleri non posset, non in Dei sed hominis foret potestate. Si enim Angelus ipsi gratiæ adjutorio cooperari sponte voluisset, prædestinatio Dei de danda gloria fuisset impleta; sin autem noluisset, calla decreti effectus consecutione frustrata; ut ita non nisi conditionata esse potuisset voluntas, decretum ac prædestinatio Dei. Quæ sanè divus Augustinus, tanquam absurda vehementer abhorret. Nam contra Massilienses disputans, qui similiter initium fidei & perseverantiam in hominis potestate statuebant, non Deo ut velent & crederent donante, sed humana libertate faciente, absurdum esse tradit, quod Deus opera hominibus per gratiam donanda promississet, & consequenter prædestinasset, & tamen non daret eis initium fidei, sine qua opera bona habere nequeunt, sed hoc ab humana libertate expectaretur: sic enim, inquit, ut impleat, quod promissit Deus, in hominum est potestate. Nisi enim homo faciat, quod Deo non donante ad hominem pertinet, non faciet ipse quod donat. Hoc est nisi habeat homo fidem ex seipso, non implet Deus quod promissit, ut opera iustitiae dentur ex Deo. Ac per hoc ut promissa sua Deus possit implere, non est

A in Dei sed in hominis potestate. Quod si veritas & pietas nos credere velit, credamus cum Abraham, quoniam quæ promissit potens est & facere. Promissit autem filios Abraham; quod esse non possunt si non habeant fidem: ergo ipse donat & fidem. Vbi vides Augustinum ex natura divini promissionis, quæ non est aliud nisi prædestinationis explicatio, sic arguere: si Deus promissit opera donanda, ergo donat & fidem, sine qua opera esse non possunt; quia alioquin si Deus promissit opus, & ab homine petenda est fides, ut Deus impleat quod promissit, in hominis non Dei erit potestate; quod eodem profertur modo in promissione & prædestinatione gloriæ respectu Angelorum, & perseverantiæ, sine qua prævidente dari non potest, locum habet.

Hunc ergo ordinem gloriæ, meritis præcedentibus prædestinanda; perspicaciter videntur omnes illi recentiores, qui gratiæ adjutorium, per quod homines aut Angelos æterna felicitate potiri volunt, non aliud esse statuant, quantum ad operandi modum, quam quod Augustinus pro Angelis & statu innocentie proposuit, & à lapsorum hominum adjutorio tam accurata descriptione distinxit. Statim enim hoc ipso necessario consequens esse vident, ut omnino tali munitus adjutorio ad gloriam efficaciter eligatur, nisi postquam prævidet Deus, cum non esse tali adjutorio sua voluntate defuturum. Nam in istiusmodi adjutorio nulla omnino secuturi meriti certitudo est, sed omnimodo, quantum ad actualem influxum, instar habitus dominantis subditur voluntati. Unde tota influxus effectusque certitudo ex ipsa eadem voluntate, per præscientiam sic hauriri debet, ut nihil omnino certi de dando præmio, ab homine, aut Deo promitti, decerni, aut prædestinari possit, nisi prævolante præscientia, nutum, flexum, determinationemque voluntatis adjutorium secum ad agendum rapientis inspexerit. Sed aliter se res habet eo casu, quo si viderit Deus voluntatem adjutorio defuturam, alterius generis adjutorium assumere potest, quo faciat voluntatem ad velle & facere, quod volendum & faciendum est. Tunc enim gloria secure decerni ac prædestinari potest, etiam non prævisa absoluta determinatione voluntatis. Scit enim se in sua habere potestate voluntatem, ut ipsam per efficacissimum adjutorium flectere possit quo voluerit. Sed hoc in hyporbesi supponitur non habere in Angelis locum, utpote qui non adjutorio illo potentissimo ad implendam Dei voluntatem ac propositum tracti raptique statuuntur, sed suæ propriæ & libere relicti voluntati, non adjutorio ut velint donante, sed ipsa Angelica voluntate, pro sua libertissima indifferentis, faciente.

Quod

Præsent. Sicut
lib. de præ
destin. c. 10.
quod prædesti-

ita testantur
Molinus, &
Lapsi, & aliq.

lib. de prædestin.
c. 10.

Soarez lib. 1.
de predest.
c. 9. n. 7.

Quod vero à recentioribus, pro illa sua A
sententia asserenda, sumuntur omnia testimo-
nia Scripturæ & motiva, quibus Augustinus
probet electionem gratiæ respectu hominum
eodem modo in Angelis procedere, à veritate
prorsus alienum est, & non vulgarem doctrin-
am sancti Augustini & principiorum ejus im-
peritiam prodit: Nam illa Scriptura non est vo-
lenti neque currenti sed miserenti Dei, nunquam
Augustinus nisi circa miserabiles, hoc est, lap-
sos usus est, circa quos solos misericordia lo-
cum habet. Illam vero Deum operatur in nobis velle
& perficere pro bona voluntate, nunquam etiam
Angelorum voluntatibus aut primi hominis
applicuit, sed potius expresse multis modis &
constanter negat, Deum fecisse in Angelis bo-
nis velle atque perficere pro bona voluntate,
sed potius eorum arbitrio reliquisse, prout di-
versis locis fuse diximus. Unde & illud à ve-
ritate remotissimum est, quod Suarez dicit, B
illud principium quo contra Massilienses uti-
tur, initium fidei & omnium bonorum operum
ex Deo esse, etiam in Angelis esse verissimum. An-
geli namque in gratia cum bona voluntate
conditi habebant adiutorium quo crederent
si vellent, non quo fieret ut vellent. Nec ali-
ter nisi illo modo docebantur à Deo, vel tra-

hebantur à Patre. Ex quo fit, ut illa inter-
rogationes, in quibus heret Augustinus, Cur
hunc trahat & illum non trahat? Cur huic ita sua-
deatur ut persuadeatur non alteri? Non possunt
de duobus Angelis bono & malo fieri, sicut
ipsi putant, nec ab Augustino unquam de
ipsis factæ sunt. Angelis enim neque bonis
neque malis, ita suatum fuit ut persuaderetur,
quia per hoc in Augustini phrasi gratiæ Christi
efficacia designatur; sed persuasus à non
persuaso, non ex gratia, sed ex sola voluntate,
non sine gratia, discrimen accepit. Nec An-
geli jam semel sanctificati, ad patrem trahiti
sunt, vel secundum propositum vocati, prout
illæ phrasæ in Scripturis sonant. Significant
enim illum impulsus vocationis, quo agitur
& peragitur id ad quod trahimur & voca-
mur, quod gratiæ Christi proprium est, à gra-
tia vero Angelorum & primi hominis extra-
neum. Vnus est in Augustino locus, quo suam
sententiam aperte confirmari putant, quia in
libris de Civitate Dei dicit Angelos bonos am-
plus adiutos ad beatitudinis plenitudinem pervenisse.
Sed locus iste non recte ab eis intelligitur,
quem quia nos alibi ex professo declaravimus,
hic explicationi ejus superfedemus.

Lib. 11. de
Civ. c. 9.

Videbitis
lib. de pecc.
primi hom.
c. 14.

CAPUT XV.

Homines efficaciter electi sunt, non solum ad merita, sed etiam ad
ipsam gloriam, anteprevisionem absolutam meritorum: & cur
magis quam Angeli. Tres hallucinantium classes, quia
radicem diversitatis non agnoverunt.

EX omnibus quæ de Angelorum ele- A
ctione ac predestinatione differui-
mus, jam satis etiam elucescit, quid de
hominum lapsorum electione statuen-
dum sit, utrum & illi non aliter ad gloriam
eligantur, nisi ex previsione fidei, merito-
rum atque perseverantiæ: an vero vice versa,
quia Dei efficaci voluntate ad adipiscendam
gloriam, electione gratiæ electi sunt, fides
dilectio, merita, ipsis à Deo, efficacem inten-
tionem suam per gratiam exequentes, donentur.
Quæ quidem quaestio, tanquam quæ ob-
scura ac difficilis videtur, magna Scholastico-
rum contentione celebrata est. Sed revera in
Augustini principiis plana & facilis est. Nam
simul atque divinissimum istud discrimen
duplicis adiutorij quo sit alio, & sine quo non sit,
seu possibilitatis, & voluntatis, quod tam sollicitè
atque operosè & perspicuè sanctus Augusti-
nus tradidit, animo perceptum ac stabilimum
est, omnes confectum Scholasticorum nebulæ
diffugiunt, patetque lucidissime primos ho-
mines & eorum posteros, si in sanctitate & ve-
ritate steterint, non fuisse aliter eligendos
efficaciter ad gloriam, quam Angelos electos
diximus, hoc est, non nisi ex præcientiâ abso-
luta meritorum: lapsos vero & ex lapsu isto in-

stissime damnatos, efficaciter eligi ad gloriam,
antequam eos ulla merita præviderit habitu-
ros. Eo quod illa ipsa ad gloriam efficacis ele-
ctionis, omne meritum in illis gratis operetur.
Discriminis istius ratio, non est alia, nisi dis-
crimen adiutorij, quo Deus medium quod ad
gloriam ducit, hoc est, fidem & opera bona
leu merita, in utrisque operatur. In stantibus,
sive hominibus, sive Angelis non aliter ea
Deus facit, nisi quia dat eis posse si velint, vel-
le vero in eorum libero relinquit arbitrio. In
lapsis vero, sic ea Deus facit, ut non expectet
ab eis ut velint, cum aliquo adiutorio, sine quo
velle non possunt; sed ita, ut eis ipsam procur-
ret præparetque voluntatem, non solum ut
stent ac faciant si voverint, sed operando in-
victè per adiutorium quo, ut non nisi stent, &
faciant, & velint. Quod usque adeo in Au-
gustini sensu verum, est ut si Deus prævide-
ret per aliquod hujusmodi adiutorium non-
dum stentem esse voluntatem, aliud
assumeret, quo victore steteretur. De qua
istius adiutorij natura non est hic differen-
di locus, sed eam hic tanquam alibi fuse
stabilitam supponimus. Ex isto ergo prin-
cipio non est difficile doctrinam istam asserere.
Nam quis sit intentionis modus, efficax an
injusticæ,

Videbitis
lib. de pecc.
primi hom.
c. 14.

inefficax, non potest clarius quam ex electionis modo nobis innotescere. Sed talis medijs electio, quo certissime directissimeque finis assequendus est, evidenter clamat, agens efficaciter & infallibiliter ad propositum sibi finem velle pertingere; ergo per illud medium efficaciter illum intendit; ergo etiam ante previsionem absolutam medijs, quia ipsum medium, ex vi tam efficacis intentionis excogitatur, quaritur, & eligitur. Ex quo fit ut ista questio a solis illis qui adiutorij medicinalis Christi naturam non intelligunt, in dubium revocetur. Quotquot enim vel physicam istius adiutorij prædeterminationem docent, vel certe tantam ejus efficaciam ut cuiuscumque adhibetur sine ulla dubitatione profusus velit & faciat, non autem in ista indifferentia voluntatis relinquatur, ad usum aut non usum ab illo determinandum; nihil omnino de ista questione dubitant. Quod & ipsi contrariæ opinionis auctores profitentur.

Sed merito quæri potest, quæ sit causa à priori, cur nunc non olim tale medium, tam efficax assumatur, & consequenter, unde fiat, quod illa tam efficax intentio, nunc magis quam olim præcedat in Deo. Multi se fatigant frustra in assignanda ratione. Quod enim assumunt intentionem finis præcedere debere voluntatem circa media, verum est, sed non est necesse talem intentionem absolutam esse & efficacem. Nam in Angelis aliter factum est. Quod vero idem ipsi vel alij assumunt, totum salvandorum numerum ex divina & efficaci intentione præfixum esse, verum est, ut ex Augustino late declarabimus; sed non inde sequitur quod inferunt, talem intentionem Deum habere ex se necessario circa omnes qui futuri erant cives in illo regno. Numerus enim decreto ex se concepto definiri à Deo potuit, quamvis per solos illos, quos adiutorio sine quo non libera voluntate cooperaturos esse cernebat, impleteretur; vel si qui deficerent per efficacem intentionem ex ipsis qui defecerant, aliqui seligerentur & vocarentur, ex quorum substitutione prædestinati numeri plenitudo conflugeret: Sic enim re ipsa, ut patebit, factum est: ideo dicit, quod si in paradiso peccatum non fuisset, usque ad certum numerum sanctorum quem prædestinavit Deus, nascerentur homines; i. e. que quod tantus fuisset hominum numerus, si in illa felicitate nemo peccasset, quantus nunc per Dei gratiam de multitudine colligitur peccatorum. Nempè quia iste numerus præcise sufficiebat implendis sedibus, quas Deus implendas præstituerat.

Ratio igitur, cur homines magis quam Angeli tam efficaci intentione, ante previsionem operum eligantur ad gloriam, non est alia nisi quia sic placuit Deo. Placuit autem quia hic rerum status & congruus rebus ordo postulare videbatur. Erat enim congruentissimum, ut cum creaturas rationales, cum summa arbitrij libertate & potestate sine ulla concupiscentiali resistentia & prontate condidisset, experiretur prius ac patefa-

ceret, quid eorum liberrima voluntas posset nempe perseverare in collata sibi bonitate si vellet; quia non deerat adiutorium per quod, & sine quo non posset perseveranter bonum tenere quod venet. Hoc ergo factum ac demonstratum est in Angelis & hominibus quorum illi cum per liberum arbitrium partim in veritate steterunt, partim excidissent; hi vero penitus cum tota posteritate per idem liberum arbitrium perissent; quid erat naturalius & congruentius, quam ut iam etiam ostenderet, quid posset gratia sua potentissima beneficium. Quem duplicis gubernationis rationem & modum profunde tetigit & propalavit nobis Augustinus, quando tanquam de re sibi certissima pronunciat:

Quapropter sa. uberrime confitemur, quod rectissime credimus Deum non unumque rerum omnium sic ordinasse Angelorum & hominum vitam, ut si ea prout ostenderet quid posset, eorum liberum arbitrium, adinde quid posset sua, varia beneficium, inquit, qua iudicium. Nam quia posset liberum arbitrium in bonis Angelis patuit, qui per liberum arbitrium in veritate steterunt, ut ibidem adiungendo declarat. Et ait: Que tamen libertas voluntatis in illius primæ conditionis præstantia quantum valuerit apparuit in Angelis, qui diabolo cum suis cavente, in veritate steterunt. Gratia enim non fecit, ut in veritate starent, sed ut possent stare si vellet: liberum arbitrium fecit ut actu vellet & starent. Et ita apparuit primo quid posset liberum arbitrium. Nunc vero si quis salvandus est, necesse est, ut ostendatur, quid possit gratia beneficium. Nam ex ipso lapsu nostro Liberum arbitrium ad diligendum Deum peccati granditate perdidimus; non solum ut sine gratia adiutorio j. m. non posset homo diligere Deum quod nec integra libertate potuit, nec perfecta etiam beatus poterit, sed sic ut nisi Deus infirmo & captivo arbitrio, per aliud potentius gratia adiutorium ipsum velle & diligere & venire, & non recedere seu perseverare largiretur, nec velle posset nec diligere bonum, neque venire ad Deum, neque permanere cum Deo: Non est hoc omnino (videlicet ac-

cedere ad Deum & non recedere à Deo) in viribus liberi arbitrij quales nunc sunt. Fuerat in homine antequam caderet &c. Post casum autem hominis non nisi ad gratiam suam Deus vult pertinere, ut homo accedat ad eum: neque nisi ad gratiam suam vult pertinere, ut homo non recedat ab eo. Tanta ergo infirmitas hominis, imo oppressio libertatis ad agendum pietatis bonum, & servitus durissima peccandi, cui mancipatus est, causa fuit, cur Deus potentior gratiam elegerit ad salutem perditorum; quæ non amplius frustraretur effectu suo, sicut in tanto numero Angelorum totoque genere humano frustrata fuerat; nec amplius ab illa desultoria arbitrij levitate ac libertate penderet, sed ipsam libertatem à dominante peccato & voluntatem daret, operando non solum posse si vellet, sed ipsum velle atque perficere. Nimirum voluit Deus salutem captivorum hominum, non amplius in illa infirma reponere libertate, sed sibi ipsi tanto adiutorio

Vide l. eff. lib. de præd. & repro. n. 55.

lib. de Cor. & grat. 100

lib. de dona per ser. 6. 7.

Epist. ad V. 17.

lib. de dona per ser. 10. 7.

Lib. de Cor. & gratia. 12.

Ad adiutorium procurandum sumere: Nam si in tanta infirmitate ipsa voluntas ipsi relinqueretur voluntas sua, quemadmodum olim factum fuerat. ut in adiutorio Dei sine quo perseverare non possent, manerent: si vellet, nec Deus in eis operaretur ut vellet, nec ipsi scirent. Et ideo perseverare non possent, quia deserventes infirmitate nec vellet, aut non ita vellet, infirmitate voluntate ut possent. Nec ergo vera ratio fuit, si Deus ad adiutorium istud potentissimum, hoc est, in eum ad procurandum lapsurum salutem, ita infallibile deligeret, ut nulla resistencia aut pertinacia aut tentatione effectus suo frui rateret. Nam ut idem preclarissime notat: *Malet libertas est necessaria datus, ut tot & tantis tentationibus, quae in paradiso non fuerunt, donec perseverantia maneat atque firmata, in tam omnibus amonibus terrenis, et in illis suis vincatur et vincatur.* Cui libertati asserere dea & numeranda, neque rationem delictum est potentissimum, quo ipsa fieret indeclinabilis & insuperabilis: *subvenit enim est igitur infirmitati voluntatis humanae, ut divina gratia indeclinabiliter & insuperabiliter ageretur, & ideo quantum infirmitas non tamen desereret, neque adversitate aliqua vinceretur: sed tunc a manantia, cuius a invariata, cuius a cruciatu superaret.* Quemadmodum igitur captivitas libertatis ad agendum pietatis bonum, causa erat, cur tantum adiutorium Deus perditis revocandis ac salvandis adhiberet, ita causa fuit, cur Deus non amplius finem illum confusa quadam & inefficaci voluntate volentibus proponeret, sed esset effectus illis vellet atque intenderet, quibus ipsum velle & perseverare dandum esse cernebat. *Medij quippe tam efficaciis & infallibilis, & ut Augustinus loquitur, indeclinabilis & insuperabilis electio, efficacissime intentionis effectus certissimum argumentum est.* Ex quo fit, ut si quis recte de gratia adiutorio, quod lapsis erigendis & salvandis datur, iuxta divi Augustini doctrinam sentiat, in ista questione errare non possit; vel si erraverit, in Philosophia magis quam in Theologia lumen in pinget, ut qui distorte de medicamento & sinum connexionem & causalitate sentiat. Adjutorij vero utriusque status ignorantia & permixtio Theologiae propria est, quae maximas confusiones opinionum peperit, & plus quam cymmerijs tenebris universam doctrinam de gratia & praedestinatione complevit.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Aut. pred. physica.

Nam hinc accidit quod cum Doctores rem ab humana & philosophica consideratione remotissimam vi ingenij penetrare ac discernere conantes, ab Augustini principiis vel non intellectis vel neglectis, recessissent, in tres classes aberrantium distracti sunt. Primi repudiantes primum adiutorij genus, quo non datur velle voluntati, sed sine quo velle non potest; solumque secundum amplexi, quo voluntatem praetereminante ipsum velle & perseverare, sive Angelis, sive hominibus datur, recte & consequenter, ex vi medij tam efficaci intulerunt, Deum omnibus creaturis ratio-

nalibus quae ad beatitudinem perducuntur, absoluta & efficace voluntate, ante omnem meritum cuiusquam praescientiam, finem ipsum voluisse, & volendo praedestinasse. Alij abiecto secundo adiutorij genere, tanquam, quod fuit datus destruat libertatem, retento solo primo quod Angelis & hominibus primis datum est, inde quoque ulterius rectissime ratiocinando concludunt, nemini neque Angelis neque hominibus, neque stantibus, neque lapsis, Deum efficaci voluntate intendisse ac praedestinasse beatitudinis aeternae finem, ante praescientiam cooperaturae voluntatis; sed tantum modo inefficaci voluntate omnibus propositae gloriae, velut certaminis futuri praemium; omnibusque generaliter veluisse, si non propria libertate adiutorium Dei desererent, & a sanctitate cessarent. Vtrique illi in Augustini principia veramque Theologiam impigerunt, sed in ipsa tamen sua hallucinatione rectissimum & clarissimum in os, in aefilium, & de medijs & finis connexionem, tenuerunt.

Less. Molina A Lepid. etc.

Sed alij timidiores, cum ex una parte istud ipsum solum integrale voluntatis adiutorium ipsis arderent, tanquam in errori maxime consensuaneum, in cuius indifferentia usus ejus & cessatio relinquitur, ex alia vero cernerent Augustinum in Deo ponere vel supponere efficacissimam salvandorum quorundam voluntatem; ad plura aberratioe Theologiam simul atque Philosophiam violaverunt. Illam quidem, quatenus verum adiutorium Christi medicinali profus destruerunt, in tantum solo reservato quod Adami & Angelorum fuit; hoc est, ut illud describit Augustinus, *sine quo non potest homo in bono perseverare, si velit, ut autem velit in eius libero relinquit arbitrio.*

Suarez, cum sum.

Hanc vero, quatenus Deum efficaci voluntate intendere finem ante praescientiam meritorem statuerunt, quam per tale medium ab aliena suspensum flexibili voluntate exequatur: Sic enim, quod Augustinus non a veritate & pietate esse contrarium, ut promissa, & quod pejus praedestinata sua Deus possit implere, non erit in Dei sed hominum potestate. Non enim ipse per istam gratiam donat, ut perseverent, hoc enim repugnat essentialiter tali adiutorio (quicquid ipsi tandem in contrarium dicant) sed hoc humana voluntas quamvis non sine adiutorio concurrente facit. Apud nullos igitur istarum trium classium auctores veritas de praedestinatione reperiri potest, sed apud illos solos, qui distinctionem illam duplicis adiutorij, tenuissimam solidissimamque complexi, nec Angelis illam infirmitatem libertatis tribuunt, quam damnatis hominibus, nec istis infirmis tantam fortitudinem, quantum fortissimis Angelis; sed in medio cum Augustino gradientes, Angelis tribuunt adiutorium quod dat posse si velint, totumque securum glorificationis eventum ab eorum libertissima voluntate suspendunt: datur nato vero generi humano adiutorium, non solum sine quo accideret

Lib. de pred. ss. c. 10.

codice

cedere & permanere non possumus si velimus, verum
 etiam tantum ac tale ut velimus. Et duplici isti
 creaturarum statui & adiutorio, juxta veram
 & simplicem Philosophiam, duplicem inten-
 tionem Dei suam cuique proportionatam res-
 pondere dicunt: priori quidem statui simpli-
 cem quodammodo affectum, quo caelestem
 gloriam velut finem, omnibus ex animo desi-
 deret, & veluti certaminis braviū proponit,
 & ad assequendum voluntatem liberam & sufficien-
 tissimam facultatem dedit; posteriori verò affectū
 efficacem, quo illi qui sub priori statu & adju-
 torio ab illo pramio, vitio libera voluntatis
 exciderant, ad hoc ipsum efficaciter perducere
 decernit; & ex illa intentionis efficaciam me-
 dium infallibile & insuperabile assumit, adju-
 torium scilicet quo fiat ut invictissime quod bonum est

velint, & hoc ipsum deserere divitiis sine nolint. Hanc
 esse veram & genuinam D. Augustini mentem,
 de efficaci intentione, qua Deus prædestinatis
 hominibus gloriam cupit, ante meritum præ-
 scientiam, quæ ipse ex vi illius intentionis tri-
 buit, non aliunde magis clarescere & probari
 potest, quam ex natura gratiæ medicinalis
 Christi, quam suo loco asseruimus. Hanc si
 quis forte admiserit, & nescio quo tamen opi-
 nionis conceptæ præjudicio, electionem effi-
 cacem talis adiutorij & operum inde profluentium
 priorem esse putet, quam efficacem inten-
 tionem gloriæ tanquam finis, ex qua talis
 medij assumptio fluat; bonus profectò Theo-
 logus, malus Philosophus fuerit; cum quo de
 ista tanquam non ita magni momenti quaestione
 non contenderim.

CAPVT XVI.

Breviter perstringuntur quædam Scripturæ, quibus illa doctrina asse-
 ritur. Fusius solvitur ex Augustino, quo pacto Scripturæ Chri-
 stianas omnes electos & prædestinatos vocent.

Quam ob causam nec explicandis ur-
 gendisq; pro hac sententia Scripturis
 immorabor, quod à recentioribus
 quibusdam satis accuratè factū
 est. Nam illæ Scripturæ apud S. Marcum: Sed
 propter electos, quos elegit, breviabit dies illos. Et
 apud S. Lucam: Nolite timere pusillas grex, quia
 complacuit Patri vestro dare vobis regnum. Et apud
 S. Ioannem: Nemo rapiet eas (oves, id est præ-
 destinatos) de manu mea. Et: Alias oves habeo que
 non sunt ex hoc ovili, & illas oportet me adducere &
 vocem meam audient. Et apud Apost. Paulum ad
 Rom. Scimus quoniam diligentibus Deum omnia
 cooperantur in bonum, his qui secundum propositum
 vocati sunt Sancti. Nam quos præscivit & prædestina-
 vit conformes fieri imaginis filij sui &c. quos autem
 prædestinavit hos & vocavit &c. Et in eadē Epist.
 Non repulit Deus plebem quam præscivit. Et in Epi-
 stola ad Ephes. Elegit nos in ipso ante mundi con-
 stitutum ut essent sancti, & immaculati in con-
 spectu eius in caritate qui prædestinavit nos in adop-
 tionem filiorum per Iesum Christum secundum propo-
 sitū voluntatis sue. Et in Epist. S. Ioannis: Exie-
 runt ex nobis, quia non erant ex nobis. Nam si fuissent
 ex nobis permansissent utique nobiscum. Et in actis
 Apostolorum: Crediderunt quot quot erant præ-
 destinati ad vitam æternam, & huiusmodi signifi-
 cant manifestè ex peculiari Dei diligentis, &
 sibi complacentis, & eligentis, ac prædestinan-
 tis affectu & proposito, tanquā cardine profi-
 cisci, ut quidam præ ceteris credant, ut addu-
 cantur ad ovile Christi, ut vocè ejus audiant,
 ut brevientur tentationum dies, ne fortè pe-
 reant, ut non repellat eos, ut non rapiat eos
 quisquam de manu ejus, ut permaneant no-
 biscum; deniq; ut vocentur, ut iustificentur,
 ut glorificentur, ut eis omnia cooperentur in
 bonum. Ex quo intelligitur, istam electionem,
 non præscientiam fidei & perseverantiæ & su-
 peratarū tentationū præsupponere, sed è con-
 trario, ipsorum fidem, & fortitudinem contra

tentationes, & perseverantiam, & omnium re-
 rum cooperationem, & glorificationem, in
 electionem eorum & propositum & compla-
 centiam Dei, tanquam originem & funda-
 mentum ultimum resolvendum. Hæc igitur &
 similia satis accuratè apud recentiores quos-
 dam explicata & inculcata sunt, & objectio-
 nes quoque dissolutæ quæ ex Scripturis asserun-
 tur, ut quæstionem istam possemus sic inta-
 ctam præmittere.

Duo tamen duntaxat hic nobis præstanda
 esse video: Primum, ut objectionem quandam
 ex Scripturis, qua multum niti videntur ali-
 qui, ex Aug. principiis dissipemus; alterum ut
 hanc ipsam quam diximus Augustini mentem
 esse, paulò operosius altruisimus.

Quantum ad Scripturas attinet, distin-
 guunt aliqui prædestinationem & electionem,
 in incompletam, quæ immediatè est ad fidem &
 gratiam justificationis, & ad omnes justos per-
 tinet; & completam, quæ quis non solum ad ju-
 stitiam, sed etiam ad gloriam efficaciter eligitur.
 Dicunt igitur, quod ista verba electi, præ-
 destinati, præsciti, à Deo vocati secundum
 propositum &c. itemq; electio, prædestinatio,
 præscientia, propositum passim in sacra Scrip-
 tura accipiuntur pro incompleta electione &
 prædestinatione, quæ omnes justos respicit.
 Sic enim omnes fideles ad quos Apostoli scri-
 bunt, vocari sanctos, electos, prædestinatos:
 Nec usquam, inquit quidam, potest restringi ad solos
 salvandos. Proinde doctrina ista videtur à Scrip-
 turis esse pœnitens aliena; multò minus ex eis
 probari posse.

Respondetur, cum D. Augustini scripta ni-
 hil aliud spirent, nisi completam hominum
 prædestinationem ad gratiā & gloriam, quam
 ex sacra Scripturæ verbis se collegisse profite-
 tur; mirabili audacia dici, quod nusquam in
 Scripturis prædestinatio aut electio ad solos
 salvandos restringatur. Hoc est enim, uno ver-
 bulo

Leib. de
 prædest. &
 repro. sect.
 3. n. 31. &
 38.

bulo totam Aug. doctrinam de prædeterminatione reprobare: utpote cujus sensus tam remotus est ab ista recentioris istius sententia, ut fortè in univèrsis ejus operibus, electio aut prædeterminatio non significet illam incompletam, quam ipse prædicat. Nam in rei veritate electio & prædeterminatio, à qua quispiam electus & prædeterminatus dicitur, non potest esse incompleta sed completa tantum. Nemo enim nec ab Aug. nec à Scripturis, nec ab Ecclesia unquam vocatus est, aut vocari debet electus, aut prædeterminatus, nisi qui sic ad gratiam & fidem eligitur, ut simul etiam ad perseverantiã & gloriam eligatur. Est enim unus actus Dei, quo cuiuspiam salus tota per gratiam Dei acquirenda & largienda decernitur: usq; adeo, ut si tantum gratiam ei largiri constituerit, non electus ille aut prædeterminatus, aut secundum propositum Dei vocatus, sed reprobatus potius nuncupandus sit. Nam quamvis effectus prædeterminationis, & electionis, & propositi incompletus esse possit: nunquam tamen electio ipsa aut prædeterminatio incompleta esse potest aut vocari debet; quia esse incompletum respectu salutis, alienat vocabulum electionis & prædeterminationis, ut ab ea non possit absolute prædeterminatus atq; electus dici, sed tantummodo cum particula restringente, electus aut prædeterminatus ad fidem, ad justitiam, ex quo efficitur è contrario, ut juxta S. Augustini mentem prædeterminatio, electio, & propositum vocationis, nusquam in Scripturis usurpentur pro prædeterminatione & electione incompleta; neq; prædeterminati, electi, vocati secundum propositum, pro illis qui tantummodo ad justitiam ordinati & vocati sunt.

Dico itaq; non esse verum, quod ita generaliter sumitur. Nam imprimis verba Christi quibus apud Matthæum aliquoties electos nominat: *Nisi breviati fuissent dies illi, non fieret salva omnis caro, sed propter electos breviabuntur dies illi.* Itemque *Dabunt signa magna & prodigia, ita ut in errorem inducantur (si fieri potest) etiam electi.* Et apud Marcum. *Sed propter electos, quos elegit, breviati dies.* Satis aperte significat eos solos qui salvandi sunt. Nam ideo dicit breviandos dies, ut electi salvi fiant. Ideo quoq; indicat uterq; fieri non posse, ut in errorem inducantur electi cum nihil sit familiarius & possibilis, quam ut fideles quique non electi in errorem inducantur, ideo denique de iisdem electis loquens in eodem omnino sermone Christus per Matthæum dicit: *Congregabunt Angeli electos eius à quatuor ventis.* Et per Marcum: *Mitter Angelos suos & congregabit electos suos à quatuor ventis.* Quis sanæ mentis unquam aliter nisi de solis ad salutem æternam electis accepit. Sic & illa verba Christi: *Multi enim sunt vocati, pauci vero electi,* perspicuum est non posse intelligi, nisi de illis electis qui salutem consequuntur. Nam illos designat electos esse Christus, qui induti veste nuptiali in convivio permanserunt, ceteris in tenebras exteriores missis, ubi est stertus & stridor gentium. Vnde nihil in ore Christianorum familiarius, quam electos illos paucos, esse numerum salvandorum. Loco quoq; D.

A Pauli ad Romanos nihil manifestius, quando dicit: *Scimus quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonam, & quæ sequuntur.* Nam ne quibuscumque Deum quoquo modo diligentibus beneficium istud fieri putarem, statim restringens adjicit: *His qui secundum propositum vocati sunt; Nam quos præscivit, inquit, & prædeterminavit conformes fieri imaginis filij sui &c.* id est quos ipse diligendo approbavit, etiam prædeterminavit, ut fiant conformes filio, nempe in gloria? Nam ex ista prædeterminatione conformitatis imaginis filij sui, statim docet, omnes effectus gratiæ, vocationem, justificationem, & ipsam quoque glorificationem sequi: Sic enim pergit: *Quos autem prædeterminavit: hos & vocavit, & quos vocavit hos & justificavit illos & glorificavit.* Ubi August. observat eisdem illos quos Deus prædeterminavit, & non alios Deum vocasse, justificasse, & glorificasse, ut significetur istos omnes esse veræ prædeterminationis effectus. Vnde ejusdem tractatione loci præ manibus habens: *illi ergo electi, ut sæpe dictum est qui secundum propositum vocati, qui etiam prædeterminati atq; presciti.* Horum si quisquam perit salutaris Deus: sed nemo eorum perit quia non salutaris Deus &c. Non igitur sensus iste, ut objicitur, vim Apostolicæ exhortationis exlinguit, sed efficacissimū addit robur. Cum enim Romani propriæ infirmitatis conscij, quæ & ab Apostolo explicata fuerat, & neq; gentium Philosophiã, neq; peccati cognitione seu lege, fracta, sed magis aucta fuerat, merito diffidere posse viderentur, ne ingenta tamque inveterata vitia superare non possent, ostendit eis Apostolus, unde vires & victoriã contra peccatum & liberationem à corpore mortis sperare deberent, nempe à gratia Dei quæ est per Iesum Christum, & ab illa singulari dilectione & cura quam circa suos electos & prædeterminatos gerit. Quæ quidem tanta est, ut quos illo proposito dilectionis complexus fuerit, vocando eos, ad se venire faciat, justificari, & perseverare, & conformes fieri filio in gloria, ita ut nihil eos possit à charitate Dei separare. Itaq; Apostolus, post explicatã illam catenam vocationis, justificationis, & glorificationis, quæ ex prædeterminatione nascuntur, statim adjicit: *Quid ergo dicemus ad hæc? Si Deus pro nobis, quis contra nos? &c. Quis accusabit adversus electos Dei? &c.* Sed in his omnibus superamus propter eum qui dilexit nos. Ad quæ verba sic Aug. Merito sequitur vox ad regnum electorum. *Si Deus pro nobis quis contra nos? &c. Quam fortis autem perseverantia usque in finem munus acceperint, sequantur & dicant: Quis nos separabit à charitate Christi &c.* Cum igitur Apostolo justum esset sentire de Romanis, quod magna ex parte de isto numero prædeterminatorum essent, & ipsimet hoc prudenti fiducia de se sperare possent, ut qui jam primitias spiritus acceperat, profectò doctrina ista de tanta Dei erga electos dilectione, maximum robur exhortationi adjicit, ut fideles isti sperarent, se futuros in omnibus tentationibus ac difficultatibus, eodè Deo adjuvante victores. Sic enim & Apostolus ibidè in ejusdem exhortationis calce concludit, & August. eleganter & solidè eadem profus formula exhortationis

Matth. 24.

Ibidem.

Matth. 13.

Matth. 20.

Rom. 8.

Lib. de prædeterminatione. sancti. cap. 17.

Lib. de corr. grat. c. 7.

Rom. 8.

lib. de corr. grat. c. 7.

tionis ad quoscumq; Christianos usus est: *spera*, inquit, in Domino qui te predestinavit, qui te elegit, qui te iustificavit, qui tibi glorificationem sempiternam promissit, qui pro te morte non debitam sustulit &c. ad illum pertinet & times? Si Deus pro nobis quis contra nos? Qui proprio filio non peperit sed pro nobis omnibus tradidit illum, quomodo non & cum illo omnia nobis donavit? Resiste perturbationibus, ne consentias anxiis seculi. Non ergo doctrina de tali predestinatione ad nihil utilis est, nisi ad licentiam vite & desperationem, ut imprudenter dicitur, sed prudenter adhibita, summam fiduciam infirmis ingerit, se non obstantibus tot periculis, tentationibus, infirmitatibus, per omnipotentis atq; diligentis Dei adiutorium, aeternam salute potituros. Ut sane illi qui ad miseriam suam, libertatem arbitrii homines percipere docent, qua se toties proferri vident & sentiunt, nihil aliud nisi certissimam desperationis portam aperire videantur.

Sed, inquit, ex Scriptura perspicuum est, huiusmodi nuncupationes, electi, predestinati, vocati secundum propositum, sancti &c. ad integras Ecclesias saepe dirigi, ex quibus multi non sunt electi & predestinati, prout non nisi salvandos comprehendit. Nam ad Ephesios dicit Apostolus: *Sicut elegit nos &c. Qui predestinavit nos. In quo & nos sorte vocati sumus, predestinati &c.* Vbi ad omnes Ephesios ac de omnibus loquitur. Et ad Romanos: *Salutate Rufum electum in Domino. Et ad Colossenses: Induite ergo vos sicut electi Dei sancti & dilecti viscera misericordiae.* Et S. Petrus scribit: *Electis advenis secundum praesentiam Dei.* Et ibidem: *Vos autem genus electum.* Et similia, ergo electi & predestinati dicuntur ab electione & predestinatione incompleta, videlicet ad iustitiam.

Respondetur, electi & predestinati semper in illis locis idem significant, illos videlicet qui ad salutem aeternam ipsa consequendam a Deo diligente praedeterminati sunt: sed non animadvertunt qui illa obiciunt, congruentissimum esse modum & usum atillimum loquendi communitatibus, ut in commendando sic eas alloquamur, quasi omnes essent boni, & in reprehendendo vice versa, quasi omnes essent mali; cum tamen laus ista & vituperium non nisi in quosdam tantum proprie cadat; qui loquendi tropus synecdoche vocari solet. Tota Scriptura exenplis plena est. & Augustinus regulam istam frequenter tradit:

Scripturae, inquit, mos est, ut loqui de parte tanquam de toto, sicut Corinthios in primis Epistola sua parvibus ita laudat, tanquam omnes tales sint, cum essent laudabiles quidam eorum: & postea in nonnullis Epistola ipsius locis ita reprehendit, tanquam omnes culpabiles essent, propter quosdam qui tales erant. Istam divinarum scripturarum consuetudinem per omne corpus literarum eius creberrime sparsam, quisquis diligenter advertent, nulla dissolvit, qua inter se videntur esse contraria. Et hoc declarat exemplo istius electionis, de qua loquimur, quia Apostolus quasi de omnibus Iudaeis loquens, dicit eos secundum electionem dilectos propter Patres: cum tamen hic ostendat, inquit Augustinus, non illos inimicos Iudaeos, sed electos esse ad electos. Et

A in libro quem ad Donatistas post collationem scripsit, eandem regulam tradit: *Mox suo Scriptura loquitur, qua sic arguit malos, tanquam omnes in eo populo mali sint, & sic consolatur bonos tanquam omnes ibi tales sine. Quod ne quis ad vetus tantum Testamentum, non etiam ad novum pertinere crederet: Ecce & ad Corinthios, inquit, sic Apostolus loquitur: Paulus vocatus Apostolus Ecclesia quae est Corinthi sanctificatis in Christo Iesu vocatis sanctis &c. Gratias ago Deo meo qui in omnibus divites facti estis, ita ut nihil vobis desit in ulla gratia. Quis haec audiens credat in Ecclesia Corinthiorum esse aliquos reprobos, quandoquidem verba ista sic sonant, velut ad omnes directa sit ista laudatio? Et tamen paulo post dicit: Obsecro autem fratres, ut id ipsum dicatur omnes, & non sint in vobis schismatici. Rursus tanquam in hoc horrendo viro velut omnes arguens, ap. ius increpans dicit: Divisus est Christus? Numquid Paulus crucifixus est pro vobis? &c. Ecce omnes ita laudantur, & sancti vocantur Corinthij quasi nulli inter eos essent reprobi. Et in quaestionibus super Genesim, cum disquireret, quo pacto duodecim filij Iacob in Mesopotamia nati dicerentur, ubi Benjamin non erat natus, ita respondet, ac si praesentem nostram difficultatem sibi solvendam suscepisset: Nulla, inquit, est facilior solutio quaestionis huius, quam ut per synecdochen dictum accipiat. Vbi enim pars maior est, aut potius solet eius nomine etiam illud comprehendere quod ad ipsum nomen non pertinet. Eo modo locutionis puto & illud a Domino dictum: Nonne ego vos duodecim elegi, & unus ex vobis diabolus est? Et non ad electionem etiam ipse pertinere videatur. Non enim facile invenitur electorum nomen in malo, nisi ubi mali eliguntur a malis. Vides hic duodecim electos dici, ubi tamen unus diabolus esset. Vnde adjungit iterum Aug. Illud attendamus ubi ait: Non*

B de omnibus vobis dico, ego scio quos elegi: Vbi declarat ad electionem non pertinere nisi bonos. Ac per hoc illud quod dictum est, Ego vos duodecim elegi: per synecdochen dictum est, ut nomine maioris meliorisq; partis, etiam illud complecteretur, quod ad ipsum nomen non pertinet.

Cum ergo sit sacrarum literarum consuetudo ista generalis, peculiariter tamen, quando populo Dei, hoc est, Christianis loquimur locum habet & habere debet, ut eos ita conveniamus, quasi omnes fideles & sancti, & in regnum Dei predestinati haberentur. Nam reprobatum a Deo esse, res est non solum nobis ad dirigendum vehementer ardua & occulta sed etiam auditoribus ingratiissima, ut non debeat eis proinde quasi in faciem ingeri. Ita de hac ipsa re nos Aug. docuit: *Si & de his qui non perseverant, aliquid placet dicere vel necesse est, cur non per seorsum a saltem dicitur, ut paulo ante a me dictum est: primum ut non de ipse in populo audiunt, hoc dicitur, sed de alijs ad ipsos, ut est ut non dicitur, si qui obediunt, si qui predestinati estis recipiendi: sed si qui obediunt, & cetera per verbi personam tertiam, non per secundam? Res enim non optabilis sed abominabilis dicitur, & auris sine atque odiosissime quasi in audientium frontem compellendo dicitur, quando quis eis quibus loquitur, dicit: Et si qui obediunt, si predestinati estis recipiendi &c. Quod enim sententia dixerit si ita dicitur: Si qui autem obediunt, sed in regnum eius &*

Lib. ad Donatist. post Collat. c. 20

Ibid. c. 21.

Quaest. 17. super Genesim.

Ibidem.

Lib. de dono persever. c. 20

gloriam prædestinati non sunt, temporales sunt, nec usque in finem in eadem obedientia permanebunt? Nomen & veritas eadem res & congruentius dicitur, ut non ipsi tantum malum tanquam optare videamur, sed de alijs referre quid oderint, nec ad se existiment pertinere sperando optandog, meliora? Ex qua regula paulò superius vehementer improbat & illum loquendi modum, quo quis populum Dei compellans diceret; Ita se habet de prædestinatione definita sententia voluntatis Dei, ut alij ex vobis de infidelitate accepta obedienti voluntate veneritis ad fidem vel accepta perseverantia maneat in fide, quantumvis verissimum sit quod dicitur alios accepta perseverantia manere & alios non manere. Causam reddit: Si enim Ecclesia Dei loquimur, si credentibus loquimur, cur alios eorum ad fidem venisse dicentes, ceteris facere videamur iniuriam, cum possimus congruentius dicere: ita se habet de prædestinatione definita sententia voluntatis Dei, ut ex infidelitate veneritis ad fidem, accepta voluntate obedienti, & accepta perseverantia maneat in fide. Ecce omnes quos alloquitur vult haberi tanquam credentes, & tanquam perseverantes, accepto perseverantia dono, ex definita sententia prædestinationis Dei. Nimirum, quoniam æquum est, ut speremus optemusque meliora. Ex qua consideratione & Apostolus dixit, cum omnes reprehendisse videretur: *Consulamur autem de vobis dilectissimi meliora & viciniora salutis, tamen ea loquimur. Et ad Philipenses alloquens universos: Confidens hoc ipsum, quia qui capis in vobis opus bonum perficit usque in diem Christi Jesu. Sicut est mihi in istam hoc sentire pro omnibus vobis.*

His igitur verissimis, & rationi, humanitati, prudentiæque maxime consentaneis fundamentis nixus Augustinus, non uno loco docet, omnes Christianos, quos pie in Christo vivere videmus, tanquam electos & prædestinatos tractandos & habendos esse, & Scripturas sacras in eundem hunc modum de omnibus locutas, & nobis ipsis earum imitatione loquendum. Nam in libro de correptione & gratia, Scripturæ locum tractans quod dicitur multos discipulorum ejus ab ille retro: Numquid non & isti, inquit, discipuli appellati sunt, loquente Evangelio, & tamen non erant verè discipuli, quia non manserunt in verbo eius, secundum id quod ait: si manseritis in verbo meo, verè discipuli mei estis. Et illam quodammodo repugnantiam solvens: Quia ergo non habuerunt perseverantiam, sicut non verè discipuli Christi, ita nec verè filij Dei fuerunt, etiam quando esse videbantur, & ita vocabantur, Appellamus ergo eos & electos Christi discipulos & Dei filios quia sic appellandi sunt, quos regeneratos pie vivere cernimus; sed tunc verè sunt, quod appellantur, si manserint in eo propter quod sic appellantur. Et in eodem libro paulò superius: Et tamen quis neget eos electos cum credunt & baptizantur, & secundum Deum vivunt? Plane dicuntur electi à nescientibus quid futuri sint, non ab illo qui eos novit non habere perseverantiam qua ad beatam vitam perducit electos, sicut, illos ita stare ut præseret esse castros. Ex qua norma dicit in Psalmos: *Electi quidem*

A Dei sunt omnes sancti, & habemus hoc in Scripturis sanctis. Et in libris de Civitate Dei: Cum omnes boni fideles electi merito nuncupentur. Et in libro de ovibus, apertè docet, quamvis in populo Dei quidam sint hirci, hoc est, reprobati à Deo, tamen omnes tanquam oves habendas & compellandas, & à Scripturis compellatas esse: Postea de hircis nullam facit mentionem, Deus apud Prophetam, semel illos nominavit, ut sciremus illos esse. Ipse enim illos bene novit. Postea sic loquitur tanquam omnes sint oves. Primo quomodo ipse videt; postea quomodo nos videmus locutus est, hoc est, quasi omnes essent oves prædestinatæ: Nam sicut prædestinatione & præscientia oves & hircos illi solus qui prædestinare potuit, qui præserere. Modo quia omnes sub iugo Christi sunt, & omnes ad gratiam Dei accedunt, ovem te putas, hircum te ferè Deus novit: sed tanquam ovis audi quod audi. Hic non solum Scriptura sed & Augustinus ipse in illo ipso loco ubi in populo Dei alios prædestinatos, alios reprobos esse tradit, omnes tamen tanquam prædestinati essent, sua oratione compellat. Et in sermonibus de diversis, competentibus universos tanquam sanctos & prædestinatos convenit: Excitami ergo ad hæc concreti, discreti. Concreti bonis, discreti à malis. Electi, dilecti, præfati, vocati, iustificati, glorificandi, ut crescentes juvenescentes ac senescentes in fide &c. Et in sermonibus de verbis Apostoli, & se & omnes auditores prædestinatos vocat: *Prædestinati enim tam sumus, & antequam essemus, vocati sumus, quando Christiani facti sumus. Et iterum: Filij Dei sumus, prædestinati, vocati, iustificati: Filij Dei sumus, & nondum apparuit quid erimus. Nempe quia de omnibus credentibus hoc pie credendum est. Unde de omnibus alibi dicit: Vixit in æternum præparabo semen tuum, non tantum illam carnem Christi natam ex Maria Virgine, sed etiam nos omnes credentes in Christo. Et de singulis personis aliquando alio in loco: Spera in Domino qui te elegit ante mundi constitutionem, qui te prædestinavit, qui te vocavit, qui te impium iustificavit, qui tibi glorificationem sempiternam promisit, qui pro te mortem non debuit sustulit, qui pro te sanguinem fudit, qui te in se transfiguravit quando dixit: Anima mea turbata est. Ad illum pertines & times? Si Deus pro nobis quis contra nos? Qui proprio filio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum. Quo modo non & cum illo omnia nobis donavit? Et de semetipso verba Psalmi tractans: In manibus tuis sortes meae: In potestate tua, inquit, sunt sortes meae. Non enim ullam vi-deo meritum, quo de universa impietate generis humani me potissimum elegisti ad salutem. Et si est apud te insus & occultus ordo electionis mea, ego tamen quem hoc latet, ad tunicam Domini mei sorte perveni. Ex quibus omnibus alijsque non paucis, quæ ex Augustino depromi possent, perspicuum est, Scripturas sacras quando de omnibus Christianis tanquam electis & prædestinatis loquuntur, non loqui de prædestinatione vel electione incompleta, quæ nulla est, sed de electione & prædestinatione unica, quæ in Ecclesia Dei nota est, vera atque completa, à qua simpliciter, Christianorum omnium*

Lib. de dona persever. c. 22

Phil. 1.

Lib. de corr. grat. c. 9

Ibidem.

Lib. 6. 7.

Pf. 140.

Lib. 7. de Civit. c. 13

Lib. de ovibus cap. 10.

Lib. 8. de divers. c. 9.

Serm. 16. de destinati enim tam sumus, & antequam essemus, vocati sumus, quando Christiani facti sumus. Et iterum: Filij Dei sumus, prædestinati, vocati, iustificati: Filij Dei sumus, & nondum apparuit quid erimus.

In Psal. 33.

Serm. de S. lauren. in append.

In Psal. 39.

omnium phraſi, electi & prædeſtinati dicuntur, illi qui ſalvandi ſunt. Sed ita de illis omnibus loquuntur, quamvis in eos multi reprobi ſint, quia æquum eſt nos de omnibus ſentire & loqui, quoſpie in Chriſto vivere certimus, donec Deus aliud patefaciat, quando illuminabit abſcondita tenebrarum & manifeſtabit conſilia cordium. Quid enim de Sanctis recentiores illi dicturi ſunt? Nam & *1. Corinth. 1.* Apoſtolus Corinthiōs omnes *Sanctificatos in Chriſto Jeſu, vocatoſq; ſanctos* nominat. Et ad *Romanos: Omnibus qui ſunt Romæ, dilectis Dei vocatis ſanctis.* Et ad *Ephēſios: Omnibus ſanctis qui ſunt Ephēſi.* Et ita in omnibus ſere Episto- *lis.* Sicut igitur omnes Sanctos vocat, quorum

non pauci erant ſancti, ſic etiam ex illa regula jam ante tradita, omnes electos & prædeſtinatos vocat, quamvis ex eis in eorum numero pauci ſint. Ut ſapē novitas mihi magnū eſſe videatur, qua recentior ille Scriptor, ut illas ignotiſſimas Auguſtino ſententias, quas tueri aſſerat, confidenter dicit, nuſquam electos & prædeſtinatos reſtringi ad ſolos ſalvandos; cum potius nuſquam ad alios ſignificandos extendantur.

Et hæc ad illam objectionem qua ex Scripturarum ſacrarum phraſi petebatur, abunde ſatis ſunt. Nunc ad alterum caput, quod a nobis præſtandum eſſe ſupra diximus, accedamus.

CAPVT XVII.

Prima probatio iſtius ſententiæ ex varijs Auguſtini locis, quibus generaliter talem voluntatem efficacem electionis ad gloriā, ante meriti præſcientiam ſtatuit.

NA M, quia nonnulli qui non ſatis recto voto ſanctiſſimi Doctoris ſcripta percurrunt, ut eum in præconceptas ſuas ſententias quaquā vid trahant, etiam in hoc eum ſibi favere gloriāntur, quod nullam in Deo agnoverit efficacem intentionem gloriæ alicui conferendæ, ante præſcientiam meritōrum, operæ præmium fuerit ex alijs diverſis capitibus & locis, quā eis quæ libavimus, ſententiam ejus, adjuvato medicinali potentiffimo, quod tantopere prædicavit, conſentaneam patefacere. Nam quamvis iſte difficultatem iſtam nunquam ex profeſſo diſputaverit, ut quam per le ſuppoſita tali medicinali adjuvato natura, cui libet mediocris Philoſophiæ vel communis iudicii viro perſpicuam eſſe crederet; non tamen propterea de hac re nihil ei ſubinde per tranſſennā excidit, ex quo mens ejus manifeſta, & certa intelligi poſſe videatur.

Imprimis enim docet Auguſtinus diverſis in locis, quod quando Deus vult aliquem ad ſalutem, & ad regnum cælorum adducere, tanta tunc efficaciacia hoc in hominum voluntatibus exequatur, ut nihil eum impedire poſſit, quo minus ſinem ſuum quem obtinere voluit, aſſequatur. Hoc autem aperte ſignificat, præcedere tunc in Deo efficacem intentionem aſſequendi finis, qui eſt conſtitutio in regno cælorum, & ex illius efficaciacia fieri, ut omnia obſtacula perſumpantur: Deo, inquit, *volenti ſalvum facere nullum hominum reſiſit arbitrium.* Sic enim velle & nolle in volenti aut nolenti eſt præſtate, ut divinam voluntatem non impediat nec ſuperet præſtatem. Vbi clare ſignificatur efficacem voluntatem ſalvandi, cauſam eſſe, cur tantā fortitudine omnia impedimenta diſſidentur, & voluntates ipſæ quantumvis pertinaces torqueantur ad aſſequendum ſeruum Dei, qui eſt ſalvum facere. Nam ſalvum facere non eſſe aliud Auguſtino, quā conſtituere ſalvum in regno Dei, ex ipſo eodem certum eſt, qui hoc ipſum declarat ſimilitudine à Saule ſumptā, quem cum voluit conſtituere Deus Regem in

regno Iſrahel, omnium voluntatem inclinavit ut fieret quod decreverat. Nam in eodem capite declarans, id quod verbis citatis dixerat: *Non eſt itaque dubitandum voluntati Dei, qui in cælo & in terra omnia quæcumque voluit fecit, humanas voluntates non poſſe reſiſtere, quo minus faciat ipſe quod vult, quandoquidem etiam de ipſis hominum voluntatibus, quod vult eum vult facit.* Quis non videt hic voluntatem Dei efficaciffimam de aſſequendo intento fine, cauſam eſſe cur talia ad convertendas voluntates eligat inſtrumenta, ut non poſſint reſiſtere? Fincem autem iſtum eſſe quem dixi, ſalvum facere, hoc eſt, conſtituere ſalvum in regno Dei, ex ſubjunctis patet ſimilitudinibus. Prima quidem de Saule: *Niſi forte quando Deus voluit Saulis regnum dare, ſic erat in poteſtate Iſrahelitarum ſubdere ſe membrato viro, ſive non ſubdere quod utique in eorum erat poſitum voluntate, ut etiā Deo valerent reſiſtere.* Altera verò de Davide, quem ut ibidem ait, Dominus in regnum ſucceſſu proſperiore conſtituit. Cum enim Deus eum vellet Regem facere, fecit ut hoc ipſum Iſrahelites vellent, quia inquit, *Deus hoc in eis egit qui in cordibus hominum quod voluerit operatur.* Et ut indicaret quanta poteſtate hoc fecerit, ne forte intento fine ſuo fruſtraretur: *Nunquid ille (Amasai) poſſet adverſari voluntati Dei, & non potius eius facere voluntatem, qui in eius corde operatus eſt per ſpiritum ſ. quo induſus eſt ut hoc veller, diceret, & ſaceret? Nempe, ut quemadmodum ſubijcit, conſtituerent Regem David ſuper omnem Iſrahel.* Itaque cōcludens diſcurſum ſuum eo proſus quo dixi modo, quod cum Deus intendit aliquem in regno cælorum conſtituere, nihil impedire poſſit, quo minus obtineat finem ſuum, ſic ſubjungit: *Si ergo cum voluerit Reges in terra Deus conſtituere, magis habet in poteſtate voluntates hominum quā ipſi ſui, quis alius facit ut ſalubris ſit correptio, & fiat in correpti corde correptio, ut CALESTI CONSTITVATUR IN REGNO? Eo cum iſta ipſa exempla propter aliam cauſam à Maſſilienſibus impugnata fuiſſent; omnem ambiguitatem, quæ diſciplinam adhuc ſuper-*

esse posset, absterfit. Nam resumens in libro de præddestinatione Sanctorum, id quod in alio jam citato de Correctione & gratia dixerat: Scripturâ esse, inquit, probavimus cum Deus VULT fieri, quod non nisi volentibus hominibus oportet fieri, inclinari eorum corda ut hoc velint, eo scilicet inclinante, qui in nobis mirabili modo & ineffabili operatur & velle. Quid sit autem illud quod Deus VULT, hoc est, intendit fieri, & tamen non nisi per homines oporteat fieri, statim adjicit: An forte quia ostendimus hoc Deum egisse in cordibus hominum, & ad hoc perduxisse quorum ei placuit voluntates, ut REX CONSTITVERETUR SAUL, SIVE DAVID, ideo hac exempla causa huic convenire non putant, quoniam non hoc est temporaliter REGNARE in hoc seculo, quod est in ÆTERNVM REGNARE CVM DEO. Et adhuc manifestius addit consequenter: Ac per hoc existimant AD REGNA TERRENA FACIENDA Deum inclinare, AD REGNUM VERO CÆLESTE OBTINENDVM Deum non inclinare quorum voluerit voluntates. Et statim probat etiam cum Deus vult Reges in cælo fieri, sic eorum corda converti: Sed puto, inquit, PROPTER REGNUM Cælorum non propter regnum terrenum esse dictum: Inclina cor meum &c. Crediderunt quotquot erant ordinati in vitam æternam, Quibus & alijs adductis litterarum sacrarum locis, tandem concludit: Audiant hæc & alia quæcumque non dixi, quibus ostenditur Deus ad REGNUM ETIAM CÆLORVM & ad VITAM ÆTERNAM PARARE & convertere hominum voluntates. Et adhuc inferius: Cognate autem quale sit, ut credamus ad constituenda regna terrena hominum voluntates operari Deum, & ad capeendam regnum cælorum homines operari voluntates suas. Et de Davidis ad regnum, tanquam ad intentum finem,

de præd. est sanct. c. 2. 2.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

A. electione, & ejus à tribulationibus, liberatione, per quam finem istum assequi debebat, alio in loco: Cum ergo David Deus elegeret, & prælegisset & prædestinasset ad regnum, noluit & ipsum David anteregnum tenere, quam primo à persequentibus liberaret, ut etiam in hoc ipso figuraret nos, id est corpus eius cuius corpus caput Christus: hoc est, ut figuraretur, quod Deus ad istum modum etiam eligit, & prælegit, & prædestinat homines ad regnum cælorum, & hanc voluntatem liberando eos à tribulationibus exequitur. Si quisquam non delirus de rebus humanis ita loqueretur, ut diceret, quando Princeps supremus vult aliquem constituere tribunum militum, vel provinciam gubernatorem, ita hoc exequitur fortiter, ut nihil ei resistere possit, quin ita fiat, nemo nisi stolidus, dubitare posset, quin voluntas illa Principis esset efficax & antecederet prævisione absolute futuritionis mediocrum, quibus hoc exequitur. Ipsa est enim causa, cur media tam certa & infallibilia deligantur & adhibeantur, & futura sint ne forte propositum voluntatis istius irritum fiat. Ex quo sanè necesse est, plus Deum & efficacius finem diligere, æternam vitam & gloriam & regnum, quam ea quæ adhibet media, & mediorum assumptionem, non alia ex causa fluere, quam ex præconcepta efficaci intentione istius finis. Quod etiam aperte ac disertè dicit alio in loco, ubi de solo cælesti regno mentio fit: Ipse nos minus diligit quales nunc sumus; & huic ideo liberat, ne semper tales simus. Quod cum obscurius dictum esset, explicans quid hoc sibi velit: Ipse dominus illam que futura est vitam nostram, qualis in nobis futura sit sciens, hoc est æternam gloriam prædeterminatione plus amat, ut ad eam nos amando perducatur.

In Psal. 51. in initio.

Tract. alij. in Ioan.

C A P V T X V I I I.

Secunda, ex voluntate singulari salutis parvulorum.

S E C V N D O sapè Augustinus in particulari de parvulis docet, quod quando vult omnes salvos facere in regno cælorum, impedit mortem omnesque causas, quibus inane fieret decretum voluntatis ejus, denique procurat oportune baptismum, quo in sanctitate moriantur, ne alioquin in eis prædestinata salus adimatur. In quo sane agendi & procurandi modo, velle quod finis ille salutis æternæ non efficaciter diligatur, antequam ista media adhibita esse videat, nec ex illo tanquam scopo fiat quod omnia cooperentur implenda intentioni Dei, nimiam videtur esse pervicacia. Sic ergo loquitur Augustinus: Quam queso allaturi sunt causam, quod alius sic gubernatur, ut baptizatus huic exeat, alius infidelium manibus traditus, vel etiam fidelium, prius quam ab eis baptizandus offeratur, exspiret? Et instantius paulò post: Et cur providentia Dei, cui nostri capilli numerati sunt, sine cuius voluntate non cadit passer in terram que nec fato premitur, nec fortuitis casibus impeditur, nec alla iniquitate corrumpitur, ne remaneantur ad hæreticam cælestem non consulti

Epist. 105.

Ibid.

A. omnibus parvulis filiorum suorum, & nonnulli consuevit etiam parvulis impiorum? Quod declarat exemplo parvuli ex stupro nati, qui casu baptizatus, sit æterni consorti & particeps regni. Quam questionem & alijs nonnullis locis facit, ita ut dicat, quod quibusdam parvulis quibus vult, etiam non volentibus neque currentibus subvenit, & alijs, quibus non vult subvenire, non subvenit, itemque quod parvulis fidelium pereuntibus, si vellet huic lavacri gratiam procuraret, in cuius potestate sunt omnia. In ista igitur expedienda questione reddendaque istius diverſitatis ratione plerumque Augustinus recurrit ad altitudinem judiciorum Dei, quam in eo positam esse indicat, quod unum elegerit atque prædestinaverit, alterum non. Nam libro 4. contra Iulianum, cum eandem ventilasset questionem, eo tandem venit: Novit Dominus qui sunt eius; & in eorum salute atque in suam regnum introductione certa est voluntas eius, certa, quia nullis impedimentis obstantibus certo assequitur id quod vult, videlicet introductionem in regnum. Nam & in illo loco, Novit Dominus qui sunt

C. lib. 2. ad Bonif. c. 7. 4. cont. Iul. c. 8. Vide ibi de dono pers. c. 11. Lib. de Cor. & grat. c. 8.

Lib. 4. cont. Iul. c. 8.

qui sunt eius, quem ex Apostolo citat, semper illam decantatam Dei prædestinantis præscientiam intelligere solet. Vnde & alibi, cum diu prædestinationem illam & electionem gratiæ, id est, gratuitam, tanquam radicem diuersitatis gratiæ negatæ vel datæ prædicasset, exprimens, quid illa electio respiceret: *Ex his*, inquit, electis ante constitutionem mundi,

A nemo perit, quacunq[ue] ætate moriatur. Absit enim, ut prædestinatio ad vitam, sine sacramento mediatoris finire permittatur hanc vitam. Quæ prædestinatio ad vitam nempe æternam sive beatitudinem significatur esse radix, cur sacramentum acquirendæ istius vitæ quoquo modo ei procuratur, antequam ex hac vita discedat,

C A P V T X I X.

Tertia, ex voluntate illa, quæ velut radix est gubernationis mirabilis circa adultos.

TERTIO non tantum comparatione parvulorum illam causam esse traditur, cur eis in tempore baptismus procuratur, sed etiam eandem illam gratuitam electionem ad gloriam, radicem unicuique statuit, cur alios tantâ benignitate, alios tantâ severitate tractet; usque adeo, ut ex isto fonte omnium donorum divinorum collationem, atque diversitatem fluere ac pendere fateatur. Tanta enim omnipotentissimæ gubernationis vigilantia, semper ad illius voluntatis impletionem collimat in omnibus, quæ circa electos facit, aut fieri sinit, ut sive flent sive cadant, omnia eis cooperentur in bonum. Quod si ita est, profecto impossibile est, non esse istam electionem ad regnum efficacissimam, quæ mediorem assumptionem tam efficacium, & infallibilium illi scopo consequendo parit: impossibile etiam, ut eam præscientia absoluta meritorum aut mortis in gratia antecedit, cum ipsa sit illa per quam & fides, & merita, & perseverantia, & mors in gratia procuratur.

A minus ac de parvulis, locus ille intelligitur, quem produximus: *Ex his nemo perit quacunq[ue] ætate moriatur. Absit enim, ut prædestinatio ad vitam sine sacramento mediatoris finire permittatur hanc vitam.* Hæc est ratio, cur uni, non alteri baptizatorum delinquentium detur spiritus penitentia. Nam Apostoli locum obijciente Iuliano, quo dicit: *Bonitas Dei ad penitentiam adducit*, ut universorum penitentiam Deum procurare convinceret, respondet Augustinus: *Verum esse constat, sed quem prædestinavit, adducit.* Prædestinatus autem ad vitam æternam intelligit, ut jam in eodem loco diximus. Et uberior hoc idem ibidem agens: *Quod præbendo patientiam dat locum penitentia nolens aliquem perire, Novit Dominus qui sunt eius, & omnia cooperantur in bonum, sed his qui secundum propositum vocati sunt.* Hoc autem propositum, esse decretum prædestinationis ad æternam gloriam infra laboriosius ostensuri sumus. Itaque ibidem sensu sibi cohærente, subtexit: *Ex isto numero electorum & prædestinatorum etiam qui pessimam duxerunt vitam per Dei benignitatem adducuntur ad penitentiam, per cuius patientiam, non sunt huic vitam in ipsa scelorum perpetratione subtrahiti.*

Et quamvis de omnibus bonis quæ in hac vita electis præ reprobis conferuntur, simul & lemel hoc patefacere (ut mox facturi sumus) facilius sit, multoque compendiosius, non invidie tamen fuerit, hoc etiam sigillatim de omnibus demonstrare, ut quanta sit in doctrina S. Augustini constantia, & in omnibus lucubrationibus uniformitas, luculentius pateat. Nam imprimis hæc est in Augustini scriptis ratio, cur uni præ alio detur fides, quæ est initium donorum Dei: *Non enim omnium est fides, tanquam diceret: Non enim apud omnes etiam volens orantibus glorificabitur verbum Dei, quia ipsi utique fuerant credituri, qui ordinati erant in vitam æternam; prædestinati in adoptionem filiorum per Iesum Christum, & electi in ipso ante mundi constitutionem.* Hanc autem ordinationem in vitam æternam eorum esse dumtaxat, qui tandem accepto perseverantiæ dono in gratia morituri sunt, Augustinus alibi expresse tradit: *Quis, inquit, in æternam vitam potuit ordinari, nisi perseverantia dono? Quandoquidem qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit. Quis saluus nisi æternæ?* Hæc est ratio, cur uni, non alteri, non solum ex parvulis, sed etiam ex majoribus baptismi quo salvandus est, conferatur, Nam de majoribus, mox accepto baptismi morientibus, non

Hæc est causa, cur incarnationis, & passionis, & mortis dominicæ medicina, cum alijs inaudita & inexperta sit, alijs tamen innotescat, peccata deleat, ad justificationem æternæ vitæ proficit, quos videlicet in regni sui cœlestis gloriam prædestinavit: *Idem ipse Dominus noster hanc suam medelam nullis generis humani temporibus ante ultimum futurum iudicium denegavit eis, quos per certissimam præscientiam & iustissimam beneficentiam secum regnatos in vitam prædestinavit æternam.* Quasi diceret, nemini subtraxit medium istud medicinæ necessarium, cui finem perfectæ sanitatis prædestinavit.

Hæc est ratio, cur quibusdam eorum qui à tramite iustitiæ & veritatis exorbitant, correctio utiliter adhibeatur, ita ceteris obdurescentibus in malitia spiritu compuncti redeant, ne prædestinata sibi vitæ æternæ salute priventur: *Si secundum propositum vocatus est iste, procul dubio illi etiam quod corripitur Deus cooperatur in bonum.* Et paulo post: *Scit enim ealem corripiendum, facturo Deo aut misericordiam aut iudicium. Misericordiam quidem si à massa perditionis ille qui corripitur gratia largitate discretus est, & non inter vasa que per secula sunt in perditionem, sed inter vasa misericordie, qua*

lib. 5. cont.

lib. 5. cont. lib. 5. 4.

lib. 5.

lib. 5.

lib. 5.

lib. 5. de p[er] merit. 5. 87.

Epist. 107.

lib. de Cor. & grat. c. 6.

lib. de Cor. & grat. c. 6.

qua preparavit Deus in gloriam. Nam & propo-
 situm, & preparatio in gloriam apud Au-
 gustinum, non sunt aliud, nisi aeterna gloria
 praedestinatio; quae significatur hic esse causa,
 cur correptus emenderetur. Et multo apertius:
 Correptio medicinaliter adhibetur utinam salu-
 rantis incerta sit, ut si quis corrigitur ad praedi-
 natorum numerum pertinet, sit et correptio salubre
 medicamentum, si autem non pertinet, si ei correptio
 penale tormentum. Dixerat autem aliquoties se
 de illis loqui qui praedestinati sunt in regnum Dei.
 Et in eodem loco probans hoc ipsum quod
 hic dixerat, correptionem praedestinato fieri
 salubre medicamentum, assignat rationem,
 quia Deo VOLENTI SALVVM FACERE, nullum
 resistit hominis arbitrium. Quid enim velle sal-
 vum facere, nisi velle salvum in regno caelo-
 rum constituere? Sic enim ipse hoc statim se
 exponendo concludit: Si ergo cum voluerit Reges
 in terra Deum consistere, magis habet in potestate vo-
 luntates hominum, quam ipsi suas, quis alius facit
 ut salubris sit correptio, & sicut in corrupti corde
 correptio, si caelestia constituantur in regno? Nonne
 apertissimum est, efficacem illam servandi
 hoc est, regni caelestis conferendi volunta-
 tem, causam constitui, cum tam potenter in
 cordibus operetur Deus, ut fracta duritia cor-
 rigantur? Quod & paulo inferius iterum repetit:
 Primum, quantum ad nos pertinet, qui praedestinos a
 non praedestinis discernere non valeamus, & ob hoc
 omnes salvos fieri velle debemus, omnibus ne pereant, vel
 ne alios periant, adhibenda est a nobis medicinaliter
 vera correptio: Dei est autem illis eam facere utilem,
 quos ipse praesavit & praedestinavit conformes imaginis
 filij sui, id est quos ei in gloria conformes fieri
 praedestinavit. Hoc enim Apostoli verba sibi
 volunt, utpote ex quibus ipsemet Apost. docet
 eos, quos Deus ita conformes filio praedestina-
 vit, non solum vocari & justificari, sed & glo-
 rificari a Deo.

Haec est ratio, cur non solum admonitiones
 & correptiones peccatoribus quibusdam fiant
 utiles, sed etiam cur iustis Deus perseveran-
 tiam in iustitia & sanctitate largiatur, ut vi-
 debitur per certam istam & ineffabilem viam ad
 praedestinatam salutem & gloriam perducantur.
 Hoc enim ex professo in libro de correptione
 & gratia tradere videtur: Nec nos moveat,
 inquit, quod filij suis quibusdam Deus non dat istam
 perseverantiam. Absit enim ut ita esset, si de illis praedi-
 cinatis essent, & secundum propositum vocatis, qui verè
 sunt filij promissionis. In cuius etià veritatis pro-
 bationem ista S. Ioannis verba: Ex nobis exierunt
 &c. accuratè consideratione perpendit: Non ait
 ex nobis exierunt, sed quis non manserunt nobiscum,
 iam non sunt ex nobis: Verum ait, ex nobis exierunt,
 sed non erant ex nobis: hoc est & quando videbantur
 in nobis non erant ex nobis. Et tanquam ei diceretur,
 unde id ostendit? Quod si fuissent, inquit, ex nobis,
 permansissent, utique nobiscum. Quod infra sic di-
 ctum exponit, quasi diceretur: Non erant ex nu-
 mero filiorum, & quando erant in fide filiorum: quo-
 niam qui verè filij sunt, praesenti & praedestinati sunt
 conformes imaginis filij, & secundum propositum vo-
 cati ut electi essent: Unde rursus adjungit: Igi-

tur filij suis non praedestinati Deus perseverantiam
 non dedit: Habebant enim eam, si in eo filiorum nu-
 mero essent, & quid habebant quod non accepissent,
 secundum Apostolicam verè, continentem? Ac per
 hoc tales filij filio Christo dacti essent, quoniam eorum
 ipse dicit ad Patrem: ut omne quod aed. s. m. non
 pereat, sed habeat vitam aeternam. Itaque colligens
 quoniam sunt illi qui Christo dantur, ut perse-
 verando non pereant, causamque reddens,
 cur ipsis istud mirabile perseverantiae munus
 datur, quod cessissime a perditione liberandi
 sunt: Hi ergo Christo intelliguntur dari qui ordi-
 nati sunt in vitam aeternam. Hoc est, illis solis
 hoc magnum tribuitur donum, ut Christo
 dantur & perseverando non pereant, qui ad
 salutem & gloriam ordinati, electi, & praedi-
 cinati sunt. Itaque subiecit iterum per quibus
 veris: Ipsi sunt illi praedestinati & secundum pro-
 positum vocati, quorum nullus perit, ac per hoc nul-
 lus eorum ex dono in malum mutatus finit hanc vitam,
 quoniam sic est ordinatus, & ideo Christo datus, ut
 non pereat, sed habeat vitam aeternam. Quae
 profecto sancti Augustini argumentatio tam
 est manifesta & peremptoria, quam si limari-
 ssima subtilitate Scholasticus quispian con-
 cluderet: ideo iustis quibusdam datur do-
 num perseverantiae in iustitia, quia à Deo
 ordinatum ac decretum est, ut illi habeat
 vitam aeternam. Vbi nemo sani cerebri dubi-
 taret istud decretum vitæ aeternae largien-
 da, esse intentionem finis efficacissimam &
 causam cur isti donum perseverantiae largiatur
 Deus, tanquam medium, quo ad adipi-
 endum finem decretum pertinere possit.
 Hoc idem agit Augustinus & in sequentibus,
 in eodem libro non minus luculente. Nam
 postquam & multa & mira de dono perseve-
 rantiae, quod quibusdam iustis datur, asse-
 ruisset, causam tangens, unde fit, quod
 istud aliquibus largiatur. In qua iustitia sta-
 bunt, inquit, usque in finem, donec sibi illo
 perseverantiam, qui eos praesavit & secundum pro-
 positum vocavit, & iustificavit, & glorificavit, quo-
 niam illa quae huius promissit etiam futura iam fecit. Quasi
 diceret, in eo tribuitur tantum donum, quia
 praedestinavit eos. Vbi verò sit illa praedi-
 cinatio, sine ulla ambiguitate subiungit: Haec
 de his loquor qui praedestinati sunt in regnum Dei.
 Sed ne singula percurrere prolixiores
 simus, & omnia complectendo finiamus,
 haec denique vera & unica radix est, unde
 tanta diversitas gubernationis hominum profi-
 ciscitur; haec inquam causa, cur universa
 Deus torqueat, sive bona sive mala in salu-
 tem eorum quos elegit: videlicet, ut per qual-
 tumque prosperitates, & adversitates, ten-
 tationes, & lapsus in praedestinatum effica-
 citer glorie portum inferantur. Docet hoc
 tam luculente sanctus Augustinus, ut nisi
 quis de industria nervos contentionis intendat
 ut tueatur preconceptam opinionem suam,
 nullà ratione negari posse videatur. Agit hoc
 toto studio in eodem libro de Correptione &
 gratia, ubi per instantiam eorum qui gratiae
 repugnabant, causam ultimam tam diversorum
 effectuum

lib. 1. c. 14.

lib. 1. c. 7.

cap. 14.

lib. 1. c. 13.

cap. 14.

lib. 1. c. 9.

lib. de Cor. & grat. c. 12.

lib. 1. c. 13.

Ibid. 4. 7.

effectuum qui in ipsa humana voluntate contingunt, quæere & propalare cogebatur: Quicumque ergo, inquit, ab illa originali damnatione, ista diuine gratiæ largitate discreti sunt, non est dubium quod & procuratur eis audiendum Euangelium: & cum audiunt credunt & in fide qua per dilectionem operatur usque ad finem perseverant. Et si quando exorbitant, correpti emendantur: & quidam eorum etsi ab hominibus non corripiantur, in viam quam reliquerant, redeunt, & nonnulli accepta gratia in qualibet ætate periculis huius vitæ mortis celeritate subtrahuntur. Hæc enim omnia operatur in eis, qui vasa misericordiæ operatus est eos, qui & elegit eos in filio suo ante constitutionem mundi, per electionem gratiæ, id est gratuitam. Non enim hic sunt vocati, ut non essent electi, sed quoniam secundum propositum vocati sunt, profectio electi sunt per electionem, ut dictum est gratiæ, non præcedentium meritorum suorum, quia gratia est illis omne meritum. Hic manifestum est, discretionem à massa perditionis poni in Deo antecedentem omnes effectus temporales, non solum re ipsa ex causis suis descentes, sed etiam eorum præsentiam. Ponitur enim causa, cur omnia ista quibusdam & vocatio, & fides, & dilectio, & lapsorum emendatio per homines, & si illi desint, per ipsas internas monitiones Dei, & perleuerantia & mors ipsa procuraretur. Et ista discretio à massa perditionis electio dicitur, non temporalis, sed æterna, ante constitutionem, ut ait, mundi. Et esse electionem efficacissimam, qua posita electus perire, Deo impediente, non potest, & ex ipsis iam recensitis effectibus quos producit, patet, & Augustinus statim iterum iterumque declarat: Ex istis nullus perit, quia omnes electi sunt. Electi sunt autem, quia secundum propositum vocati sunt, propositum autem non suum, sed Dei, de quo alibi dicit, ut secundum electionem propositum Dei maneres. Et iterum instantius: Horum si quisquam perit, fallitur Deus: sed nemo eorum perit, quia non fallitur Deus. Horum si quisquam perit, vitio humano vincitur Deus, sed nemo eorum perit, quia nulla re vincitur. Ecce tantam discretionis à massa electionis, & propositi istius diuini efficaciam, ut nullo vitio humano, nulla omnino re possit superari. Vnde in eodem illo discursu sequitur ipsa vox electorum, de tam efficaci Dei proposito & electione gloriantium: Si Deus pro nobis quis contra nos? Et: Quis nos separabit a charitate Christi, tribulatio, an angustia, an persecutio, an fames &c. sed in hiis omnibus superuincimus per eum qui dilexit nos. Et quæ tandem ista electio, quod propositum Dei, quæ dilectio? Res ipsa clamat, non esse electionem ad gratias congruas, & huiusmodi, sed tam altum ac generale propositum Dei, ut omnes effectus iam recensiti, & ipsorum utilitas dilectorum, & mors ipsa in gratia, in quacumque ætate, siue parvulorum, siue majorum, inde possint tanquam ex fonte fluere. Nam inde est quod in eodem loco dicit: *Ibid.* Horum fides, quæ per dilectionem operatur, profecto aut omnino non deficit, aut si qui sunt quorum

A deficit reparatur, antequam vita ista finiatur, & delicta quæ intercurrerant iniquitate, usque in finem perseverantia depuratur. Et interpolitis multis iterum: Talibus Deus diligentibus eum omnia cooperatur in bonum, usque adeo profusus omnia, ut etiam si qui eorum deviant & exorbitant, etiam hoc ipsum eis faciat proficere in bonum, quia humiliores redeunt atque doctiores. Quod etiam sancti Petri, qui unus Electorum erat, exemplo declarat: Etiam hoc, quod Dominum ter negasset, ei profecit in bonum, faciente illo qui diligentibus eum omnia cooperatur in bonum. Et unde istud? Quia secundum propositum vocatus erat, ut nemo eum posset eripere de manu Christi, cui datus. Et in Epistola ad Vitalem: Habentes consentientem doctrinam salutari in qua nutriti sunt voluntatem, & in exsistentes istam vitam, si electi sunt in Christo ante constitutionem mundi, ut essent sancti & immaculati in conspectu eius prædestinati in adoptionem filiorum. Et in alio loco clarius explicans, quo pacto Deus omnia torqueat in usum eorum, erga quos tale propositum cepit, & quot modis efficere possit, ne istius propositi frustrerentur intentio & efficacitas. Si hoc essent, hoc est, ut præcedit, si secundum propositum vocati, si in Christo electi per se ante constitutionem mundi, si in eo sortem consecuti, si prædestinati secundum propositum eius essent, ex illis essent (qui manserunt) & cum illis sine dubitatione mansissent. Ut enim non dicam quam sit possibile Deo aversas & adversas in fidem suam hominum convertere voluntates, & in eorum cordibus operari, ut nullis adversitatibus cedant, nec ab ipso aliqua superari tentatione discedant; cum possit, & quod ait Apostolus facere, ut non eos permittat tentari supra id quod possunt: ut ergo non dicam, certe poterat illos Deus præsciens esse lapsos, antequam id fieret, auferre de hac vita. Ecce tres modos Deo, assequendi effectum efficaci propositi, munire contra tentationes, temperare tentationes, subtrahere tentionibus ipsa mortis acceleratione præventis. Cum ergo toties sanctissimus & profundissimus Doctor, ex tali Dei electione, dilectione, proposito nasci doceat, ut & Euangelij prædicatio, & fides, & dilectio donetur eis, ut peccata ipsa fiant utilia, ut post omnes huius vitæ gratias, siue congruas, siue incongruas, ipsa mors in gratia procuraretur & immittatur, quod tandem igitur poterit istud propositum esse, quemam illa electio, nisi gratuita electio ad ipsum finem, gloriam æternam in regno Dei, cuius solius efficacis intentio mortem ipsam in gratia parit? Sed à probandi molestia nos ipse sanctus Doctor liberat, qui cum ingenij sublimitate forsar cerneret, homines qui de rebus etiam per se perspicuis contendere solent, velut nodum in scirpo, in verbis suis quæsituros, uno verbo apertissimo & sæpius repetito, in eodem ipso loco, ubi de ista electione disputat, totam controversiam absolvit: Electi sunt autem ad regnandum cum Christo. Vis evidentius? Illos ergo elegit ad obtinendum regnum suum. Vis inculcatus? Sequitur vox ad regnum celorum. De quibus cum multa disseruisset, iterum

Ibid. e.

Epist. 107.

Lib. de dono

et grat. c. 9.

Ibid. de Cor.

et grat. c. 7.

Ibid. de Cor.

et grat. c. 9.

Ibid.

Ibid.

à damnatione liberamur, Itaque electio ad gratiam Augustino, non est aliud nisi electio ad gratuita Dei dona, inter qua gloria est præcipua & caput; quo sensu etiam dicitur, ut notatum est, prædestinatio & electio gratia, nempe quia gratuita est, ideoque gratuita quia ad gratiam seu gratuita dona Dei.

Hinc ergo ex isto defectu electionis ad gloriam seu regnum Dei, proficiscitur secundo, ut si qui talium à iustitia ceciderint, non detur eis à Deo spiritus poenitentiae, quantacunque in sceleribus patientia, tribuatur. Cum enim dixisset Augustinus: Ex his (electis & secundo propositum vocatis) nemo perit, quocumque ætate moriatur de ceteris non electis adjicit: *Ceteri autem mortales qui ex isto numero non sunt &c. ad utilitatem nascuntur istorum. Istorum neminem adducit ad poenitentiam salutarem & spiritalem, qua homo in Christo reconciliatur Deo, sive illis ampliore patientia sive non imparem præbeat, Cujus rationem supra dederat, quando dicebat: Et quod præcedendo patientiam dat locum poenitentiae nolens aliquem perire, novit dominus qui sunt eius, & omnia cooperatur in bonum; sed his qui secundum propositum vocati sunt.* Tantum enim abest, ut talibus Deus omnia cooperetur in bonum, ut si corripiantur propter defectum poenitentiae, ipsa correptio eis non ad profectum, sed in tormentum cedat, juxta id quod Augustinus docet adhibendam esse omnibus correptionem: *Ut si is qui corripitur ad prædestinatorum numerum pertinet, sit correptio salubre medicamentum, si autem non pertinet, sit correptio poenale tormentum.*

Hinc tertio proficiscitur, quod alijs quoque quos non elegit ad regnum suum, nequidem Euangelium prædicari, vel signa coram eis patrari sinit: non quia scit eos prædicationi & miraculis non esse credituros, sed neque tunc quando eos credituros videt. Nempe, quia noluit eis intendere finem, salutem videlicet in regno suo, noluit eos eligere ad medium, hoc est ad fidem qua sola salvari potuissent, & quia noluit eis tribuere & istum finem, videlicet fidem, noluit eis etiam prædicationem & miracula fieri, quibus permoti crederent; quamvis videat eos Euangelio sic prædicato credituros. Docet hæc omnia satis evidenter, & ex ipso Euangelio Augustinus. Nam de Tyro & Sidone disputans: *Si apud illas facta essent (signa mirabilia) in cinere & cinicio poenitentiam egissent, sicut se habent eloquia veritatis. In quibus verbis suis Dominus Iesus, altius nobis mysterium prædestinationis ostendit.* Hoc est, idcirco non fuisse coram eis facta ista mirabilia, quibus poenitendo credidissent, quia prædestinati non erant. Nam cum aliquando docuisset, Deum aliquibus prædicari noluisse, quia nec verbis nec miraculis suis credituros esse præsebat, in Tyrijs & Sidonijs tradit hoc locum non habuisse: *Hæc certe de Tyro & Sidone non possumus dicere, & in eis cognoscimus ad eas causas prædestinationis hæc divina iudicia pertinere. Sed uberius in sequentibus, manifestiusque declarat: Nam cum prædestinationem nihil aliud, nisi præparationem*

beneficiorum Dei esse docuisset, quibus electi à prædestinationis massa liberantur, sub quibus beneficijs ostendimus maximè gloriam à Augustino comprehendi, de ceteris non prædestinatis annectit: *Ceteri autem ubi nisi in massa perditionis iusto iudicio divino relinquuntur? Vbi Tyrii & Sidonijs, qui etiam credere poterant, si mira illa Christi signa viderent, sed quoniam ut ceciderent non erat eis datum, etiam unde crederent, est negatum.* Hoc est, quia Deus non elegerat eos ad istum particularem finem, qui est fides Euangelij, noluit eis adhibere medium quo consequerentur finem, etsi medio adhibito consequuturos esse cerneret. Sic enim clarissimè seipsum statim Augustinus explicat: *Ex quo apparet habere quosdam in ipso iudicio divinum naturaliter minus intelligentia, quo moveantur ad fidem, si congrua suis membris vel audiant verba vel signa conspiciant. Et tamen si Dei altiore iudicio perditionis massa non sunt gratia prædestinatione discreti, nec ipsa eis adhibentur vel dicta divina vel facta, per qua possent credere si audirent utique talia vel viderent.* Ecce in utroque loco perspicue docet, propterea non adhiberi hominibus, etiam quos Deus prævidet esse credituros, illa media per qua crederent, quia non decrevit eis finem illum quem per ista media obtinerent. Nam ideo non adhiberi eis ista dicta divina, vel facta, quia non sunt à perditionis massa, gratia, seu gratuita prædestinatione discreti, non est aliud, quam ideo non adhiberi, quia non sunt electi ad obtinendum regnum Dei. Nam ut in præcedentibus demonstravimus, discretio à massa non est aliud, quam electio ad regnum Dei; non solum quia nemo à massa perditionis discretus ab Augustino dicitur, nisi sit electus ad regnum Dei, sed etiam quia ipsemet Augustinus, ita explicat à massa discretionem, ut eam alijs verbis aliquoties vocet electionem, & prædestinationem ad regnum, ut supra vidimus. Hæc ergo electio seu discretio à massa perditorum, sicut facit, ut Deus in his electis omnia impedimenta dissipet, ipsamque animi cecitatem ac duritiam cordis perumpat atque auferat, ut ad decretum istud liberatrici gloriæ beneficium pertingere possint; ita è contrario, defectus istius electionis ac discretionis à massa perditionis, qui non est aliud, quam ira Dei manens super perditos peccatores qua eos decrevit ab isto liberationis beneficio secludere, hoc operatur, ut qualiscunque indolis ac naturæ sint, quantumvis videat eos, adhibitis miraculis credituros, subtrahat eis & prædicationem & miracula, quorum subtractione in massa damnationis relinquuntur ac pereunt. Quod in eodem loco consequenter Augustinus tradit: *Non erant ergo sic excecari oculi nec sic excecatum cor Tyriorum & Sidoniorum, quoniam credidissent, si qualia viderunt isti signa viderent. Sed nec illis (Tyrijs & Sidonijs) profuit quod poterant credere, quia prædestinati non erant ab eo, cuius inscrutabilia sunt iudicia, & investigabiles viae: nec istis (Iudæis excecatis & obduratis) obsusissent quod non poterant credere, si ita prædestinati essent, ut eos cæcos Deus illuminaret,*

lib. 5. cont. 4. 4.

Ibidem.

lib. de Cor. & grat. c. 14.

lib. de dono p. c. 9.

lib. de dono p. c. 14.

Ibidem.

Ibidem.

Ibidem.

illuminaret, & indueratis cor lapideum vellet auferre. Hoc ergo inde proficisci, quia non sunt praedestinati ad obtinendum regnum Dei, ex eo capite perspicuum est, quia ut ante diximus, ex eodem defectu nascitur, quod eis perseverantia & mors in gratia quibus proximè ad regnum introducimur, denegatur.

Hæc igitur omnia & predicationem, & fidem, & perseverantiam, & quæcumque ad assequendum regnum Dei conducere possent, idcirco reprobus non datur a Deo, quia non sunt à perditionis massa, ipsius regni prædestinatione seu electione discreti, compendio complectens sanctus Augustinus & alijs locis tradit: *Provide sicut Apostolus ait: non volentis neque currentis, sed miserentis est Deus: qui & parvulis quibus vult, etiam non volentibus, neque currentibus subvenit, quos autem constitutionem mundi elegit in Christo &c.* Et maioribus etiam his quæ prævidit, si apud eos facta essent, suis miraculis creditores, quibus non vult subvenire non subvenit, de quibus in sua prædestinatione occultè quidam, sed usque aliud videtur. Vbi utrobique, subventionem, & non subventionem, in prædestinationem & non prædestinationem ad regnum refert. Sic enim Augustinum dicta sua intelligere, ex alijs locis evidenter patet.

Lib. de dono
grat. c. 12.

Lib. de Cor.
& grat. c. 7.

Nam in libro de Corr. & grat. *Ac per hoc & qui Evangelium non audierunt, & qui eo audito in melius commutatis perseverantiam non acceperunt, & qui Evangelio audito venire ad Christum, hoc est in eum credere noluerunt, & qui per eorum parvulam nec credere potuerunt, sed ab originali noxa solo possent lavacro regenerationis absolvi, quo tamen non accepto mortui perierunt, non sunt ab illa conspersione discreti, quam constat esse damnatam. Quia, ut adjicit, si essent à perditione discreti, sine dubio procuraretur eis audiendum Evangelium &c.* Et quid sit illa discretio à massa perditionis, cujus presentia & absentia, tam diversa & adversa in hominibus operatur, statim explicat, per electionem gratia ante constitutionem mundi, & illam ipsam bis terve inculcat electionem esse, quæ eligat ad obtinendum regnum suum, quæ loca supra ipsis Augustini verbis allegavimus. Hinc & in eodem libro inferius, omne auferens ambiguitatis obscurum, & simul judicans, quibus calamitatibus & iniquitatibus ex isto justo iudicio Dei, quo eos ab ista electione seclulit, implicetur, postquam dixisset, quod numerus eorum qui Dei regno prædestinatus est, donatione perseverantia, illuc integer perducatur, de ceteris addit: *Hi vero qui non pertinent ad hunc prædestinatorum numerum quos Dei gratia sive nondum habentes nullum liberum sua voluntatis arbitrium sive cum arbitrio voluntatis, ideo verè libero quia per ipsam gratiam liberato perducit ad regnum; hi ergo qui non pertinent ad istum certissimum & felicissimum numerum, pro meritis iustissime iudicantur.* Et vide quot modis: *Aut enim iacent sub peccato quod originaliter de generatione traxerunt, & cum illo hæ-*

Lib. de Cor.
& grat. c. 13.

ditario debito hinc exerceat, quod non est de regeneratione dimissioni: aut per liberum arbitrium alia addiderunt, arbitrium inquam liberum sed non liberatum, liberum iustitiam, peccati tamen seruum, quo voluntur per diversas impias cupiditates &c. aut gratiam Dei suscipiant, sed temporales sunt, nec perseverant: deserunt & deseruntur. Dimissi enim sunt libero arbitrio non accepto perseverantia dono, iudicio Dei iusto & occulto. Ecce ille defectus prædestinationis ad regnum, quid in desertis operetur, nempe quod dimittantur libero arbitrio, cui dimissi fieri non potest, quin vel nunquam ab iniquitatibus surgant, vel à perseverantia decedant, & utroque modo pœnam æternæ damnationis incurrant. Unde de Majoribus in Epistola 59. *Non sunt in ista vocatione (secundum propositum & sine penitentia) qui in fide qua per dilectionem operantur, etiam si aliquantulum ambulat, non perseverant usque in finem: & utique poterunt rapere, ne malitia mutaret intellectum eorum, si ad illam prædestinationem & vocationem, sua secundum propositum & sine penitentia esset, peremerunt.* Et de parvulis causam quaerens, cur baptizati etsi in illa ætate mererentur, etiam ad regnum cælorum pertinentes, crescere sinantur & nonnulli etiam apostate fiant: *Unde, inquit, nisi quia non pertinent ad illam prædestinationem & secundum propositum ac sine penitentia vocationem? Ecce in utrisque videtur mutatio illa & iactura sanctitatis usque ad mortem, nec rapiuntur ex hac vita, ne malitia mutaret intellectum eorum, quia non pertinent ad illam prædestinationem & vocationem secundum propositum. Illa quippe si erga ipsos esset in Deo, removeret omnia quibus sanctitas per iniquitatem supervenientem interit, efficeretque ne ipsi in iniquitate morerentur.*

ditario debito hinc exerceat, quod non est de regeneratione dimissioni: aut per liberum arbitrium alia addiderunt, arbitrium inquam liberum sed non liberatum, liberum iustitiam, peccati tamen seruum, quo voluntur per diversas impias cupiditates &c. aut gratiam Dei suscipiant, sed temporales sunt, nec perseverant: deserunt & deseruntur. Dimissi enim sunt libero arbitrio non accepto perseverantia dono, iudicio Dei iusto & occulto. Ecce ille defectus prædestinationis ad regnum, quid in desertis operetur, nempe quod dimittantur libero arbitrio, cui dimissi fieri non potest, quin vel nunquam ab iniquitatibus surgant, vel à perseverantia decedant, & utroque modo pœnam æternæ damnationis incurrant. Unde de Majoribus in Epistola 59. *Non sunt in ista vocatione (secundum propositum & sine penitentia) qui in fide qua per dilectionem operantur, etiam si aliquantulum ambulat, non perseverant usque in finem: & utique poterunt rapere, ne malitia mutaret intellectum eorum, si ad illam prædestinationem & vocationem, sua secundum propositum & sine penitentia esset, peremerunt.* Et de parvulis causam quaerens, cur baptizati etsi in illa ætate mererentur, etiam ad regnum cælorum pertinentes, crescere sinantur & nonnulli etiam apostate fiant: *Unde, inquit, nisi quia non pertinent ad illam prædestinationem & secundum propositum ac sine penitentia vocationem? Ecce in utrisque videtur mutatio illa & iactura sanctitatis usque ad mortem, nec rapiuntur ex hac vita, ne malitia mutaret intellectum eorum, quia non pertinent ad illam prædestinationem & vocationem secundum propositum. Illa quippe si erga ipsos esset in Deo, removeret omnia quibus sanctitas per iniquitatem supervenientem interit, efficeretque ne ipsi in iniquitate morerentur.*

Nec verò hic ullo pacto responderi potest, eos ex illo beato numero electorum ad regnum exclusos esse, post prævisionem peccatorum finalium in quibus in hac vita rapiuntur, quia hæc ipsa peccata finalia ex illo exclusionis decreto, velut ut minimum removente prohibens, promanare significantur. Nam inde indicat fieri, quod quidam parvuli pro peccato in quo nasci supponuntur, & ex quo alij liberantur, hinc sine lavacro regenerationis eximuntur & iustissime iudicantur, majores serò dimittantur libero arbitrio suo, hoc est, tradantur desiderijs suis, quibus per peccata præcipitati in æternum exitium ruant. Nam ut sanctus Doctor de hac ipsa re alibi dicit: *Abstinet qui secundum propositum vocati sunt, quos præscivit & prædestinavit conformes fieri imaginis filij sui, suo ut pereant desiderio dimittantur.* Hoc ipso igitur quo non sunt prædestinati, hoc est ad regnum electi, suo ut pereant libero arbitrio ac desiderio dimittantur, quod ne fiat in prædestinatis, ipsum propositum electionis ad regnum vetat.

Epist. 59.

lib. 2.

lib. de genib.
Pelag. c. 39

CAPVT XXI.

Quinta, ex vocatione secundum propositum.

Nec dissimile argumentum ex vocatione secundum propositum, de quo frequens ex Apostolo in Augustini scriptis mentio est, trahi potest. Docet enim sapientissime Augustinus solos predestinatos vocari secundum propositum, & ita secundum illud vocari, ut nemo ad illam pertineat vocationem, nisi vel parvulus cum baptismo moriatur, vel adultus credat, diligat, perseveret; reliquos omnes sive sequantur vocationem, sive negligant vocationem, non secundum propositum vocatos esse. Ergo necesse est illud propositum, esse aliquid reciprocum cum predestinatione & electione, non qualibet sed illa, ex qua tanquam ex causa possit illa vocatio & omnes effectus quos supponit, ad perseverantiam usque, fluere. Quod si ita est, profecto propositum istud non potest esse aliud, nisi electionis ad gloriam, ex quo vocentur predestinati, & alij non vocentur. Nam ex illo solo illa diversitas effectuum istorum omnium nasci potest. Ergo istud propositum precedit in predestinatis previsionem meritum utpote, ex qua ipsa voluntas dandi merita proficisci debet. Primum istud pronuntiatum, quod solis electis vocatio secundum propositum conveniat, veritas est in scriptis Sancti Præsulis exploratissima, & sexcentis testimoniis astruit potest. Nos paucis contenti erimus. Quid enim evidentius illo ex libro de correctione & gratia? Quoniam secundum propositum vocati sunt, profecti electi sunt per electionem ut dictum est gratia, hoc est gratia &c. Ex istis nihilis patet, quia omnes electi sunt, electi sunt autem quia secundum propositum vocati sunt, propositum autem non hominum sed Dei. Et mox: Cum ergo ad istos quos autem predestinavit, illos & vocavit secundum propositum vocatos debemus agnoscere, quoniam iam inde cepit dicere, omnia cooperantur in bonum, his qui secundum propositum vocati, ac deinde subiunxit, quoniam quos ante presciuit & predestinavit &c. quos autem predestinavit illos & vocavit. Eos itaque vult intelligi quos secundum propositum vocavit, ne putentur in eis esse alij qui vocati, non electi. Quid illo testimonio ex libris contra Iulianum luculentius? Deus omnia cooperatur in bonum, sed hic qui secundum propositum vocati sunt. Non enim omnes qui vocati sunt, secundum propositum vocati sunt. Multi enim vocati, pauci vero electi. Qui vero electi, hi secundum propositum vocati &c. denique & hic cum dixisset, omnia cooperantur in bonum, hic qui secundum propositum vocati sunt, continuo subiunxit: quoniam quos ante presciuit & predestinavit &c. quos autem predestinavit illos & vocavit &c. Hi sunt secundum propositum vocati. Ipsi ergo electi, & hoc ante mundi constitutionem. Huiusmodi testimonio Augustinus plenus, ut ex infra dicendis plenius apparebit. Nam ut etiam supra ex ipso diximus, hoc propositum ad prescientiam & predestinationem Dei

A pertinet. Et secundum Augustinum & Apostolum, non minus dicimus predestinati secundum propositum Dei, quam vocati. Ergo necesse est ut propositum electionis, non solum gratiam, fidem, opera, perseverantiam, sed etiam ipsam gloriam respiciat, sine cuius ademptione nemo electus aut predestinatus dici potest. Nec tamen propositum illud quolibet modo fidem, opera & ipsam finalem perseverantiam, & gloriam respicit, quasi videret jam in provisione precedentia, & alio ex fonte data sed sic ut ipsum sit principium ex quo emanant & vocatio ista tantę efficacitę, & cuncti effectus istius vocationis. Quod de singulis non est difficile perspicuis documentis patefacere. De fide res certa est: Vocat enim Deus predestinatos multos filios suos, ut eos faciat membra predestinati unici filij sui, non ea vocatione qua vocati sunt qui nesciverunt venire ad nuptias, sed ut paulo post addit, vocatione secundum propositum, de qua dicendum non ex operibus sed ex vocante; non quęcumque vocatione, sed qua vocatione sic credens. Et inferius eandem vocationem vocat ex Apostolo, sine penitentię, hoc est stabilem & immutabilem, quia id profertur agit & peragitur credamus. Et inferius: Deus igitur operatur in cordibus hominum vocatione illa secundum propositum suum, de qua muleum locuti sumus, ut non inante audiant Evangelium, sed eo audito convertantur & credant. De ceteris omnibus ipsaque perseverantia, res non minus ex Augustino luculente patet, ut in libro de correctione & gratia cum vocatos secundum propositum praemisisset: Ex illis, inquit, nullus perit, quia omnes electi sunt, electi sunt autem quia secundum propositum vocati. Nam ut vobis dicit, hoc est ipsum propositum quo Deus quos presciuit & predestinavit, elegit ante constitutionem mundi. Et in eodem libro inferius: Sed quia dicit non de seipso fidere, etiam hoc ei proficit in bonum, faciente illo qui diligentibus Deum omnia cooperatur in bonum, quia secundum propositum vocatus erat ut nemo eam possit eripere de manu Christi, cui datus erat. Vbi aperitissime propositi efficacitę tanquam propositi omnipotentis Dei, statuitur causa, cur nemo possit eum eripere de manu Christi. Et adhuc inferius, si enim secundum propositum vocatus est iste procat, dubio illi etiam quod curripitur, Deus cooperatur in bonum. Et libro de dono perseverantię: Unde factis dilucide ostenditur & inchoandi & usque in finem perseverantę gratiam Dei non secundum merita nostra dari, sed donari secundum ipsius secretissimam eandemque iustissimam, beneficentissimam, sapientissimam voluntatem. Et explicans quęnam sit illa voluntas: Quoniam, inquit, quos predestinavit, ipsos & vocavit vocatione illa de qua dictum est sine penitentię sunt donata & vocatio Dei: ad quam vocationem pertinere nullus est homo ab hominibus certa

lib. de corr. & gratia. 7.

lib. 2. ad rom. c. 9.

la ex pos. quorundam proposit. ex Epist. ad Rom. Epist. 1. Lib. de dono 1. c. 9.

lib. c. 7. p.

lib. de corr. & gratia c. 7.

lib. 2. ad rom. c. 12.

lib. 2. ad rom. c. 9.

lib. c. 12.

lib. c. 12.

asserere dicendus, nisi cum de hoc saeculo exierit. Vocationem autem sine penitentia profus eadem esse cum vocatione secundum propositum, libro de praedestinatione factorum, & in Epistola quinquagesima nona ex professo docet: Quos praedestinavit, inquit, illos & vocavit. Haec vocatio est secundum propositum, haec est sine penitentia. Iuxta haec igitur consequenter in libro de praedestinatione sanctorum, vocat hoc propositum, eius qui universa operatur, & propositum secundum quod praedestinati sumus, ut significaret Deum universa per hoc propositum in electis operari, usque adeo, inquit, ut in nobis operetur & velle; itemque hoc ut simus sancti & immaculati. Unde subiungit: Ex hoc proposito eius est illa electio- rum propria vocatio, quibus omnia cooperatur in bonum, quia secundum propositum sunt sancti. Ex qua phrasi ex proposito Dei, vides istam praepositionem (secundum) cum dicitur vocatio secundum propositum Dei, significare non tam conformitatem cum proposito, qua habitudinem principii & efficientis causae. Quam ob causam eam vocationem vocat ali- bi, quae per Dei propositum fit, quae tantum est electorum. Sed quid mirum quod istud propositum sit principium & causa omnis bonae voluntatis, conversionis, fidei, perseverantiae, & gloriae, cum ut saepius iam ex Augustino diximus, sit ipsum propositum praedestinationis Dei, & consequenter ipsa electio ad regnum Dei, quae est, ut etiam diximus, ipsa praedestitatio Dei? Nam praedestinationem ad regnum, quam maxime sub praedestinationis definitione comprehendere, late alibi demonstravimus. Cu ergo praedestinati- o sit causa fidei, iustitiae, charitatis, perseverantiae, imo & mortis in gratia, quia omnia ista sunt dona Dei, Augustino etiam dicente de tali morte: Neque enim non donat hoc Deus quibus voluerit, in cuius potestate est, quamdiu quisque in hac vita maneat. Quae proinde se filiis suis daturum esse praescivit, & proinde praedestinavit, necesse est ut etiam ipsum propositum vocantis Dei sit omnium istorum origo & fons, ipsaque vocatio secundum propositum, sit praedestinationis adimpletio, iuxta illud Augustini: Electi sunt itaque, ante mundi constitutionem ea praedestinatione, in qua Deus sua futura facta praescivit: electi sunt autem de mundo ea vocatione quae Deus id quod praedestinavit implevit. Quos enim praedestinavit ipsos & vocavit, illa scilicet vocatione secundum propositum. Non ergo alios sed quos praedestinavit & vocavit, nec alios sed quos ita vocavit ipsos & iustificavit, nec alios sed quos praedestinavit, vocavit, iustificavit, ipsos & glorificavit, illo utique sine qui non habet finem. Itaque praedestinationem, & vocationem secundum propositum & sine penitentia, non semel permiscet atque confundit, & ad universos effectus, quos Deus in electis per gratiam operatur pertinere contendit, ut in Epistola quinquagesima nona: Sine penitentia sunt dona & vocatio dei. Vides certe illos significari qui pertinent ad numerum praedestinatum ad quibus alio loco dicit:

Lib. de praedest. sanctorum. c. 16. & 17. Epist. 59.

Lib. de praedest. sanctorum. c. 18.

Ibid. c. 3. & lib. 1. rursus.

Lib. de cor. & gra. c. 8.

Epist. 59.

Epist. 59.

A semus quia d. legentibus Deum omnia cooperantur in bonum, hi qui secundum propositum vocati sunt sancti: Et iterum: Multi enim sunt vocati pauci vero electi. Qui vero electi ipsi sunt secundum propositum vocati, in quibus de proclaudio praesentia falli non potest. Et paulo post luculentius: Non sunt in ista vocatione (secundum propositum & sine penitentia) qui in fide qua per dilectionem operatur etiam si aliquantulum ambulant non pejerant usque in finem: & utique potuerunt rapine malitia mutaret intellectum eorum, si ad illam praedestinationem & vocationem qua secundum propositum & sine penitentia est pertinerent. Unde consequenter tradit, plerisque parvulos baptizatos, qui si parvuli moretetur, pertinerent ad vitam eternam, regnumque caelorum, permitti crescere & nonnullos Apostatas fieri: Unde, inquit, quia non pertinent ad illam praedestinationem, & secundum propositum ac sine penitentia vocationem.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ex his igitur satis perspicue demonstratur, propositum istud, ex quo dicitur est vocatio secundum propositum, ad omnes sese effectus praedestinationis & electionis, etiam parvulorum extendere, utpote qui ex ipso tanquam ex causa fluant, ergo necesse est esse propositum absolutum beatificandi homines in regno suo, seu liberandi a perditione, hoc est, ostendendae salutis & gloriae, tanquam finis videlicet ad quem solus omnes effectus isti allegati, & ipsa mors in gratia referri, & velut ex causa fluere possunt; nimirum quia est ipsam propositum electionis & praedestinationis ad gloriam.

Nec vero hic responderi potest, prout aliquos respondisse video: esse quidem electionem seu propositum absolutum quod Deus concepit, sed praevisa eorum cooperatione & perseverantia. Sed non recte hoc dicitur: Augustinus enim, ut vidimus, dilucide tradit, propositum istud esse causam vocationis, qua fiat ut credat, ut diligat, ut perseveret. Nam ideo dicit ex hoc proposito, per propositum istud fieri: Ex isto vero proposito & per istud propositum electionis ad gloriam, quod tali praevisa hominum cooperatione & perseverantia constituitur, non potest fieri ut homo actu credat, diligat, perseveret, sive in re ipsa temporaliter, sive in Dei praesentia: sed e contrario, ex eo quod homo vocari ut credat, diligat, perseveret, imo credere, diligere, perseverare praevideatur, confurgit in Deo propositum absolutum quo ad gloriam eligatur. Sic enim ipsimet ex professo docent.

Itaque quod Augustinus proposito Dei respectu effectuum eius, hoc ipsi effectibus respectu propositi tribuunt. Augustinus vult ex proposito nasci fidem & perseverantiam in iustitia; ipsi ex fide & perseverantia in iustitia nasci propositum; ut nihil mirum sit, sed eoque congruentissimum, eos qui tota sententia ab Augustino discrepant, phrasibus quoque discrepare. Nec etiam juvat, quod dicunt propositum istud electionis ad gloriam, ante

Epist. 116. de praesent. & 117. c. 5.

2. sicut lib.
de predest.
et repro.
lib. 6. p. 80.

positam conditionem, hoc est, determinationem nostræ voluntatis ad credendum & perseverandum, non esse absolutum sed conditionale; posita vero illa conditione transire in absolutum, & influere simul temporaliter in actualem vocationem fidem ac perseverantiam. Istud enim postremum quod assumitur, falsum est. Nam quævis, juxta eorum opinionem verum sit, propositum electionis ad gloriam, ante præscientiam cooperationis nostræ ad credendum & perseverandum, esse tantum conditionatum, & illis prævisis transire in absolutum: falsum est tamen; istud propositum in vocationem & fidem & perseverantiam influere, vel quodlibet istorum ex isto proposito aut per istud propositum fieri, sicut Augustinus docet. Nam quando Deus istud propositum absolutum concepit, jam supponitur prævidisse & vocationem & fidem, & perseverantiam, & omnes causas reipsa influentes, quemadmodum & ipsi diserti verbis tradunt. Est enim propositum electionis ad gloriam, secundum ipsos, propositum remunerandi labores, quos Deus jam eos fecisset, & consequenter ad illos vocatos esse absolute prævidet. Unde tam impertinenter ad vocationem temporalem & fidem & perseverantiam sese habet, atque propositum absolutum damnationis ad opera mala, hoc enim quævis opera mala æternitate præcedat, non tamen propterea malorum operum causa est, aut ea ex illo vel per istud propositum fiunt, sed ea jam ante formatum istud propositum facta esse, & omnes causas in ea jam influxisse præsciuntur: ex qua tandem

A. præscientia, ne peccata sine supplicio remaneant, istud propositum fuit. Cum igitur Augustinus directe contrarium tradat, dum vocationem & fidem & perseverantiam per istud propositum electionis, & ex isto proposito proficisci docet, necesse est istud propositum electionis ad gloriam non præsupponere, quod vocatio, fides, & perseverantia sint absolute prævisa à Deo, sed potius quod ex illo proposito nascantur, ut absolute prævideri possint: ut non præscientia vocationis & perseverantia præcedat propositum electionis, sed propositum electionis præcedat eorum præscientiam; juxta id quod præclare sanctus Prosper dixit: *Ut sic & dicitur præscientia à proposito temporalis distinctione non possit, præscientia tamen quodam ordine sit submissa proposito: Et sicut nihil est quæcumque negotiorum, quod non scientia divina præveniat, ita nihil bonum sit quod in nostram participationem non Deo auctore, defluerit.* Ex quibus etiam vera ratio patet; cur vocatio secundum propositum semper efficax sit, seu ut Augustinus loquitur, *cur agat & peragat effectum suum, fidem, conversionem, penitentiam, dilectionem &c.* Nimirum quia ex tali proposito proficiscitur, quod nulla hominis infirmitate deficere, nulla mundi adversitate superari potest; sed potestate tam invicta perficit id quod Deo vocanti propositum atque prædestinatum est, ut faciat vocatos suos cuncta iniqua, cuncta invidiantia, cuncta cruciantia superare. Est enim radix omnis efficacis, quæ in gratiæ divinæ operationibus lucet.

CAPUT XXII.

Declaratur, hoc propositum antecedere omnem præscientiam absolutam meritorum, ex prædefinitionibus multorum effectuum liberorum, ante præscientiam absolutam consensus voluntatis.

Hoc ergo propositum electionis ad gloriam absolutum, ex Augustini mente, omnium præscientiam meritorum antecedere, ex alijs duobus indicis, quantum arbitror, perspicuis colligi potest. Primum est, quia auctores qui contrarium sentiunt, ex iisdem principiis putant, non solum Deum non efficaciter hominibus velle gloriam, nisi supposita prævisione meritorum sive cooperationis nostræ, sed nec ullos effectus, qui liberi nostri arbitrii concursus supponunt, absolute prædefinire, hoc est, efficaciter intendere ac velle, nisi postquam cooperationem atque consensum nostrum ante præviderit, atque hoc ipsum sanctum Augustinum consequenter sentire putant: nisi quæpè difficultatibus premitur, utrumlibet quisquis teneat. Sed certum est, contrarium assertionis posterioris Augustinum docuisse; ergo verisimile est & prioris. Multis modis veritas illa manifestari potest, tam in effectibus, ad quos per consensus indifferentis voluntatis, quam per consensus bonæ pertingendum est.

A. Nam quantum ad effectus, qui liberam indifferentis voluntatis consensionem prærequirunt, Deum illos non raro efficaciter intendere, antequam absolute illam voluntatis inclinationem futuram videat, inde patet; quia Deus aliquando efficaciter punire decernit homines malos illa pœna, quæ sine libera eorum voluntate adimpleri nequit; præcedit igitur decretum Dei ante liberam eorum voluntatem prævisam, utpote per quod fiat ut ista in homine oriatur, & absolute oritura provideatur: *Scriptura divina, inquit Augustinus, si diligenter inspicatur ostendit non solum bonæ hominum voluntates, sed etiam illas quæ conservant sæculi creaturam, ita esse in Dei potestate, ut eas qua voluerit, quando voluerit, faciat inclinari, vel ad beneficia quibusdam præstanda vel ad pœnas quibusdam ingerendas.* Et exemplis hoc ostendens: *Quid est, non poterant subsistere, quod scriptura dixerat. Quare non subsistebant per liberum arbitrium, sed per temporis iniquam voluntate fugiebant, nisi quia Deus dominatur voluntatibus*

Deo de gratia
lib. 6. p. 80.

bonum, & quos vult in formam convertit
 iratus. Et de Roboam consilium seniorum
 respicente: Roboam respicit consilium salubre se-
 niorum respondendo minaciter, quibus tenetur de-
 buit. Vnde hoc nisi propria voluntate? sed hinc
 ab eo recesserunt decem tribus Israel, & reli-
 qui sibi Regem constituerunt Ieroboam, ut irati Dei
 voluntas fieret. Quod etiam statim ex manife-

1bid. c. 20.

sta scriptura probat: Quid enim scriptura dicit?
 Et non audivit Rex plebem, quoniam erat conver-
 sio a Domino ut statueret verbum suum quod lo-
 cutus est in manu Abia filii Ioi de Ieroboam filio
 Nabath, nempe sic factum est & illud per hominis
 voluntatem, & tamen conversio esset a Domino.
 Et de Philistin & Arabibus terram Israel
 depopulantibus: Hic ostenditur Deum suscita-
 re hostes in terris vastandis, quas nisi per a iudi-
 cas dignas. Numquid tamen Philistin & Arabes
 in terram Iudaeam sine sua voluntate venerunt,
 aut sic venerunt sua voluntate, ut mendaciter ser-
 ptum sit, quod Dominus ad hoc faciendum eorum
 spiritum suscitavit? Vnde concludit: Imo ut-
 rumque verum est, quia & sua voluntate vene-
 runt, & tamen eorum spiritum Dominus suscita-
 vit. Quod etiam hic dici potest, & eorum spiritum
 Dominus suscitavit, & tamen sua voluntate vene-
 runt. Agit enim omnipotens in cordibus hominum
 etiam motam voluntatis eorum, ut per eos agat
 quod per eos agere ipse voluerit. Et adhuc in-
 lectus aequae manifeste: Ecce Deus idololatricam
 praecantiam volens vindicare, hoc operatus est in
 eius corde, cui usque in se irascitur, ut ad-
 mortificationem salubrem non audiret, sed irer ad
 bellum, ubi tunc suo exercitu caderet. Et lucu-
 lentissime in quaestionibus super librum Iu-
 dicum ad illa verba: Et pavescit Dominus si-
 sa & omnes currus eius, annotat in hunc mo-
 dum: Ecce quemadmodum commendat scriptura
 agere Deum in cordibus ut det exitum quem con-
 stituit. Vnde enim pavescit vel obstupescit Sisa-
 ram ut traderet eam.

Quest. 2.
Iudic. 10.

In his omnibus apertissime significat Au-
 gustinus, Deum efficaciter subinde velle
 praecedentia vindicare peccata, quando vi-
 delicet mensura impleta fuerit, illamque pec-
 catorum vindictam tanquam finem efficaci-
 ter intendere. Et ex hac Dei punientis effi-
 caci voluntate applicare media, quibus actus
 liberi fiat, quo ad constitutam vindictam per-
 veniat. Quis autem non videat huiusmodi
 punitionis decretum, quamvis supponat iam
 absolute praevisionem esse peccati in quod vin-
 dicandum decernitur, antecedere tamen ac-
 tum illorum absolutam praevisionem, per
 quos ille effectus obtinendus est? Etsi enim
 non decernat huiusmodi penas, vel etiam
 praemia Deus, nisi praesupposita praescientia
 conditionata talis actus liberi futuri, si ta-
 lem aut talem inclinationem aut inspiratio-
 nem tribuat; non tamen propterea absolute
 futurum actum illum praevidet, antequam
 punire vel remunerare constituerit; cum id-
 circo actus ille liber quem posita tali inspira-
 tione, futurum videt, re ipsa suscitatur a Deo,
 & inspiratio re ipsa voluntati immittenda fla-

tuatum, ut sine illi in decreto praemium in-
 vincibile consequatur. Nunc hoc est, quod in
 illibetatis locis dicitur, volens vindicare, hoc
 operatus est in eius corde ut irer ad bellum. Hoc
 quod dicitur, non per se agat, quod per eos agere
 ipse volent, hoc est, efficitur ut intendere.
 Hoc quod dicitur: Erat conversio a Domino,
 ut statueret verbum suum, id est, ut exderetur
 id quod constitutum est, hoc quod dicitur: Re-
 gem constituit Ieroboam, ut irer ad bellum, de
 preterito hoc quod dicitur: Et dedit eum quem
 constituit, obstupescit ut traderet.

Quod ad effectus ad hoc attendi, non minus
 perspicue docet Augustinus illos subinde
 Deum intendere, ut sequam eos futuros ab-
 solute praevideat, sed contrariis, idcirco il-
 los a voluntate fieri, quia efficitur ut decreverit
 ut fiant. Nam Roboam in eis, & tamen libe-
 ra voluntatis est, & tamen Augustinus cum
 Ambrosio non semel dicit: Deus quem digna-
 tur vocat, & quem vult esse effectum. Hoc
 est, quem ipse vult esse effectum, illum
 etiam facit talem, ubi evidentiter efficitur vo-
 luntas eius causa fiat, cui Religiosus
 fiat, ergo non supponit futuritatem, sed ab-
 solutam praescientiam ante decretum, sed ip-
 sum decretum est prima causa ad fontem futu-
 ritionis eius. Credere Deo est actus liber, &
 tamen Augustinus dicit: quia electi sunt eloge-
 runt, scilicet credendo, non quia elegerunt: ele-
 di sunt. Et clarus: Intelligentis vocatio: em-
 qua sunt electi, non quia eliguntur, sed quia
 runt, sed qui eliguntur ut credant. Nam per il-
 lud quia electi sunt crediderunt, eliguntur ut
 credant, signum fitur actum fidei sequi, quia,
 Deus eos elegit, hoc est, decrevit ut credant.
 Nam ex illo decreto, media per quae credant,
 Deo miserant, tribuuntur. Quod ex opposi-
 to apertissime patet, quando de Tyrnis dicit:
 Quomodo non erat eis datum, etiam
 unde crederent esse de gratia. Quomodo non erat
 eis datum ut crederent, nisi quia efficaci de-
 creto voluntatis dare noluit; ex quo secutum
 est, ut eis miracula signaque non fierent, qui-
 bus si facta fuissent, praevidebantur esse cre-
 dituri? Denique ipsum velle, effectus est li-
 bere voluntatis: quod ita Christus in qui-
 busdam hominibus intendi efficaciter, ut et-
 iam Patrem rogaverit, ut fieret antequam fu-
 turum esse praevideret. Quid moliturus es con-
 tra verba dicentis, Rogavi pro te Petre, ne deficiat
 fides tua? An audebis dicere et amropante Chri-
 sto ne deficeret fides Petri, de seclum fuisse eam
 Petrus defecere voluisset, hoc est si eam usque in fi-
 nem per everare noluisse? Quasi alium Petrus ullo
 modo vellet quam pro illo Christus rogasset ut vel-
 let. Quam seria, quam certa, quam efficax illa
 voluntas Christi fuit, ut Petrus vellet, per
 quam ita rogavit ut vellet, ut oratio illa effe-
 ctu suo carere non posset. Nec tamen illam
 tunc futurum praevidebat, sed illa volun-
 tas & oratio Christi origo fuit ut fieret, &
 ut causa, qua fieri posset, in Petro poneretur.
 Quod consequenter ibidem Augustinus ex-
 pressit: Nam quis ignorat eum fuisse periturum
 ibid.

Lib. 2o
praef.
sanct. c. 18.

Lib. de
praedest.
c. 17.

Lib. de don.
per. c. 24

Lib. de Cor.
c. 2o. 9.

ibidem

fidem Petri, si ea qua fidei erat voluntas ipsa deficeret, & permanens si eadem voluntas maneret? sed quia preparatur, hoc est efficitur, voluntas à Domino, ideo pro illo Christi non possit esse mania oratio. Nempe qua volebat, & intendebat, & orabat, ut firmiter & stabiliter vellet, Nam hoc ipsum, & nihil aliud efficaciter intendisse rogasseque Christum, consequenter indicat: quando rogavit ergo ne fides eius deficeret, quid aliud rogavit, nisi ut haberet in fide libertatam, fortissimam, invictissimam, perseverantissimam voluntatem?

Sed ne singulis affectibus huiusmodi percurrentis diutius immorer, hoc sæpius generalioribus verbis, velut rem certissimam tradidit. Ut quando dixit in Enchiridio: Quis porro tam impie desipiat, ut dicat Deum malas hominum voluntates quas voluerit, quando voluerit, ubi voluerit, in bonum non posse convertere. Vbi etiam absurdum esse putat, ut infirmo nolendo impediens, non potuerit facere potentissimus quod volebat. Et quando de eadem Dei voluntate alibi loquens, atque ipsissimo Philosophorum vocabulo intentionis utens dicit: Absit ut impediatur ab homine omnipotentis & cuncta scientis intentio. Parum de re tanta cogitant vel ei excogitando non sufficiunt, qui putant Deam omnipotentem aliquid velle, id est, intendere, & homine infirmo impediens non posse &c. Deus enim quem dignatur vocat, & quem vult religiosum facit. Hic perspicue ponit intentionem Dei, nempe velle convertere voluntatem, eamque profecto tam efficacem, ut nihil eum impedi, e possit, iuxta id quod alibi luculentius explicando dicit: Cum voluerit Reges in terra Deum constituere, magis habet in potestate voluntates hominum quam ipsi suas. Et hæc præcedit absolutam prævisionem inclinationis voluntatis, quia vi istius decreti, sicuti futura est inclinatio, ita etiam ex tunc absolute, non ante futura prævidetur. Similiter id ipsum significavit Augustinus quando dixit: Tunc in clarissima luce sapientia videbitur, quam certa & immutabilis & efficacissima sit voluntas dei, quam multa possit & non velit, nihil autem velit & non possit, quamque sit verum quod in psalmo canitur: Deus autem noster in celo & in terra, omnia quecumque voluit fecit. Quod vique non est verum, si aliqua voluit & non fecit. Et hoc etiam de hominum voluntatibus convertendis se intelligere probat, quod sequitur: Quod utique non est verum si aliqua voluit & non fecit: & quod est indignum ideo non fecit, quoniam ne fieret quod volebat omnipotens, vo-

luntas hominis impeditur. Itaque subiungit inferius: Ideo est rogandus ut velit, quia necesse est fieri si voluerit. Id ipsum significat alius multis locis. Ut quando toties dicit in rebus illis humanæ voluntatis inclinationem spectantibus: Liberas quos vult: quos vult vivificat: An non licet mihi quod volo facere. Et peculiariter quando dicit esse Deum, qui homines salvos fieri velit, & ideo faciat, quia omnipotens inaniter velle non potest, quodcumque voluerit. Et illo in libro de correptione & gratia: Cui volenti salvum facere nullam hominum resistit arbitrium. Et illo in eodem libro: Non est dubitandum voluntati Dei, humanas voluntates non posse resistere, quo minus faciat ipsa quod vult, quandoquidem etiam de ipsi hominum voluntatibus quod eum vult facit. Hæc enim omnia luculentissime designant, Deum efficaciter quod veluerit in ipsi hominum voluntatibus, seu quem voluerit effectum liberæ voluntatis intendere, etiam antequam absolute futurum præsciat: cum ipsa efficacissima voluntatis divina intentio sit radix totius futuritionis ejus. Ridiculum est enim, tot encomiis divinæ omnipotentia potestatem extollere, si nihil aliud in hominum voluntate & salute intendit ac vult, nisi quod præsciat jam futurum. Sic enim & infirmus homo, si tanta poleret præscientia, omnipotenter faceret in cælis atque in terra quod vellet, nec voluntatem ejus nihil in cælo ac terra impediret. Nam sic aliquid velle facere, quod jam futurum vides, non est velle ut aliquid fiat, sed approbare quod factum est. Quod si futile & ridiculum est, ridiculum est etiam quod etiam quod tam perspicuis Augustini testimoniiis enervandis quisquam opponere vellet, quod de efficaci Dei voluntate, præsupposita eventus jam futuri absoluta præscientia, loqueretur. Cum igitur tam sit in Augustini doctrina certum & ratum (contra quam quidam recentiores putant) Deum effectus plurimos, qui per liberam voluntatem fieri debent, efficaciter intendere antequam absolute futuri esse noscatur, sed ita ut ipsa intentionis ejus efficacia sit primus fons absolute futuritionis, nihil mirum, sed principii Augustini summopere consentaneum, si docuerit Deum etiam salutem hominum lapsorum, hoc est, liberationem à damnatione, seu perpetuam eorum beatitudinem ac gloriam in regno suo efficaciter voluisse, & intendisse, antequam eos merita quibus comparatur, habituros esse præsciverit.

lib. 7. eorum
tra huius operi
imp. f. 153.

lib. de Cor.
& gratia
c. 14.

Enchirid.
c. 25.

CAPVT XXIII.

Sexta, ex querelis Massiliensium.

Denique revera istud Sanctum Augustinum docuisse, ex alia per quam euidenti indicio patet, murmuribus videlicet inventivis, calumniis, quas à semi pelagianis, propter hanc de electione doctrinam, passus est. Longum esset omnia hic recensere, quod alibi satis accurate factum est. Legat illa, cui hæc nosse cura fuerit. Nam ad oculum vide-

bit, veram originem semipelagianæ erroris apud Massilienses nullam altam fuisse, nisi quod capere non possent, & credere non velent illam discretionem Dei, illud prædestinantis & vocantis propositum, quo secundum quod placuit creatori, alij vasa honoris, alij vasa concupiscentie sive creati, omnem humanæ voluntatis præscientiam antecedere. Removeri enim in du-

Prosp. in
Epist.

striam tollique virtutes si Dei constitutio humanas preveniat voluntates; & sub hac predestinationis nomine fatalem quandam induci necessitatem & similia. Hinc illa *propoludra*: quod illa discretio esset gentium totum, destueret liberum arbitrium, desperationem & ignaviam asserret; præceptum, correptionem, exhortationem, orationem extingueret: *Quoquo enim modo se egerint, non posse aliud erga eos, quam Deus deservit accidere; cum si aliud habeat predestinantis electio, cassa sit adnitentis intentio.* De quibus omnibus ex propriis eorum scriptis, vide quæ latissime in libro de dogmatibus Massiliensium disservimus, maxime verò caput quintum & sequentia, & in primis decimum octavum, ubi ostenditur fieri non potuisse, ut Augustinus illam discretionem & propositum Dei, qua discernuntur salvandi à penitentis sic asseruerit, ut præsentiam absolutam cooperationis humanæ supponat, nisi &

ipse profecto & Massilienses mente capti fuerint. Tanta enim absurditas in utrorumque dictis & scriptis sese, juxta istum sensum, ex omni parte prodit, ut imperitissimi homines de industria delirare voluisse videantur. Et sane, sic etiam à sanctis Prospero & Fulgentio doctrinam Augustini intellectam fuisse, ex quibusdam locis quibus eam expressere, satis perspicuum est. Non enim aliud significat illud, quod Prosper tradit, duplici nomine salvandi hominem, ratione videlicet propositi Dei, & proprii meriti: *Cum implende voluntatis Dei ita sit præordinatus effectus, ut per exercitia virtutum, fiant incrementa meritum: & qui bona gesserint non solum secundum propositum Dei, sed etiam secundum sua merita coronentur.* Nec aliud illud Fulgentij ad Monimum: *Potius sicut voluit, prædestinat quosdam ad gloriam, quosdam penam, sed quos prædestinavit ad gloriam, prædestinavit ad iustitiam.*

Ibid.

Vide lib. 7. de heres. pag. c. 50. que ad 19.

Pros. lib. 2. de vocat. 2. c. 36.

CAPVT XXIV.

Solvuntur quædam argumenta ab Augustino petita.

Opponunt itaque quædam ex ipso sancto Augustino, quibus probare nituntur, eum nunquam opinionem hujusmodi tenuisse.

Ex lib. 7. q. 2. ad simplici.

Primus locus est ex quæstione secunda libri primi ad Simplicianum, ubi dicit: *Non ergo secundum electionem propositum Dei manet, sed ex proposito electio, id est non quia Deus invenit opera bona in hominibus qua eligeret, ideo manet propositum iustificationis ipsius; sed quia illud manet, ut iustificet credentes, ideo invenit opera quam eligat ad Regnum colorum.* Nam nisi esset electio, non essent electi nec recte diceretur: *quis accusabit adversus electos Dei?* Hic, inquit, aperte electionem illam, unde aliqui dicuntur electi, vult esse ex prævisis meritis, quæ sunt post justificationem, vel ex ipso justificationis statu. Aliqui respondent, esse duplicem electionem, unam per modum intentionis, aliam per modum executionis: Illa antecedit merita, hæc vero fit ex meritis. Augustinum igitur hic loqui de electione executiva non prout fit in tempore, sed prout iste ordo, qui in tempore observatur, ab æterno in Dei mente disponitur. Responsio: fortassis vera est, sed genuina est illa quam supra dedimus: juxta quam verum est, quod hic obijcit, quod Augustinus electionem illam, unde aliqui dicuntur electi, velit esse ex prævisis meritis quæ sunt post justificationem; & tamen non est contrarium doctrinæ præcedenti. Cujus ratio est, quia, ut alibi fule declaravimus, quamvis Augustinus dum illam quæstionem scriberet, jam intelligeret illam gratuitam benevolentiam Dei, qua uni præ altero gloriam liberationis à damnatione decernit, ante meritum præscientiam, non tamen intellexit eam sub nomine vel sub ratione electionis. Putabat enim tunc temporis, quamvis aliquis ter meram gratuitam gratiam assumi ad ali-

Le sinu lib. de præd. & reprob. sic. 2. n. 9.

Vide sup. hoc lib. 6. 6.

quid posset, sive ad gloriam sive etiam ad gratiam; illum tamen nequaquam electum posse dici, eo quod electio in ipsa essentia suæ ratione postularer, eum qui eligitur ab altero qui rejicitur, aliqua conditione vel qualitate distare, ratione tuius alteri præferatur. Nam hoc est, quod illa sibi verba volunt, quæ in eodem loco ex ipso citant adversarij: *Nemo enim eligitur, nisi iam distans ab illo qui rejicitur: nempe, sive illa electio in tempore fiat, sive Deus eam facere ab æterno decernat, juxta quod adijcit: Unde quod dictum est, quia elegit eos Deus ante mundi constitutionem, non videri quomodo dictum sit nisi in præscientia, qua videlicet decreverat eos eligere ad gloriam, quos habituros opera & operibus discrepaturos esse præciebat. Secundum istam Electionis notionem, verissimè est, neminem ante meritum præscientiam eligi ad gloriam; nam sic etiam nemo eligitur ad gratiam. Sed secundum aliam electionis rationem, sicut aliquis gratis eligi potest ad gratiam, ita etiam ad gloriam; non quia invenit aliquid in hominibus quod eligat, sive ab æterno sive in tempore, sed quia hoc ipse facturus est. Nam ut idem ait: *Recte in eis hoc eligere dicitur, quod ut in eis faciat eos elegit.* Unde utramque electionem gratiæ, sine præscientia meritum, ponit ibidem, non tantum respectu gratiæ, sed etiam gloria: *Nenne Deus, ut ait Apostolus Jacobus, elegit pauperes in hoc mundo divites in fide, & heredes regni? Eligendo ergo facti divites in fide, sicut heredes regni.* Sed plura vide superius.*

Lib. de præd. d. sanct. c. 17.

Ibid.

Supra c. 6. scilicet.

Adducuntur & alia nonnulla loca ex Augustino, sed ex iis quæ de hac materia diximus, facile solvi possunt. Vt quod semper prædestinationi adjungat præscientiam. Nam hoc intelligit de præscientia, non operum aut voluntatis humanæ, quæ decretum prædestinationis

nationis aut electionis antecedit, sed quæ ex ipso decreto nascitur, ejus videlicet rei quam ipse prædestinando & eligendo facturus est, ut solius suo loco explicatum.

Secundo itaque conjecturas aliquas afferunt, quibus ostendant, esse verisimile, quod Augustinus sententiam istam non tradiderit. Quarum prima est, quia nunquam Augustino cum Pelagio aut aliis quaestio de electione ad gloriam ex operibus per gratiam factis fuit, sed de electione seu preparatione gratiæ, & de electione ad gloriam ex operibus natura. Unde ostendens se ab aliis Patribus non dissentire, probat fidem & opera esse dona Dei & non solius liberi arbitrii, itemque doctrinam suam certa fide esse tenendam: *Hoc, inquit, scio neminem contra istam prædestinationem, quam secundum scripturas sanctas defendimus nisi errando disputare potuisse.*

Respondetur, verum esse, quod de ista præcise quaestione non fuerit Augustino cum Pelagianis aut alijs controversia; sed ex iis quæ cum istis hostibus gratiæ de ipsa gratiæ & effectibus ejus disputavit, etiam ista quaestio per se solvitur, & intelligitur. Nam supposita vera divini gratiæ, quam asseruit Augustinus, intelligentia, controversia ista de electione ad gloriam se se ex ipsa natura rei & qualicumque Philosophiæ cognitione manifestat. Et illa causa est, cur nec Augustinus difficultates de gratiæ contra Massilienses exhaustire potuit, nisi quaestionem istam sepe tangendo, nec Massilienses gratiam Augustini repudiare potuerunt, nisi electionem ad gloriam ante prævisa merita fieri, ut ipsi loquuntur. *Constitutionem Dei, quæ humanam præveniat voluntatem, detestando.* Quisquis enim talem gratiam asseruit, quæ sic dominatur Deo voluntati, ut consensum ejus quem intendit, invicte operetur, idque quia voluit istum consentire, non alium, ab initio fidei usque ad vitæ finem, fieri non potest (nisi valde distortis imaginationibus res apertas disturbare delectetur) quin electionem ad gloriam tanquam finem ad quem talis gratiarum potestas & legeres dicitur ducit, meriti præsentiam antecedere fateatur. Unde & ego fateor, non esse fidei, nec tanquam fidei ab Augustino ex professo traditum; sed tanquam quod ex natura lumine ex tali gratiæ natura confectaneum est. Quod igitur obijciendo dicitur, Augustini cum Patribus ex eo consensum probari, quod fides & opera essent dona Dei, & non solius liberi arbitrii, si recte intelligitur, est verissimum: sed ut Molina, Lessius & similes accipiunt, prorsus falsum est. Ipsi enim putant, se præclare ostendisse, quod fides & opera sunt dona Dei, & non solius liberi arbitrii, quando tradunt gratiam suam congruam simul cum libero arbitrio in consensum voluntatis influere, sic tamen ut gratia instar habitus sit subiecta voluntati, nec voluntatem ad hic & nunc influendum trahat, sed ad influendum hic & nunc, à voluntate retrahatur. Hoc vero, secundum Augustinum, nihil est

aliud, quam opera naturæ & merita solius liberi arbitrii prædicare; non quasi non intelligeret, quod in ista opinione, gratia simul ad opus cum voluntate concurrat, (hoc enim ipsemet in Angelis & homine primo factum esse docet.) sed quia solius liberi arbitrii est, quod voluntas hic & nunc tali gratia utatur, aut non utatur; sicut solius liberi arbitrii est, quod voluntas quocumque habitu naturali, quibuscumque organis & adiutoris, speciebus, luce, medio utatur aut non utatur, quantumvis sine habitu, luce, specie, medio, nec velle quippiam, nec intelligere, nec cernere, nec audire posse statuatur; quod alibi latius declaratum est. Qui ergo talem gratiam tenent ac docent, nihil mirum, si quemadmodum consensum voluntatis, ita & gloriæ consecutionem ab humana voluntate suspendunt, & constitutionem Dei de danda gloria, quæ humanam præveniat voluntatem abijciant, atque ægerrime ferant. Hanc enim etiam abiecit Augustinus, quando similiter primis hominibus in innocentie statum, & Angelis istud idem gratiæ genus dedit. Sed quando hoc docuit, simul docuit, non esse opera talia, sive hominum, sive Angelorum, specialia dona Dei, sed merita liberi arbitrii; non enim ipsa merita donabat gratia, sed merendi tantummodo facultatem per adiutorium, non quo haberetur meritum, sed sine quo libera voluntate meritum haberi non posset. Sed ubi consensus voluntatis, & quodlibet meritum est peculiariter donum Dei, quo ipse usus gratiæ donatur, ab initio fidei usque ad ultimum perseverantis voluntatis nutum, nemo sanæ mentis intelliget, hæc à Deo cuiquam dari, nisi intelligat esse præfixum Deo beatitudinis æternæ scopum, quem efficaciter talibus, tam efficacibus, tam infallibilibus gratiis, homini sic adjuto donandum proposuerit. Ex natura igitur gratiæ quam prædicabat Augustinus, ordinem electionis ad gratiam aut gloriam, tanquam per se perspicuum, colligendum supposebat, & aliud agens se pius indicabat. Quod cum intelligerent, tanquam rem perspicuam eorumque Massilienses, doctrinam ejus à nobis traditam, iisdem prioribus quibus recentiores argumentis vellicando, infamare studuerunt. Nihil enim aliud & nunc adversus istam doctrinam intonant, nisi quod fatum, fatalesque necessitates asseramus, liberum arbitrium evertamus, sollicitudinem, laborem, & zelum animarum auferamus, correptionem, exhortationem, orationem extinguamus, Deum non omnium salutem velle statuamus, denique desperationem fidelibus asseramus. *Incredibile enim consolationis esse putant, quod omnia ex humane voluntatis, libero flexu gratiam arripiente, aut respiciente religari credantur.* O consolatio superborum in se confidentium! qui tanquam ad angustias mortis horrent, quando audiunt totum omnino quod boni sumus, & erimus pendere ex benigna erga nos voluntate Dei. *Hoc est enim dicere, quæmadmodum ad versus similes*

ib. de dono p. c. 17. omnino cogitationes clamavit olim Augustinus, tunc de sua salute hominem desperare, quando spem suam non in seipso, sed in Deo didicerit ponere. Cujusmodi oblocutiones, cum tam solidè ab Augustino & Prospero soluta & rejectæ sint, mirum est, cur recentiores nunc censura districtiore & inspectione sagaciore se reperisse putent, quod antea securus favor, & benignitas incuriosa non viderat; & non potius timeant, ne quorum arma fracta & protrita collegerunt, eorum erroribus parocinari videantur. Quæ quidem sic produci & solvi ex Prospero & Augustino potuissent, sed quoniam aliud opus meditamus,

καταδύνα inscriptum, ubi sententiæ Malfilientium & recentiorum sibi ex adverso conferuntur, ut exactè cognosci possit in quo discrepent & conveniant, nolim hic eis commemorandis immorari; præsertim cum ex duobus postremis libris Augustini ad Prosperum & Hilarium, & ex Apologiis Prosperi, sine operoso studio pleraque haberi queant, & à recentioribus quoque nonnullis, qui jam explicatam sententiam Augustini, saltem ex aliqua parte, ab eorum impugnationibus vendicant, dissolvantur. Nunc de causa prædestinationis seu discretions unius ab alio pauca addenda sunt.

CAPVT XXV.

De causa prædestinationis ex parte Angelorum, & hominum, eaque diversa. Cur huic non illi detur gratia, quæstio inscrutabilis, origo errorum quibus ejus scrutatores lapsi sunt. Quædam de operibus moraliter bonis, & faciente quod in se est.

CUM de causa prædestinationis quaeritur, non est sermo de causa respectu actus illius, prout est ipsa essentia Dei; notum est enim illum nullum habere causam. Sensus est ergo, an habeat causam, cur ad hunc potius, quam ad illum tetinetur; causam, inquam, ex parte hominis prædestinati, quæ moraliter & objective moveat Deum, ut uni non alteri Deus velit omnes prædestinationis effectus, gloriam inquam cum omnibus mediis, quibus eam Deus adipiscendam esse decernit; sive primum effectum, ex quo tanquam cardine aut initio cætera ad perseverantiam & gloriam usque dependent. Ut proinde quæstio ista huc se redeat, & sic disputari soleat: an detur aliqua moralis causa ex parte hominis meritoria, impetratoria, satisfactoria, dispositiva &c. cur ei primus effectus prædestinationis ejus seu liberationis ex massa damnationis conferatur.

Multos errores & hallucinationes peperit quæstionis istius obscuritas, tam apud externos Catholicæ Ecclesiæ hæreticos, quam domesticos. Omnes enim qui liberum arbitrium in homine esse crediderunt (exceptis tamen quibusdam scholasticis) naturali lumine viderunt, esse rationi & æquitati consentaneum, ut creatura rationalis ex arbitrio suo, quod ei in utramque partem datum esset, referret aut bonum aut malum, prout eo laudabiliter, aut culpabiliter uteretur: neque satis consentaneum videri, ut unam Deus peculiaribus auxiliis potentissime ad beatitudinem perduceret, alteram ita auxiliis distitueret, ut exitium non posset evadere. Ex hoc ergo principio in varios errores itum est. Cum enim animadvertent, tantam divinæ beneficentiæ erga quosdam abundantiam, & adversus alios tantam judicij severitatem;

A quorum causam invenire non poterant, & in conditoreni innoxie naturæ referre metuebant; merita alterius vitæ commenti sunt, ex quibus tanquam per liberi arbitrij flexum partis, tanta diversitas nasceretur. Origenis iste error fuit, ab Apostolo refutatus ad Romanos, exemplo geminorum Jacob & Esau, & ab Ecclesia condemnatus. Alii merita vitæ præteritæ suffocata cernentes, merita presentis vitæ protulerunt ex quibus gratia Dei, etiam prima, totaque prædestinationis catena suspenderetur. Pelagiani isti sunt, qui vel universam iustitiam legis liberi arbitrij viribus se custodire posse crediderunt; vel si qua eis gratia esset opus, ad facilius tantum operandum esset necessaria; & hanc ipsam ex meritis sui liberi arbitrij, multoque magis gloriam, dari. Alii merita etiam sub conditione prævisa si viverent, vel si Deus tale vel tale quid erga eos faceret, causam dicebant esse, cur quibusdam gratia, baptismus, Evangelij prædicatio, vel simile quid conferretur, quod à semipelagianis factum loco suo annotavimus.

Sed alius error istorum celebrius innouit, quod quia operum merita tanquam gratiæ & prædestinationis essent causa, sciebant esse damnata, affectus quosdam fidei, & bonæ voluntatis, & orationis, rationem dicebant esse cur Deus eis liberationis gratiam largiretur. Omnes isti prædestinationem universam per hujusmodi merita, sive absoluta sive sub conditione prævisa, ad suum arbitrium revocaverunt, semper illam naturalem intuentes æquitatem, juxta quam natura creaturæ & rationalis institui solebat, & inserta est, ut bonum & malum ab ejus libero penderet arbitrio. Iuxta quam regulam scriptura dixit: Deus ab initio constituit hominem, & reliquit eum in manu consilij sui &c. Apposuit tibi aquam & ignem, ad quod

Eccles. 15.

quam ab altero discernatur, sed illis omnibus iam suppositis, tanquam per quos omnes in agone ponebantur, discretio unius ab alio, ab aliqua superveniente differentia expectabatur. Quia prima omnium differentia non fuit alia, quam quod unus illis omnibus (& natura, & gratia, & adiutorio suppositis) sua libertate uti voluit, alter noluit. Nam quem admodum in rebus naturalibus est clarissimum discretionem videntis a non vidente, bene moraliter operantis a non operante, non ab oculis, lumine, medio, non ab habitu moralis virtutis aut similibus (quae utriusque communia esse supponuntur) sed a solo arbitrii nutu petendam esse, quamvis sine oculis, luce, medio, videre non possit, nec sine habitu virtuosè non velit, vel velle non posse statuatur, ita discretio duarum voluntatum, quae per gratiam sanctificatae sunt, & quasi coram Agonetheta in agone collocatae, non ab habitu gratiae non ab adiutorio Dei (quod utriusque praesto, & in utriusque arbitrio relictum est) sed a solo nutu libertatis, quamvis non sine concursu adiutorii aut gratiae, peti debet. Quia de re latius aliis diversis locis diximus. Haec ergo causa est, cur talis creatura praedestinetur. Non enim isto casu meritum eligentis bonum sed praemium duntaxat, sicut e contrario, non peccatum eligentis malum, sed supplicium praedestinetur, quamvis neutrum sine potentia & concursu Dei fieri possit.

Ad lib. de statu primi hominis & lib. 2. de gratia Christi salutari.

Hoc igitur, quemadmodum dixi, primum intueendum erat utrum libertas eius de cuius praedestinatione quaeritur, illibata sit, an ab illa prima va & felici institutione dimota. Si enim iam bene agendo, vel peccando in proprium suum praemium subiecta, vel in supplicium praecipitata est, ut accepta sententia vel male an. plus, vel bene velle non possit, aequitati & rationi prorsus dissentaneum est, discretionem iterum respectu boni ac mali, ab utriusvis flexili libertate petere. Iam enim ex hypothese, discretio illa semel facta est, & illa flexilis indifferentia pereunte, facta est stabilis necessitas boni aut mali: nec primum aequilibrium recuperare potest, nisi per novam iudicis voluntatem, sententia utrimque retractetur, ut & illis auferatur praemium suum, hoc est, beatis Angelis beatitudo sua, & damnatis demonibus atque hominibus supplicium suum, quod utrorumque inhaerens stabiliter voluntati, per se ipsos sibi auferre non possunt.

Secundum istam igitur Theologiam, quae totius doctrinae Sancti Augustini de divina gratia & praedestinatione fundamentum est, iam facile patet, quid de morali causa praedestinationis arbitrandum sit. Nam si de Angelis est sermo, causa praedestinationis ipsorum, sicut & reprobationis, est meritum propriae libertatis, quia Angeli sancti cadentibus alijs per liberum arbitrium per liberum arbitrium steterunt ipsi, & huius mansionis debitam mercedem recipere meruerunt, tantam scilicet beatitudinis plenitudinem, qua eis coeternum

Lib. de Cor. & gratia 11.

A sic semper se in illa esse mansuros. Nam Angeli sancti non ad meritum sed tantummodo ad praemium praedestinati sunt, praedestinatione non gratia, sed meritum: non quasi sine gratia, sive habituali, sive actuali adiutorio, sibi meritum peperissent, sed quia gratia neque habitualis, neque actualis, causa fuit, ut unus potius, quam alterius arbitrium staret, aut caderet, sed liber uniuscuiusque & spontaneus futurus, quamvis non feret ille sine gratia tam habitualis & actualis, quam etiam sine natura, adiutorio. Sin vero de hominibus ista quaestio instituitur, certissimum est, non posse amplius causam praedestinationis moralem a libera voluntatis arbitrio peti: *Vista enim visio in quod cecidit voluntate, caruit libertate natura.* Hoc est, illa libertas flexibilis ad volendum bonum & malum perit, & iuxta damnationis sententia liberum arbitrium in malo quod elegit obduruit, nec potest iterum per se ipsum sine gratia Salvatoris retorqueri in bonum. Quod quemadmodum de demonibus verissimum est, ita etiam de hominibus non dubitat Catholica fides, prout ab Augustino tradita & explicata est. Unde Prosper audeat ac dicit:

Lib. de per sed. in 1. c. 4.

Caro de iogral. c. 70.

Nec iam capitiis oculos extollere in altum Sponte potest: quoniam etiam spoliant tyranno Perdit, ut quanto iacet sub vulnere norit.

Ex quo fit, ut inter homines & demones illa differentia sit sibi reliquantur, sicut demones sibi relictis sunt, ut gratia ad homines in hac vita adhuc pertingere possit, ad demones nullo pacto, sed sine illa neutri possint facere aut eligere bonum iuxta illud eiusdem Prosper:

Prosper ad ob sed. 6. vis cont.

Hoc inter malos homines distat & demones quod hominibus etiam valde malis superest, si deus miseretur, reconciliatio: demonibus autem nulla est in aeternum servata conversio. Hunc igitur laxae libertatis statum quisquis penetraverit, videt prorsus impossibile esse, ut inde ullum praedestinationis meritum, sive de condigno, sive de congruo, sive dispositio, sive vlla omnino moralis ratio alicuius boni (quocumque appelleretur nomine) peti possit. Cuius ratio est quia tota libertas ad bonum, seclusa gratia (quae in quaerenda radice praedestinationis ex parte hominis, seponi debet) funditus perit, nec relicta est, nisi illa sola libertas moralis, quae urget ad malum. Quod usque adeo iuxta Sancti Augustini doctrinam, verum est, ut nec unum quidem opus moraliter bonum, sed tantummodo malum (quod peccatum proprie dictum & poena dignum dicitur) ab illa fracta libertate propriis viribus fieri possit. Quod hic non probamus, sed supponimus, quia loco suo, cum de statu liberi arbitrii post peccatum tractarem, innumeris Augustini testimoniis diversisque principis eius confirmavimus.

De lib. 3. & 4. fore tota de ista natura lapsa.

D Ex quo profecto evidenter sequitur, purissimam gratiam esse quod arbitrium ex illo statu erigatur, non solum ad faciendum, sed etiam ad volendum, per singulos actus, bonum. Non enim placuit Deo liberum arbitrium ad illum indiffe-

Lib. pua 11. In Es 4. 98. 11. 12.

indifferentia statum restituere, in quo ante peccatum fuit: Hoc enim si fieret, eodem modo sicut antea semet ipsum, quamvis non sine Dei adiutorio, sua se libertate discerneret. Sed ita restituitur, ut quoddam libertatis principium iustificatis detur; propter tamen medullitus inhaerentem voluntati rerum terrenarum quarumbilem libidinem, Deus in eo per singulos actus operari debeat velle & perficere, pro bona voluntate: Quamvis praesenti instituto satis sit, primum bonae voluntatis motu ita in captivo arbitrio fieri oportere, ut nisi Deus in eo operetur ac donec velle, velle non possit. Hoc ergo quia pura & pura gratia est, impossibile est quicquam in homine moralis operis reperiri, quod Deum ad eam largiendam invitet ac trahat. Hanc gratiae altitudinem quisquis penetrat, omnes huiusmodi cogitationes, de meritis, siue praesentibus, siue futuris, siue absolutis, siue conditionatis, siue de condigno, siue de congruo, omnes de dispositione ac gratiam, de operibus moraliter bonis precedentibus, de faciente quod in se est, cui datur gratia; velut incerta, vel inania mentis humanae machinamenta, procul abicit; quibus nihil aliud agitur, quam ut discretionis radix unius ab alio non ex puro beneplacito misericordis ac distribuentis cui vult, ac spirantis ubi vult, & unicuique dantis sicut vult, & quando vult, & quantum vult; sed ex qualicumque humanae libertatis motivatione, licet mortua relinqueretur. Quid enim fecerit ille, qui quod in se facit, ad obtinendam gratiam, qui aliud extra gratiam qua caret nisi peccare, non potest? Nec enim arbitror, eo fatuitatis quisquam venerit, ut peccata praedestinationis causam esse deliret. Hunc ergo fontem errorum, quibus praedestinatio ac discretio hominum diversis ex causis diversimode suspensa fuit, non raro sanctus Augustinus indicavit: ut quando contra Pelagianos dicit: Ignorantes altitudinem gratiae fabulas improbabilis texerunt: Et in Enchiridio ad Laurentium tractans Apostoli verba quibus dicit: Iacob dilexi, Esau autem odio habui, sic subiungit: Sentiens autem quemadmodum posset hoc quod dicitur est permoveere eos, qui penetrare intelligendo non possunt hanc altitudinem gratiae, quid ergo dicemus, ait, Nisi quid iniquitas est, apud Deum? Et in Epistola ad Honoratum: Habet enim gratia adversarios, qui eius profunditate turbati, non Deo tribuere sed potius sibi volunt arrogare quod boni sunt. Nece tales sunt quos facile contempnas, sed continenter viventes, atque in bonis operibus laudabiles. Itaque profunditas gratiae causa est, cur tot opinionibus veteres & recentiores, tam haeretici quam Catholici distracti fuerint, ut radicem dederent ex qua nasceretur, ut unus ab alio, praedestinatione & eius effectu, gratia discernatur. Non enim intelligendo penetrare potuerunt, hoc ipso quo bonus quicumque voluntatis motus, siue moralis, siue vera pietatis appellatur, ex gratuita gratia datur,

A eum ex puro dari divinae bonitatis beneplacito, & proinde illi cuius voluerit ex sua liberrima & sapientissima bonitate misereri. Itaque profunditas distributionis gratuita gratiae, seu cardo distributionis ejus, quod Deus tribuit cui vult, nobis inscrutabilis est; hoc excepto, quod in damnato genere, ex perditio, ut Augustinus loquitur, ante gratiam liberae voluntatis arbitrio, non possit amplius peti. Quam profundi istius inscrutabilitatem jam olim Apostolus declaravit, quando de hac gratuita misericordiae altitudine exclamans dixit: O altitudo divinarum sapientiae & scientiae Dei! Quam incomprehensibilia sunt iudicia eius & investigabiles viae eius! Et alio in loco, eos qui moleste ferebant, id quod dixerat: Non esse volentis neque currentis sed miserentis Dei, itemque quod Deus, cuius vult miseretur & quem vult durat, his verbis retundit, quibus ad suae capacitatis modulum revocantur: O homo tu quis es qui respondes Deo? Quamobrem Apostolum imitatus Augustinus, saepe profundum istud, cur hic, non ille a damnationis massa discernatur, praedestinetur, gratiam accipiat, scrutari vetat: Totum hoc, inquit, non nobis sed illis misericordiae tribuentes, cuius profunda in aeterna omnem scrutatorem fatigant. Et in Epistola ad Sixtum: Cui autem illum potius quam illum liberet aut non liberet, scrutetur qui potest iudiciorum eius tam magnum profundum, verumtamen caveat precipitum. Et in libro de spiritu & littera: Non si ad illam profunditatem scrutandam quisquam nos coartet: cur illi ista suadatur ut persuadatur; illi autem non ita, duo sola occurrunt interim quae responderi mihi placeat: O altitudo divinarum: Et: namquid iniquitas apud Deum? Cui responsio ista displicet, querat doctores, sed caveat ne inveniat praesumptores. Qui videlicet terre non possunt, ut excludis quibuslibet meritis & operibus, humiliter ex solo Deo peccatrix creatura pendeat, tanquam ex cuius solius occultissima misericordiae nutu, electio & praedestinatio ad gratiam revincta sit. Itaque profunditatem discretionis humanae, etiam per lignum crucis, cuius pars terra infixae tegebatur, designatam esse saepius docet: Illud ex ligno quod fixum occultatur, profunditatem significat gratuita gratiae; in quo multorum ingenia coneruntur ad vestigari conantia, ut ad extremum eis dicatur, O homo tu quis es qui respondes Deo. Et in sermone septimo de verbis Apostoli praclarissime: Quare ergo illi datum est, & illi non est datum? Non me piget dicere, hoc est profundum crucis. De profundo nescio quo iudiciorum Dei, quae perscrutari contemplarique non possumus procedit omne quod possumus. De profunditate, inquam nescio quae iudiciorum Dei, quae inscrutabilia contemplari non possumus, perscrutari non valeamus procedit omne quod possumus. Quod possum video, unde possum, non video: nisi quia hoc hactenus video, quod novi esse a Deo. Quare autem illum & non illum: multum a me abyssus est; profundum crucis est; admittit alio ne exclamare

Epist. de
piscat. moe-
ni, c. 22.
In Enchirid
c. 38.
Epist. 120.
c. 37.

Rom. 11.
Epist. 120.
ad Honorat.
c. 36.
Epist. 105.
Lib. de Spir.
& lit. c. 34.
Epist. 120.
ad Honorat.
c. 36.
Serm. 7. de
v. hu. Apost.

clamare possum. Quam salubriter hæc au-
dient, qui ingenia sua tam pertinaciter conte-
pserunt, ut rationem inventiant per opera mora-
lia, per facere quod in se est, & huiusmodi
humana cogitata, quare illum & non illum
assumit Deus, quam Augustinus inscrutabi-
lem profunditatem esse definiit. Unde sub-
iungit adhuc luculentius, ut saltem intelli-
gant isti scrutatores, vel profundum esse
quod quaerunt: Quid possum exclamare de ista
profunditate? Quam magnificata sunt opera tua
Domine! Gentes illuminantur, Iudei excitantur,
quidam parvuli sacramento baptismatis ablun-
dant, quidam vero parvuli in morte primi hominis
relinquuntur. Quam magnificata sunt opera tua
Domine, nimis profunda facte sunt cogitationes
tuae! Et sequitur: Vir imprudens non cognoscit &
stultus non intelligit hæc. Quid non intelligit stul-
tus & imprudens? Quia vel profundum est. Nam
si stultus non intelligit, & sapiens intelligit, non
est nimis profundum. Sed si sapiens intelligit,
quia profundum est, stultus non intelligit quia
vel profundum est. Ideo multi de isto profundo
quaerentes reddere rationem, in fabulas vanitatis
abierunt. Quod utrum non in quoque fecerunt,
qui rationem datae gratiae, opera mora-
liter bona quae nulla sunt, dispositiones ne-
scio quas, & conatus hominum quantum in
ipsis est, esse volunt, & utrum non in fabulas
vanitatis abeant, ipsi spero considerare dig-
nabuntur.

Quid enim certe vatiis, quam opera mo-
raliter bona, vel conatus quibus homines fa-
ciunt quod in se est, rationem existimare, cur
illis stabili lege detur gratia, cum non solum
sine gratia, nulli tales conatus boni sint, at
omnes mali, sed etiam ex aequaliter bonis
aut malis, unus assumatur, alter relinquatur,
imò ex inaequaliter malis, pessimus conver-
tatur ad Deum, optimus repellatur? Quod
& experientia quotidiana certaque verissi-
mum esse constat, & ab Augustino plurimis
asseritum locis. Nam de paribus utriusque
meritis malis sic loquitur in libro de dono
perseverantiae, tam de maioribus quam de
parvulis: Investigabilis est ergo misericordia,
qua cuius vult miseretur, nullis eius precedentibus
meritis: & investigabilis, quia quem vult obdu-
rat eius quidem precedentibus meritis, sed cum
eo cuius miseretur plerumque communibus. Quod
cum in parvulis declarasset: Hæc, inquit, &
in maioribus fieri nequaquam cunctentur, si ve-
res qui liberantur atque puniuntur si ve-
res habeant causas malas. Et in Epistola ad
Vitalium: Quomodo in hac re merita pen-
santur voluntatis humanae quandoquidem
illis quibus gratia ista non datur, nullo ple-
rumque merito, nulla voluntate distantibus,
sed similem cum eis quibus datur habentibus cau-
sam iusto plerumque iudicio dei non datur?
Non enim est iniquitas apud Deum ut intelligant
quibus datur, quam gratis eis datur quando iuste
utique non daretur, quoniam similem habentibus
causam, iuste non datur. Et libro primo de pec-
catorum meritis & remissione ad Marcelli-

num: Valde ergo parum sensum habemus ad dis-
cutiendam iustitiam iudiciorum dei, ad discutiendam
gratiam gratiam nullis meritis precedentibus,
non inquam, quae non tam movet eam praes-
tatur indignis, quam cum aequae indignis alijs de-
negatur.

De habentibus vero impares causas, si ve-
rales, si moraliter bonas, quorum deter-
riori detur gratia, meliori vero subtrahatur,
multo manifestius: Unde enim sit ut homo ab-
inveniit peritiam modestior, ingeniosior, temperan-
tior, & ex magna parte libidinum victor, qui o-
dit avaritiam, luxuriam detestatur, atque ad vir-
tutes ceteras provehitur aptiorque consurgat, &
tamen eo loco sit ubi ei praedari gratia Christia-
na non possit: Quomodo enim invocabit in quem
non crediderunt? Aut quomodo credent ei quem
non audierunt? Quomodo autem audient sine praed-
icante? Alius autem tardus ingenio, libidinibus
deditus, flagitijs ac facinoribus coopertus, ita gu-
bernetur ut audiat, credat, baptizetur, rapiatur,
aut si delectus hic fuerit laudabiliter vivat?
Haud scio, utrum ullum exemplum adduci
possit ab iis auctoribus, qui facientibus quod
in se est, gratiam dari putant, isto praesenti
luculentius, in quo, citra fidem Christi, tan-
tus moralis bonitatis fulgor luceat. Et hæc
tamen tanquam ad gratiae collationem pro-
fus inutilis & importuna praeteritur, & mor-
ralium penitus expertis meritorum, imò fla-
gitijs & facinoribus coopertus assumitur.
Quod non minus perspicue ad Simplicianum
docet: Certe tam oculta est hæc electio (ad
gratiam salutarem) ut in eadem conspersione
nobis prorsus apparere non possit: aut si apparet,
quibusdam, ego in hac re infirmitatem meam fa-
teor. Non enim habeo quod intuear in eligendis
hominibus ad gratiam salutarem, si ad examen
huius electionis aliqua cogitatione permittor, nisi
vel manus ingenium, vel minor peccata, vel
utramque: addamus etiam, si placet, honestas
utilesque doctrinas. Quisquis ergo fuerit, quam-
minimis peccatis irretitus atque maculatus (nam
nullus quis potest) & acer ingenio, & liberalibus
artibus expolitus, eligendus videtur ad gratiam.
Sed cum hoc statuerem, ita me ridebit ille qui infir-
mitate mundi elegit ut confundat fortia, ut eum in-
ruens & pudore correptus ego irrideam multos,
& praeter quibusdam peccatoribus castiores, & praeter
quibusdam peccatoribus oratores. Quod & exem-
plis haereticorum, & Catholicorum, & histri-
onum, & meretricum verum esse declarat.
Ecce Augustinus inscrutabilem sibi quaestio-
nem illam esse testatur, se nihil invenire
ante gratiam, nisi ingenium, doctrinas, &
minora peccata; se pudore suffundit dum
ista ratione diversitatis esse cogitat, cur unus
eligatur ad gratiam, alter relinquatur, quia
experientia hoc saltem esse deprehenditur.
Vi hinc recentiores videant, quam procul
ab Augustini modestia & opinione disce-
dant, qui opera, nescio quae, bona praeter mi-
nora peccata, in infidelibus & paganis fingunt,
& quod detentis & audacibus illa ipsa ratio-
nem esse volunt, cur talia habentibus operantur
Deus.

Ibid.

Ibid.

Lib. 1. q. 2.
ad similitudinem
in fine.Lib. de dono
pers. 6. 21.

Epist. 107.

Deus gratiam largiatur.

Etenim, si verum dici liquido debet, quid huiusmodi moralium trutinatores operum aliud faciunt, cum eis, ubi reperta fuerint, alligant gratiam Dei, quam quod non solum Augustinum deceptum, sed Apostolum ipsum fallacem aut falsum esse declarant? Nam si talis aliqua data gratia, vel negata ratio assignari potest, profectio falsum est, inscrutabilem esse questionem, imo verum est, nullam esse questionem, cur huic, non illi gratia tribuatur. Est enim in aperto, diuersitatem illam ex meritorum, vel dispositionum, vel operum quorumcumque moralium, vel operantium quod in se est, vel voluntatum humanarum diuersitate, proficisci. Non autem sic Apostolus, sed exclamat: *O homo tu quis es qui respondeas Deo? O altitudo diuitiarum!* Et Augustinus: *Quam altitudinem non aperit, sed clausam miratur Apostolus elamans, o altitudo diuitiarum &c.* Et in libris de peccatorum meritis: *Hae gratia cur ad illum veniat, ad illum non veniat, occulta esse causa potest, inuisita non potest &c.* Indicia enim tua abyssus multa. Cuius abyssus altitudinem veluti expavescens exclamat Apostolus: *O altitudo diuitiarum &c.* Et inferius: *Cuius profunditatis vel: horrore percussus, o altitudo inquit diuitiarum. Quod sexcenties in scriptis suis aduersus Pelagianos inculcat.*

Qua sane consideratione, cum Pelagianii merita quaedam futura se invenisse crederent, cur Deus Iacob dilexisset & Esau odio habuisse diceretur, aperte proficitur, si tale quid inveniri potest, nullam iam esse questionem, quae tanquam implexa esset & mirabilis dissolvi mereretur: *Qua in re si futura opera vel bona huius vel mala illius quae Deus utique praesciebat vellet intelligi &c.* nullam quam solvi opus esset facere questionem. Et in opere imperfecto contra Iulianum: *Nam si inscrutabilis questionis huius vita esset solutio, quam tu sapis, secundum merita voluntatum, manifesta esset ut nulla eius difficultate compelleret v Apostolus dicere: O homo tu quis es qui respondeas Deo? Nam quaecumque tandem ratio discretionis alicujus proferri potest, sive ex parte meritorum, sive quorumcumque operum, sive cuiuscumque conatus quo faciat suis viribus quod in se fuerit, sive voluntatis, iam soluta est ista questio, iam iudicia Dei in isto mysterio non sunt inscrutabilia, nec investigabiles viae ejus: Vnde & Petrus Diaconus ad Fulgentium, cum à quibusdam Deus humanam voluntatem expectare diceretur, ut volentibus daretur gratia: *Hae, inquit, si ita sunt, ut haeretici insistant, comprehensa sunt ab ipsis inscrutabilia & incomprehensibilia Dei iudicia. Si enim, ut ipsi volunt, nolentes damnat, salvat autem volentes, nihil est omnino quod queratur ul: erius, & quantum ad ipsos fallit scriptura divina, qua incomprehensibilia Dei testatur iudicia. Et generaliter Prosper de bona qualicumque voluntate: *Profunditas illius questionis quam secun-***

A dum admirationem Apostoli inscrutabilem confitemur, per liberi arbitrii velle & nolle non solvitur, cuius causa est illa quam ex Augustino latissime suo loco declaravimus, & a sancto Prospero ibidem datur: *Quia est in se homini bonum velle, non tamen habet nisi donatum.* Quasi dicat, quia hoc ipsum velle iam provenit ex discernente hominem Deo. impossibile est enim damnatam peccato voluntatem à peccato erigere & flectere in bonum, seu ab omni creatura dilectione retorquere in solum Deum, nisi divinitus per gratiam inspiretur. Quod donec factum fuerit, nullum ex homine orietur faciente quicquid in se fuerit, aut opus aut conatus, aut voluntas sive supernaturaliter, sive moraliter bona, sed sola, quae Augustinus paulò ante infideli voluntati tribuebat, *minora peccata.* Quibus electionem ad gratiam salutarem ascribere tam absurdum ei videbatur, ut à Deo se videndum & pudore corrigendum esse fateretur. Nihil ergo salubrius istiusmodi divinorum iudiciorum scrutatoribus, qui quodlibet ex se praemittere volunt unde gratia religetur; nihil Christiano Doctore damnati generis indignitatem, & gratiae gratuitae profunditatem credente vel penetrante dignum, quam ut praeclearum sanctissimi & modelissimi Praefatis monitum non surdis auribus praetereret: *Sed quare istos homines oves facit & istos non facit, apud quem non est acceptio personarum? Ipsa est questio quam Beatus Apostolus curiosus, quam capax proponenibus ait: O homo tu quis es qui respondeas Deo? Numquid dicit figmentum ei qui se finxit, quare sic me fecisti? Ipsa est questio qua ad illam pertinet altitudinem quam perspicere volens idem Apostolus quodammodo expavit & exclamavit: O altitudo diuitiarum sapientiae & scientiae Dei, quam inscrutabilia sunt iudicia eius &c.* Et paulò post: *Non itaque istam scrutari audeant inscrutabilem questionem &c.* Itemque: *Grata sit ergo nobis eius gratuita misericordia, etiamsi haec profunda insoluta sit questio.*

C Nam ipsa gratuita gratiae natura & profunditas postulat, ut non sit ex hominibus quibus datur, sed ex ipso dantis beneplacito petenda ratio diffusionis aut subtractionis ejus, qui de suis bonis quae indignis damnatisque distribuit creaturis, id facit quod vult, & earum nemini per hoc injuriam facit. Quod identidem notavit Augustinus aduersus eos qui se huiusmodi inscrutabilis questionis indagazione macerantes, quilibet ex parte creaturae praemittere nituntur, ex quo gratia gratuita liberationis, ad hunc praeter illo derivetur: similes profecto illis murmuratoribus Evangelicis, qui de simili patrisfamilias liberalitate & inaequalitate conquesti sunt. Sed quid dicit eis divinum responsum? *Amice non facio tibi injuriam, Matth. 20. Tolle quod tuum est, & vade. An non licet mihi quod volo facere? An oculus tuus nequam est quia ego bonus sum? Vnde & Augustinus huiusmodi curiosis scrutatoribus: *Quid di-**

Epist. 105. in 10.

Epist. 1. de peccat. mer. et. c. 21.

In Achirid. c. 94.

Lib. 1. oper. im. of. con. tra Iul. f. 179.

Parvum in. ib. de in. ta. & gra. tu ad Ful. gen. c. 7.

Pros. lib. 1. de vocat. gen. c. 21.

Ibid.

Li. 1. q. 2. ad Simplian.

Li. 1. ad Bo. c. 5.

Matth. 20.

Romil. 17. Curus es Deo dicenti, hoc volo? Ergo Domine ille qui tanta fecit, tanta mala in sanctos tuos facere capiebat, tali cum misericordia dignum existimat? Hoc volo. An oculus tuus nequam quia ego bonus sum? Et in alio loco explicans uberibus quam sit illa recta & iusta responsio, cum quaererent Massilienses, qui eadem ista questione turbati sunt: Cur in eadem causa tam diversum iudicium? Responder eis: Nonne similis quaestio, cur in diversa causa idem iudicium? Revolvamus igitur illos o-

perarios in vinea &c. Numquid & hic audierunt innumerantes a patre familias, nisi HOC VELO? Ita quippe eius erga alios iuxta largitas, et erga alios nulla esset iniquitas. Et isti quidem utriusque in bonis sunt: veruntamen quantum ad iustitiam spectat & gratiam, potest & de eo qui liberatus recte dici VELO: potest & de eo qui damnatur: Tolle quod tuum est & vade. Illuc autem volo, quod non debet donare. An non licet mihi facere quod volo?

CAPVT XXVI.

Numerus prædestinatorum quo pacto certus, præscientia, an præfinitione, tam respectu Angelorum, quam hominum. Aliqui supra numerum.

Quapropter ut rem de causa prædestinationis breviter absolvamus, ista est inter prædestinationem sive electionem innocentium Angelorum, & lapsorum hominum differentia: quod Angeli quia sua voluntate, quamvis non sine gratia, steterunt, non ad meritum beatitudinis, sed ad præmium ipsam beatitudinem prædestinati sunt, hi vero non minus ad meritum, quam ad præmium. Ex quo fit ut illi ex meritis, non ex gratia; si ex pura gratuita gratia, non ex meritis electi sint. Illorum proinde prædestinationis causa sit propriae voluntatis electio, horum solum misericordia prædestinantis Dei. Quæ videtur etiam esse ratio, ut in universis Augustini scriptis, nisi fallor, nusquam habeatur Angelos fuisse prædestinatos à Deo. Nam quamvis aliquo sensu hoc verum esse possit, quia saltem ex meritis ad gloriam prædestinati sunt, plus tamen indicatur quando aliquis absolute prædestinatus dicitur. Nam quia Dei prædestinatio, tanquam efficax decretum operandi, rei prædestinatae causa est, nemo absolute prædestinatus dicitur, nisi quem sua voluntate Deus ad creaturæ rationalis terminum, æternam felicitatem eius, perducendum suscipit, viamque simul ac terminum, meritum scilicet & præmium, in ea, vi suæ prædestinationis operatur. Quod sane in Angelis, ut explicuimus, non habuit locum. Nam illa quoque ratio est, cur demones, quamvis propria locutione, Deus eos ad æternam damnationem prædestinaverit, utpote quam non alium quempiam, sed se in eis propter merita factorum esse præscivit, non dicantur à Deo prædestinati, quia non viam in eis sed terminum tantum damnationis operatus est. Hinc fit igitur, ut Angeli, sive beati, sive damnati potius præsciti, quam prædestinati esse censentur, quia meritum quod felicitatis & infelicitatis moralis causa est, eos propria voluntate habituros, non sua se efficacivoluntate & prædestinatione in eis operaturum esse præscivit. Sed in hominibus ex damnato genere salvandis, propter causam sæpe repetitam, aliter accidit.

Propter hanc igitur prædestinationis Angelorum stantium, & lapsorum hominum di-

fferentiam, fieri videtur, quod Augustinus, quando de totius creaturæ rationalis prædestinatione loquitur, prout Angelis atque hominibus communis est, nusquam asserat, quod scilicet, omnes illos qui in cælesti civitate utriusque constante collocandi sunt, à Deo prædestinatos esse, quamvis aliquo sensu, saltem prædestinatione seu electione meritorum, verum esse possit, ut supra diximus; sed circumspiciissime aliquoties dicat, Numerum sanctorum prædestinatum esse, qui ex Angelis & hominibus impleri debet. Multum enim differunt, numerum sanctorum, & singulas personas sanctorum seu singulos sanctos prædestinatos esse. Nam numerus definitus ex Dei sapientissima voluntate esse potest, qui nec minui nec augeri possit, et si singuli sancti quibus implendus est, in illum numerum non effici Dei, sed propria voluntate, quamvis non sine gratia, transferantur, atque inde propria similiter voluntate excidant. Sic enim personarum certitudo erit ex præscientia Dei, quæ quis eas suam perseverantiam meritorum esse videt, numerus ipse ex prædestinatione.

Quapropter si secundum sancti Augustini mentem, de re ista sentire ac loqui volumus, prædestinatio creaturarum rationalium videtur esse peracta in hunc modum. Cum Deus cælestem quandam civitatem cõdere decrevisset ex creaturis rationalibus, quæ ipsam tanquam regem atque artificem suam per totam æternitatem amaret & coleret, certum civium numerum qui scopo eius congrueret, ex infinita sua sapientia definivit. Nævis quippe, ut Augustinus ait, quid agat & quantum numerus esse debeat, primitus omnium hominum, deinde sanctorum sicut siderum, sicut Angelorum, atque etiam terrenis loquamur, sicut pecorum, piscium, volatilium, sicut arborum & herbarum, sicut denique silvorum, capillorum nostrorum. Hunc ergo cælestis civitatis numerum ita præfixit, ut si qui ex illis caderent quos ad sedes prædestinatas condere, & in via vel agone consistere decreverat, alii vel conderentur, vel ex ipso damnato genere suscitarentur qui lapsorum implerent locum. Nam duplicem istam suppletionis modum Augustinus diversis in locis tetigit: Primum quidem in libris de libro

Vide lib. 14 de Civitate, c. 20. & 26. lib. 9, de Civitate, c. 1. que infra citantur.

Epist. 100.

libero arbitrio, ubi de Angelis loquitur: *Non enim vel bonitas eius quasi aliquo modo, vel omnipotentia difficultate deficeret, ad creando alios quos in eis sedibus collocaret, quas peccando atque deseruissent.* Alterum in libris de Civitate Dei: *Non desunt utique consilium quo certum numerum civium in sua sapientia predestinatum, etiam ex dimisso genere humano sua civitatis impleteret.* Vtrum igitur utrumque modum servaverit Deus, ut videlicet ad supplenda tantum loca cadentium Angelorum condiderit genus humanum (quo simul, haud secus atque Angelis, prolapsis, ex eodem damnato genere mundum reserferit) vel tantum posteriorem, ita videlicet ut homines perinde atque Angelos per se ad predestinati numeri impletionem ordinaverit, ruinasque tam Angelorum quam hominum, ex damnato humano genere reserferit, non ita perspicue ex Augustino cerni potest. Nam utriusque opinioni loca fortassis quaedam favent, quamvis posterior magis ejus sententiae consentaneus esse videatur.

Itaque cum Angeli plurimi à perseverantia deficiente ceciderint, restabat hominum genus, ex quo non solum lapsorum ruina, sed etiam quicquid deerat implendo praeslituto divinitus numero, supplendum erat. Quam ob causam tam diu fuissent homines in paradiso generando multiplicati, si omnes in collocata sibi sanctitate stetitissent, donec numerus ille caelestis civitatis impleteret, ut illo impleto ad immortalem vitam, aeternamque beatitudinem transferrentur. Nam in libris de Genesi ad litteram tradit, tam diu homines in paradiso immortaliter victuros fuisse, *Donec certo numero impleto, si iuste omnes obedienterque viverent, tunc fieret illa commutatio &c.* Et in libro primo retractionum: *Ac per hoc & in parentibus, & in filijs secunditas, felicitasque mansisset, usque ad certum sanctorum numerum quem predestinavit Deus, nascerentur homines non parentibus succedenti morientibus, sed cum viventibus regnaturi.* Atque hoc ipsum etiam in aliis locis tradit.

Ex quo colligendum relinquitur, tantum tunc hominum numerum nasciturum fuisse, si omnes ipsi in sanctitate persistissent, quantus nunc post peccatum predestinatorum hominum ex hominibus lapsis congregabitur. Et è contrario, tantum nunc hominum numerum ex lapsorum progenie ad aeternam beatitudinem colligi, quantus tunc ex innocentibus, si omnes in innocentia perseverassent, fuisset natus. Quod quemadmodum ex ejus principiis tanquam consuetaneum nos colligimus, ita & suis verbis Augustinus expressit: *Illud potius, inquit, est credendum quod sanctorum numerus, quod complenda illi fuisset beatissima civitati tantus existeret, cesset nemo peccasset, quantus nunc per Dei gratiam de multitudine colligitur peccatorum.* Nam si vel illo isto, vel isto ille fuisset major, aut minor, necessario nume-

rus sanctorum civium in Dei sapientia predestinatus, videtur fuisse contrahendus aut ampliandus.

Hoc interim in Augustini doctrina dubitatione prorsus caret, quod Angelorum ruina, hoc est, sedes illa quibus assequendis Angelis, qui prolapsi sunt, creati fuerant, per homines essent in utrolibet statu reparanda, ut ita suppleta Angelorum societate, qua cadentium lapsu minuta erat, numerus ille sanctorum predestinatus, nulla Angelorum defectione turbaretur: *Placuit universitatis creatori atque moderatori, ut creatura rationalis, que in hominibus erat quoniam peccatis atque supplicij & originalium & proprijs tota perierat, ex eius parte reparata quod Angelica societati ruina illa diabolica minuerat, suppleret.* Et uberius clariusque paulo post: *Et utique noverunt sancti Angeli docti à Deo, curis veritatis aeterna contemplatione beati sunt, quanti numeri supplementum de genere humano integritas illius civitatis expectet.* Propter quod à Apostolo, *instaurari omnia in Christo que in caelis sunt, & que in terris.* In ipso quippe instaurantur que in caelis sunt, cum id quod inde in Angelis lapsum est ex hominibus redditur. Sed utrum ille numerus qui vel ex hominibus innocentibus tunc fuisset colligendus, vel ex peccatoribus nunc colligitur, aequet precise numerum Angelorum qui superbia ceciderunt, an vero etiam superet, statuere perdifficile est; quod & Angelorum cadentium, & hominum ad beatitudinem resurgentium numerus humanae ignorantiae sit incertus. Quam incertitudinem & Augustinus non uno loco profiteatur. Nam in libris de Civitate Dei dicit:

De mortali progrete merito iustaque damnata tantum populum per gratiam suam colligit ut inde suppleat & instaurat partem qua lapsa est Angelorum; ac sic illa dilecta & superna veritas non fraudetur suorum numero civium QUIN ETIAM FORTASSIS ET UBERIORE LAETETUR. Et in Enchiridio jam citato, cum ruinas illas angelicas, seu Angelorum societatem ruentium defectione mutilatam, ex hominibus instaurandam esse statuisset, adjicit: *Itaque superna illa Hierusalem mater nostra civitas Dei, nulla civium suorum (ex lapsu Angelorum) numerostrata fraudabitur, sed UBERIORE ETIAM COPIA FORTASSE REGNABIT.* Vbi quod utroque loco dubitantis animi voce (fortassis) utitur, duplex videtur esse causa. Vna quia nobis incertum est, quantus sit numerus universorum civium caelestis Ierusalem, itemque quantus Angelorum cadentium aut hominum resurgentium, ut ex eorum collatione certi aliquid decernere possemus. Quid si enim numerus caelestium civium tantus à Deo predestinatus sit, ut etiam angelica suppleta societate, magnus occupandatum sedium numerus vacet? Quam suae dubitationis causam Augustinus ibidem indicat. *Neque enim, ibidem*

lib. 22. de civitate. h.
Enchirid. c. 29.
lib. 22. de civitate. h.
Enchirid. c. 29.

inquit, numerum aut sanctorum hominum aut immoderatum demonum novimus in quorum locum succedentes sibi sancta mater Ecclesia, qua perisli apparebat in terris, in ea pace de qua illi ceciderunt sine ullo temporis termino permanebant. Sed illorum civium numerus sive qui est, sive qui futurus est, in contemplatione est eius artificis qui in mensura, numero & pondere cuncta disponit. Altera fortassis etiam fuit, quia si praecisus ille numerus hominum, si e innocencium, sive lapsorum ad beatitudinem pertingeret, quantus cadentium Angelorum fuit, videretur profecto genus humanum tantum per accidens esse conditum, & quasi intrusum universo, ut Angelorum societati, per quorundam superbiam diminuta sua constaret integritas. Quid si enim non nisi decem aut viginti angeli à perseverandi stabilitate defecissent, an ideo non nisi decem aut viginti homines in paradiso perseverantes nati fuissent, aut post peccatum toridem reparandi? Quid si omnes Angeli in veritate stetitissent, an propterea genus humanum in isto corporali caeli terraeque complexu, neque condendum fuisse arbitramur, ut tanta rerum corporalium, tam ordinata universitas, nullius creaturae rationalis usibus serviens, inutilis permaneret, vel ne quidem instituenda fuisse credatur? Quod si merito absurdum videri potest, hinc existimo sanctum Augustinum significare voluisse, caelestem civitatem non esse fraudatam numero suo, sed uberiore fortassis copia, quam si omnes perstiterissent angeli, laetaturam; nempe quia fortassis ab initio ante constitutionem mundi tantus beatorum civium numerus praedestinatus est, ut non tantum praecise angelorum ruina restaurata, sed praeter eos qui lapsorum Angelorum suppleant locum, plurimi praedestinati à Deo sedibus inveniendi sint.

Cum igitur propter creaturas rationales, quae tanquam ceteris omnibus praestantiores, immediate sub Deo collocatae & ipsius ineffabili contemplatione beanda sunt, tota caeli terraeque machina sit condita, & seculorum transvolantium cursus ad suum terminum properet, ab istius beatissimi numeri impletione, tota temporalis eius administratio regulam sumit; ut prout paucitas aut multitudo liberandorum beatorumque postulerit, tardius aut celerius terminetur. Quod tam liquido verum est, ut si subito tota humani generis iam viventis multitudo, castitatis veraeque pietatis cultu recte viveret, & huiusmodi repentina conversione praedestinatus ille civium sanctorum numerus impleretur, confestim huius mundi impenderet occasus: Vnde quibusdam conquerendo dicentibus quomodo?

Lib. de bono viam. c. 13

Quomodo subsistet genus humanum si omnes fuerint continentes? Respondet Augustinus: Quasi propter aliud retardetur hoc saeculum, nisi ut impleatur praedestinatus numerus ille sanctorum,

rum, quo citius impleto, profecto nec terminus saeculi diffaretur. Et in alio libro de bono conjugali, humilibus respondet querimonibus: Utinam omnes hoc vellent (ab omni concubitu abstinere) dumtaxat in charitate de corde conjugaliis puro & conscientia bona & fide non ficta: multo citius Dei civitas completeretur & acceleraretur terminus saeculi. Quapropter saeculi huc usque retardati ratio, iuxta sanctissimi Praefatis principia, non est alia quam ut cives illi qui ad implendum praedestinatum numerum caelo ascripti sunt, & adhuc peregrinantur in saeculo, dilationis istius beneficio colligantur: Iudex noster non radio sed amore diserte salutem nostram, ratione non inopia, non quia non potest & modo subvenire, sed ut numerus omnium nostrum usque in finem possit impleri.

Sed numerus iste secundarius qui ex humano lapsorum genere colligitur, ut Angelorum ruinas, illumque primarium numerum caelesti civitati praestitutum impleat, non tantum secundum numerum & formaliter, sed etiam secundum personas & materialiter praedestinatus ac certus est, non tantum ex praescientia per quam & alter angelorum stantium atque cadentium certus fuit, sed etiam ex immutabili decreto praedestinantis Dei. Non enim nunc promissive, sicut olim velle atque perseverare, libero cuiusque arbitrio constitutum, sed ipsa voluntas eorum liberanda, ipsum velle & perseverare peculiari & gratuita donatione singulis largiendum. Ex quo efficitur, ut quamvis ad implendum primarium illum numerum, tota caelesti civitati divina praesentione praefixum, satis esset ut numerus duntaxat eorum ex quibus constabatur illud supplementum, praedestineretur à Deo; propter istius ruinae tamen magnitudinem qua libertas arbitrii ad surgendum ac standum attenuata & infirmata est, necesse est, ut etiam singulae personae ex illa ruina suscitandae, divini operis beneficentia liberentur, & per hoc divina praedestinatione solvantur. Vtrumque sapissime sanctus Augustinus docet, de numeri materialis seu de personarum praedestinatione, libri duo postremi ad Prosperum & Hilarium exarati pleni sunt. Nam quod toties dicit, Deum praescivisse quibus dona sua daturus esset, non aliud probat, quam eos ipsos esse praedestinos secundum regulam ex qua Augustinus ipse concludit: Praedestinos à Deo esse quos liberat & coronat. Numeri vero formalis praedestinatio, quamvis ex personarum omnium praedestinatione consequatur, per se tamen ipsa crebris testimoniis astrui potest: Quorum (qui videlicet praedestinati sunt in regnum Dei) ita certus est numerus ut nec addatur eis quisquam, nec minuat ex eis. Et inferius: Numerus ergo sanctorum per Dei gratiam Dei regno praedestinitus, donata sibi etiam usque in finem perseverantia, illic integer perducetur. Et iterum:

Lib. de bono conjugaliis

1o 2o al. 34

Lib. de doo no per sive. c. 17. & 21.

Ibid. c. 17.

Lib. de cor. & gra. c. 13

Ibid.

Et

1010. Hi ergo qui non pertinent ad istum certissimum & sollicitissimum numerum pro merito iustificati indicantur. Et in Epistola ad Paulinum: Certus est ergo Dei praesentia definitus numerus & multitududo sanctorum, quibus diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum. Et in libro de dono perseverantiae: Deum autem melius esse iudicavit, misere quosdam non perseverantibus certo numero sanctorum suorum &c. Et in libris de baptismo contra Donatistas: Omnis plebs in Christo filia regis intrinsecus, in quibus (iustis) est numerus certus sanctorum praedestinatorum ante mundi constitutionem.

Cujus doctrinae principijs contentanea docet ulterius Augustinus, quicquid sive iustorum sive iniustorum hominum, extra illum beatissimum ac praedestinatorum numerum in Ecclesia congregatum esse esse super numerum, quos etiam supernumerarios appellare solet. Nam in eodem loco adjicit: Illa vero multitudo separatum sive apertum sive occultis separationibus forissecus adiacet super numerum. Quem certum praedestinatorum numerum, in tractatibus in Ioannem, significatum docet illis centum quinquaginta tribus piscibus, qui post resurrectionem eius capti sunt: Sic post resurrectionem videlicet, non sunt aliqui super numerum, sed certus est numerus, centum quinquaginta tres. Et in sermonibus ad populum: Misereant, ceperunt; certus est numerus, nemo est ibi super numerum. Nemo autem quavis super numerum accedunt ad altare, qui in populo Dei videntur, & in libro vita non scribuntur. Ibi ergo certus est numerus. Et in alio sermone citat scripturas unde illius doctrinae occasionem sumit: In congregatione christiana, quanta perit, ad participationem & communionem sacramentorum multiplicati sunt super numerum. Alius est ergo numerus; alij super numerum. Numerus est de quibus dicit apostolus: novis Dominus qui sunt eius. Super numerum autem: quoniam in magna domo non solum vasa sunt aurea & argentea, sed & lignea & filicilia &c. Numerus ergo vasa in bonorem, super numerum vasa in contumeliam.

Hac igitur doctrina divi Augustini constantissima, qua numerum salvandorum certum & immutabilem esse tradidit, non tantum ex praesentia perseverantia sub gratia voluntatis, sed etiam ex praedestinatione Dei Massiliensium presbyterorum superbia ferre non potuit, quibus molestissimum fuit, eum ex divina definitione tam invariabiliter pra-

destinatum esse, ut neque augeri, nec minui posset, nec quisquam in eum exclusus irroperet: Neque acquiescunt, inquit Prosper ad Augustinum, praedestinatorum electorum numerum, nec augeri posse nec minui, ne locum apud infideles ac negligentes cohortantium incitamenta non habeant: ac superflua sit industria & laboris inditio, cuius studium cessante electione frustrandum sit. Et similiter Hilarius eorum proponens querimonias: Si sic praedestinati sunt, inquit, ad utramque partem, ut de alijs ad alios nullum possit accedere, quo pertinet tanta extrinsecum correptionis instantia? Et inferiorius: Inde est quod & illud pariter non accipiunt, ut eligendorum reiciendorumque esse definitum numerum velint. Quarum verba querelarum perspicue manifestant, quo pacto sanctus Augustinus certitudinem istius numeri intellexerit, nempe non ex praesentia dumtaxat, sed ut loquuntur, ex definitione & praedestinatione Dei. Nam numeri certitudinem ex sola praesentia diffiteri aut ignorare non poterant, utpote quam ipsi maxime circa futura tam conditionata quam absoluta praedicabant. Unde prosper de ipsis profiteatur, quod praepositum & praedestinationem Dei secundum praesentiam receperunt. Item quod ob hoc Deum alios vasa honoris, alios contumeliae facere fatebantur, quia sine uniuscuiusque praedestinatione, & sub ipso gratiae adiutorio in qua futurus esset, voluntate praeservit. Illam igitur numeri certitudinem libenter agnoscebant respectu salvandorum hominum, quam circa stantes & beandos angelos Deus habuit, quorum numerum vel personam non praedestinavit ipse, ut in gratiae adiutorio & sanctitate perseverarent, sed eos, sub ipso gratiae adiutorio in qua futuri essent, voluntate praeservit. Enim vero quid stultius, hominibus Dei praedestinationem iuxta praesentiam praedicantibus, quam ut certitudinem inde resultantem, industriae ac laboribus & exhortationibus repugnare putent, cum illa numeri certitudo ex exhortationibus, laboribus & industria praesupposita praevisione nascatur? Itaque valde mirum est, recentiores adversus istius numeri definiti ac praedestinati certitudinem, hoc est, adversus apertissimam sancti Augustini doctrinam, tanto studio adversus hereticos inculcatam, praesca querimonias tanta animositate refricare, ut omnem sollicitudinem bonorum operum & salutis plane tolli clament.

Prof. ad Aug.
Hilar. in Epist. ad Aug.

Prof. in Epist. ad Aug.

Vide Ess. de praedest. & reprob. c. 5. n. 14.

Vu 3 CORNE.